

**TURİZMDEN BAĞIMSIZ ARZLARIN TURİZM
POTANSİYELİNE YÖNELİK
DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANKIRI ÜZERİNE BİR
ALAN ARAŞTIRMASI**

**2024
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ**

Betül TAŞALAN

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKAYA**

**TURİZMDEN BAĞIMSIZ ARZLARIN TURİZM POTANSİYELİNE YÖNELİK
DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANKIRI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI**

Betül TAŞALAN

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA**

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
Ocak 2024**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	5
DOĞRULUK BEYANI.....	6
ÖNSÖZ	7
ÖZ.....	8
ABSTRACT.....	10
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	12
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	13
ARAŞTIRMANIN KONUSU	14
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	14
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	15
EVREN VE ÖRNEKLEM	16
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR	16
KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR	17
GİRİŞ	19
1.TURİZM, TURİZM ARZI, TURİZM POTANSİYELİ	22
1.1.Turizm	22
1.1.1. Deniz Turizmi.....	24
1.1.2. Kongre Turizmi.....	25
1.1.3. Termal Turizm	25
1.1.4. Yat Turizmi.....	26
1.1.5. Mağara Turizmi.....	28
1.1.6. Dağ ve Kış Turizmi	29
1.1.7. Av Turizmi	30

1.1.8. Golf Turizmi.....	30
1.1.9. İnanç Turizmi.....	31
1.1.10. Yayla Turizmi.....	32
1.1.11. Akarsu Turizmi.....	33
1.1.12. Sağlık Turizmi.....	34
1.1.13. Macera Turizmi.....	35
1.2. Turizm Arzı.....	36
1.3. Turizm Potansiyeli.....	37
1.4. Turistik Destinasyonu Belirleyen Unsurlar.....	38
1.4.1. Doğal Çekicilikler.....	39
1.4.2. Tarihi ve Sosyal-Kültürel Çekicilikler.....	39
1.4.3. İnsan Yapısı Çekicilikler.....	40
1.4.4. Alt ve Üst Yapı Kaynaklarının Durumu.....	41
1.4.5. Turizm İşletmelerinin Varlığı.....	42
2.ÇANKIRI GENEL BİLGİLER VE ÇANKIRI İLİ TURİZM ARZ KAYNAKLARI.....	44
2.1. Çankırı İli Hakkında Genel Bilgiler.....	44
2.1.1.Çankırı İlinin Tarihçesi.....	44
2.1.2. Sektörel Yapı.....	46
2.1.2.1. Tarım.....	46
2.1.2.2. Hayvansal Üretim.....	47
2.1.2.3. Sanayi.....	47
2.1.2.4. Turizm.....	48
2.1.2.4.a. Ilgaz Dağı.....	49
2.1.2.4.b. Taş Mescit.....	50
2.1.2.4.c. Tuz Mağarası.....	51
2.1.2.4.d. Çankırı Kalesi.....	53
2.1.2.4.e. Eldivan Bülbül Pınarı.....	54
2.1.2.4.f. Hacı Muradi Veli Türbesi.....	54
2.1.2.4.g. Sakaeli Kaya Mezarları ve Peri Bacaları.....	55
2.1.2.4.h. Asker Balıklar.....	56
2.1.2.4.i. Hüyük Yeraltı Şehri.....	57

2.1.2.4.1. Tarihi İstiklal Yolu	58
2.2. Çankırı İli Turizm Arz Kaynakları.....	60
2.2.1. Doğal Arz Kaynakları	60
2.2.1.1. Yeryüzü Şekilleri	61
2.2.1.2. İklim ve Hava	62
2.2.1.3. Bitki Örtüsü ve Orman Varlığı	62
2.2.2. Tarihi ve Arkeolojik Kaynaklar	63
2.2.2.1. Kaleler	64
2.2.2.2. Mezarlıklar	64
2.2.2.3. Türbeler	65
2.2.2.4. Külliye ve Medreseler	65
2.2.2.5. Müzeler	66
2.2.2.6. Hamamlar ve Köprüler	67
2.2.2.7. Sit Alanları.....	68
2.2.3. Sosyo-Kültürel Arz Kaynakları.....	68
2.2.3.1. Yöresel El Sanatları	69
2.2.3.2. Halk Müziği, Halk Oyunları	69
2.2.3.3. Geleneksel Halk Giysileri	70
2.2.3.4. Yöre Mutfağı, Yerel Yemekler	71
2.2.4. Alt ve Üst Yapı Arz Kaynakları	72
2.2.4.1. Kentsel Alt Yapı	72
2.2.4.2. Ulaştırma Olanakları.....	73
2.2.4.3. Üst Yapı	74
2.3. Çankırı İlinde Geliştirilebilecek Turizm Çeşitleri.....	75
2.3.1. Kış Turizmi.....	75
2.3.2. Kültür Turizmi	76
2.3.3. İnanç Turizmi.....	76
2.3.4. Av Turizmi	77
2.3.5. Yayla Turizmi	77
2.3.6. Sağlık ve Termal Turizmi	78
2.3.7. Kongre, Fuar ve Festival Turizmi	78
2.3.8. Deneyimsel Turizm	79

2.3.9. Dağ ve Doğa Yürüyüşü.....	79
2.3.10. Kuş Gözlemciliği	80
BULGULAR	81
3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	81
3.2. Temel Bulgular ve Tartışma.....	82
3.2.1. Çankırı İlinin Mevcut Turizm Potansiyeli Hakkındaki Bulgular ..	83
3.2.2.Çankırı İlinin Kültürel Çekicilik Unsurlarına Yönelik Bulgular ...	86
3.2.3. Katılımcılara göre Çankırı İlinin tarihi çekicilik unsurları	87
3.2.4. Katılımcılara göre Çankırı İlinin doğal çekicilik unsurları.....	89
3.2.5. Katılımcılara göre Çankırı İlinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler	91
3.2.6. Katılımcıların Çankırı İlinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşündükleri	94
3.2.7. Katılımcıların Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşündükleri	96
3.2.8. Katılımcıların Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşündükleri	98
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	101
KAYNAKÇA.....	106
TABLolar LİSTESİ.....	117
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	118
EKLER.....	119
Ek 1: Anket Formu	119
Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Mülakat Transkripsiyon Örneği.....	120
Ek 3: Etik Kurul Kararı	122
ÖZGEÇMİŞ.....	123

TEZ ONAY SAYFASI

Betül TAŞALAN tarafından hazırlanan “TURİZMDEN BAĞIMSIZ ARZLARIN TURİZM POTANSİYELİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANKIRI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA

.....

Tez Danışmanı, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği/Oy Çokluğu ile Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 17/01/2024

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA (KBÜ)

.....

Üye : Prof. Dr. Fatih TÜRKMEN (KBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr. Yakup ÖZTÜRK (ÇAKÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Doç. Dr. Zeynep ÖZCAN

.....

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Betül TAŞALAN

İmza:

ÖNSÖZ

Bu çalışmada; Çankırı ilinde ve ilin genelinde bulunan turizm işletme yöneticilerine İlin genel bilgileri ve kentin sahip olduğu turizm kaynaklarına ilişkin sorular yöneltilerek turizm arzlarının turizm potansiyeline yönelik değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın en başından itibaren, tez konusu seçmemde ve sonraki tüm süreçte bana destek olan, yol gösteren, ilgi ve bilgisini benden esirgemeyen, tüm çalışmalarımı özverili bir şekilde takip eden, sorularımı karşılıksız bırakmayan, beni her zaman destekleyen ve her daim yanımda olan kıymetli danışman hocam; Dr.Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA' ya öncelikle sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışma boyunca bana hep yol gösteren almış olduğum tüm kararlar ile beni destekleyen, ilgi ve motivasyonlarıyla destekçim olan kıymetli aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak teşekkürümü yüksel lisansa başlamamdaki en büyük destekçim olan, anket çalışmamda benimle her zaman yan yana olan, eğitim hayatım boyunca her zaman örnek aldığım ve ışığında yürümeyi hedeflediğim kıymetli babam Yakup TAŞALAN'a sunuyorum.

ÖZ

Turizm sektörü, sürekli değişim gösteren, talep üzerinde değişimlerden dolayı çağın getirmiş olduğu yeniliklere ayak uydurmak zorunda kalarak dinamikliğini korumaya çalışan bir hizmet sektörüdür. Küresel bir boyut niteliğini taşıyan turizm, insanlar için sadece deniz kum ve güneş olarak algılanmamaktadır. Dolayısıyla artık insanların farklı kültürler tanıma ve kültürel aktivitelere katılma isteği, sağlık, spor, kış turizmi ve bunlar gibi daha birçok farklı turizm çeşit ve aktivitelerine katılma arzularının olduğu görülmektedir (Kuter, 2007a). Bununla birlikte turizm artık bir yerin sadece maddi bir nitelik taşımasıyla birlikte sosyal ve kültürel niteliği ile de doğrudan ilişkisi olan ve sosyal yapıyı etkileyen bir faktör olarak görülmektedir. Bir destinasyonda turizmin gelişmesi, bölgede bulunan yerel halk için istihdam ve gelir sağlarken aynı zamanda bölgenin alt yapısının da gelişimine katkıda bulunmaktadır. Destinasyonlarda turizm potansiyelinin değerlendirilebilmesi kadar, yerel halkın turizm olgusuna yaklaşımı ve farkındalığının belirlenmesi de önem arz etmektedir. Turizm değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için, bireylerin turizm farkındalığına sahip olması gerekmektedir (Öztürk, 2020). Günümüzde turizm hizmet sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin de çağın getirmiş olduğu yeniliklere uyum sağlayarak hizmet vermeye devam etmeleri beklenmektedir. Böyle bir durumda hem sektörün sahip olduğu hizmet kalitesinin yükselmesi hem de turistik açıdan müşteri tatmininin sağlanması için turizm sektöründe çalışan personel ve yöneticilerin eğitimli ve donanımlı olmalarının gerekliliği göz ardı edilmemelidir.

Çalışmada Çankırı ilinde bulunan turizmden bağımsız arzların turizm potansiyeline yönelik değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırmada öncelikle turizm ve Çankırı ili hakkında genel bilgilere, ilde bulunan turizm arz kaynakları ve mevcut turizm potansiyeli üzerine bilgi ve değerlendirmelere, Çankırı ilinde geliştirilebilecek turizm çeşitlerine yer verilmiştir. Araştırma kapsamında kentin turizm potansiyelinin belirlenmesi adına toplam 20 işletme müdür ve departman yöneticileri ile yüz yüze görüşme yöntemiyle veriler toplanmıştır. Çankırı üzerine yapılan alan araştırmasında katılımcılara yöneltilen sorular ve alınan cevaplar doğrultusunda Çankırı

ilinin turizm potansiyelinin yetersiz olduğu ve neden yetersiz olduğu sebepleri ile ortaya koyulmuştur. Araştırma sonucunda ilde yeterli düzeyde bulunan doğal turistik arz kaynaklarının fazla olduğu, ayrıca ilde bulunan tuz mağarası ve kış turizmine önemli bir katkı sağlayacağı düşünölen Ilgaz kayak merkezinin alt yapı imkanlarının yeterli olmayışı ve tanıtım ve reklam eksikliğinden dolayı ön plana çıkamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çankırı; Turizm Arzı; Turizm Potansiyeli; Turistik Ürün

ABSTRACT

The tourism sector is a service sector that is constantly changing and tries to maintain its dynamism by having to keep up with the innovations brought by the age due to changes in demand. Tourism, which has a global dimension, is not perceived as just sea, sand and sun for people. Therefore, it is seen that people now have a desire to get to know different cultures and participate in cultural activities, and to participate in many different types of tourism and activities such as health, sports, winter tourism and so on (Kuter, 2007). However, tourism is now seen as a factor that not only has a material quality, but also has a direct relationship with the social and cultural quality of a place and affects the social structure. The development of tourism in a destination provides employment and income for the local people in the region, while also contributing to the development of the infrastructure of the region. As well as evaluating the tourism potential in destinations, it is also important to determine the local people's approach and awareness of the tourism phenomenon. In order to protect tourism values and transfer them to future generations, individuals must have tourism awareness (Öztürk, 2020). Today, businesses operating in the tourism service sector are expected to continue providing services by adapting to the innovations brought by the age. In such a situation, the necessity of the personnel and managers working in the tourism sector to be educated and equipped in order to both increase the service quality of the sector and ensure customer satisfaction in terms of tourism should not be ignored.

The aim of the study is to evaluate the tourism-independent resources in Çankırı province for their tourism potential. In the research, first of all, general information about tourism and the province of Çankırı, information and evaluations on the tourism supply resources in the province and the current tourism potential, and the types of tourism that can be developed in the province of Çankırı are included. Within the scope of the research, data was collected through face-to-face interviews with a total of 20 business managers and department managers in order to determine the tourism potential of the city. In the field research conducted on Çankırı, in line with the questions asked to the participants and the answers received, it was revealed that the tourism potential of

Çankırı was insufficient and the reasons why it was insufficient. As a result of the research, it was determined that the natural touristic supply resources in the province are abundant, and the salt cave in the province and the Ilgaz ski resort, which is thought to make a significant contribution to winter tourism, could not stand out due to the insufficient infrastructure facilities and lack of promotion and advertising.

Key Words: Çankırı; Tourism Supply; Tourism Potential; Touristic Product

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Turizmden Bağımsız Arzların Turizm Potansiyeline Yönelik Değerlendirilmesi: Çankırı Üzerine Bir Alan Araştırması
Tezin Yazarı	Betül TAŞALAN
Tezin Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA
Tezin Derecesi	(Yüksek Lisans)
Tezin Tarihi	17/01/2024
Tezin Alanı	Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	123
Anahtar Kelimeler	Çankırı, Turizm Arzı, Turizm Potansiyeli, Turistik Ürün

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	The Evaluation of Tourism-Independent Resources for Tourism Potential: A Field Research on Çankırı
Author of the Thesis	Betül TAŞALAN
Advisor of the Thesis	Assist. Prof. Dr. Samet GÖKKAYA
Status of the Thesis	(Master's Degree)
Date of the Thesis	17/01/2024
Field of the Thesis	Tourism Management
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	123
Keywords	Çankırı, Tourism Supply, Tourism Potential, Touristic Product

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Turizm arzı, bir destinasyonun turistlere sunduğu tüm ürünler, hizmetler ve olanaklar toplamı olarak tanımlanır. Bu, konaklama, ulaşım, yeme içme, eğlence, kültürel etkinlikler gibi bir dizi unsuru içerir. Arzın bileşenleri, turizm ürünlerinin çeşitliliğini ve turizm deneyiminin karmaşıklığını yansıtmaktadır. Bu bileşenler, doğal kaynaklar, insan kaynakları, finansal kaynaklar ve fiziksel altyapı gibi farklı kategorilere ayrılabilir. Turizm arzı, bir bölgedeki veya ülkedeki turizm ürünlerinin, hizmetlerinin ve olanaklarının toplamını ifade eder. Bu, konaklama, ulaşım, yeme içme, eğlence ve diğer turistik faaliyetler gibi bir dizi unsuru içerir. Turizm arzının doğru bir şekilde anlaşılması ve yönetilmesi, turizm politikalarının ve stratejilerinin etkin bir şekilde geliştirilmesi için hayati öneme sahiptir. Arzın belirlenmesi, turizm talebinin karşılanması, fiyatlandırma stratejilerinin oluşturulması, pazarlama ve promosyon faaliyetlerinin düzenlenmesi gibi birçok alanda etkili olabilir. Ayrıca, turizm arzının sürdürülebilir kalkınma, yerel ekonomiler içinde çok önemlidir. Çankırı ili turizm arz kaynaklarının daha verimli kullanılması ve turizm potansiyelinin daha üst seviyelere ulaşması önemlidir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Turizm arzının karmaşık yapısı, farklı sektörler, hükümetler, özel işletmeler ve topluluklar arasında koordinasyon ve iş birliği gerektirir. Bu bağlamda, turizm arzının analizi, turizm sektörünün geleceğini şekillendirmek ve sürdürülebilir bir büyüme yolu oluşturmak için önemli bir adım olarak görülmektedir. Sonuç olarak, turizm arzı, turizm sektörünün karmaşık bir yönünü temsil eder ve bir destinasyonun başarısında önemli bir rol oynar. Turizm arzının anlaşılması ve yönetilmesi, turizm politikalarının ve stratejilerinin etkin bir şekilde geliştirilmesi için hayati öneme sahiptir ve bu alandaki çalışmalar, sektörün sürdürülebilir bir şekilde büyümesine yardımcı olabilir. Bu çalışmada da Çankırı ilinin mevcut turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve Çankırı ilinin turizm arz kaynaklarının otel yöneticileri açısından hangi düzeyde bulunduğunu tespit etmek, literatürde yer alan arz kaynakları ile sektör çalışanlarının arz kaynaklarına yönelik görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan sonuç üzerinden mevcut turizm arz potansiyeli ve alternatif turizm arzlarını literatüre kazandırması açısından çalışma önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Her araştırmada çeşitli araştırma teknikleri kullanılabilir. Nitel araştırma, sorgulayıcı, yorumlayıcı ve incelenen soruna göre sorunu doğal ortamında anlamaya çalışan bir yöntemdir (Guba ve Lincoln, 1994). Ana yaklaşımı tümevarım olan bu çalışmada da araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, veri toplama yöntemi olarak gözlem, görüşme, belge incelemesi gibi yöntemlerin kullanıldığı, doğal ortamdaki olgu ve olaylara bütüncül bir bakış sağlayan tekniklerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ayrıca filmler, çeşitli posterler, sanat eserleri, medya yayınları (radyo veya televizyon programları) ve sosyal ağ kaynakları (bloglar, sosyal ağ hesapları, anlık mesaj panoları vb.) de veri toplama aracı olarak kullanılabilir (Forrester ve Sullivan, 2018). Çalışmada derinlemesine görüşme tekniği de kullanılarak katılımcıların soruları cevaplarırken kendilerini sınırlamadan rahat bir şekilde cevap vermelerine imkân sağlanmıştır. Tümevarımsal anlayışın benimsendiği söz konusu çalışmada, araştırma deseni olarak fenomenoloji belirlenmiştir. Fenomenoloji günlük hayatımızda sıklıkla karşılaştığımız, alışık olduğumuz, ancak tam olarak anlamlandıramadığımız olguları keşfetmeyi amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu tez çalışmasında yöntem olarak yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile veri toplanmıştır. Yapılan mülakatta Çankırı ilinde bulunan turizm ve otel sektöründe faaliyet gösteren sektör yetkilileri ile görüşme yapılmıştır. Mülakatlar birebir görüşülerek toplamda 20 sektör yetkilisi ile yapılmıştır. Mülakatta aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1. Çankırı İlinin mevcut turizm potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Çankırı İlinin kültürel çekicilik unsurları nelerdir?
3. Çankırı İlinin tarihi çekicilik unsurları nelerdir?
4. Çankırı İlinin doğal çekicilik unsurları nelerdir?
5. Çankırı İlinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler nelerdir?
6. Çankırı İlinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
7. Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşünüyorsunuz?
8. Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

EVREN VE ÖRNEKLEM

Nitel araştırmalarda genelleme kaygısı güdülmeden, evrende olması muhtemel bütün bir çeşitliliği ve aykırılığı temsil edecek örneklem grubu ile bütüncül bir resim elde edilmeye çalışılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle araştırmada gönüllülük esas alınıp katılımcılarla yüz yüze görüşülerek mülakat yapılmıştır. Çalışmada rnekleme yöntemi olarak amaçlı ve kartopu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı rneklem seçilen örneklem araştırmada neden seçildiğine dair akıldaki soruları azaltarak inandırıcılığı güçlendirmektedir (Creswell, 2018). Zaman ve maliyet açısından tüm evrene ulaşmak zor olacağından örneklem olarak ankırı ilinde faaliyet gösteren oteller tercih edilmiştir. Kartopu rnekleme yönteminde ise araştırmacılar, araştırdığı ve incelediği konu ile ilgili olarak evrende en çok bilgiye sahip olduğunu düşündüğü kişi ve durumlara ‘‘Görüşme yapmaya kiminle başlamalıyım?’’ ve ‘‘Bu konu hakkında en çok bilgisi olan kimdir?’’ sorularını sormasıyla başlar. Araştırmacı bu Şekilde konu ile ilgili başka kimlerle grşebileceğini sorarak yeni bilgiler edinmeye çalışır. Burada en önemli nokta, araştırmacının görüştüğü kişilerin güvenini kazanmasıdır (Grix, 2010). Araştırmalarda verilerinin doyum noktasına ulaşması örneklem büyüklüğünde yol gösterici olmaktadır (Mason, 2010). ankırı ilinin turizm potansiyelini ve turizmden bağımsız arzların turizm potansiyeline yönelik değerlendirilmesi amacıyla uygulama yapılmıştır. Araştırmanın evrenini ankırı ilinde faaliyet gösteren otel işletmeleri yetkilileri ve otellerde çalışan departman yöneticileri oluşturmaktadır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Araştırmaların genel olarak karşılaştığı en büyük zorluklar karşılaşabilecekleri bazı sınırlılıklardır. Söz konusu araştırmadaki temel bazı sınırlılıklar aşağıdaki Şekilde ifade edilebilir:

1. Araştırmada evrenin tümüne ulaşmada kontrol güçlüğü, zaman ve kaynak maliyetinin fazla olabileceği düşünülerek, evreni temsil yeteneğine sahip örneklem alma yolu tercih edilmiştir.

2. Özellikle Çankırı ilindeki otel işletmelerinin az olması zorluk yaşatmıştır. Ayrıca bazı otel işletmelerinin mülakat yapmak istememesi gibi zorluklarla karşılaşmıştır.

KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Araştırma konusu ile ilgili literatür incelendiğinde Çankırı, Çankırı turizm arzı ve Çankırı turizm potansiyeline yönelik sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu konuda elde edilen kaynaklar incelendiğinde çoğunlukla ilde bulunan değerlerin geliştirilmesi yönünde değerlendirilmelere yer verilmiştir.

Erduran (2006), Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın koruma ve kullanım ilkeleri doğrultusunda turizm rekreasyon potansiyelinin saptanmasını amaçladığı çalışmada; Ilgaz Dağı Milli Parkı ve yakın çevresinin doğal ve kültürel kaynak değerlerinin zenginliği açısından uluslararası öneme sahip olduğunu ifade etmiş ve araştırma kapsamında Ilgaz Dağı Milli Parkına yönelik doğal alanın korunması ve alana sahip çıkılması yönünde bilgilendirmelere yer vermiştir. Kuter (2007a) yaptığı çalışmada; sahip olunan tarihi, kültürel ve doğal değerleri, turizm aktivitesi ve çeşitliliği ile alternatif turizme olanak sağlayan bir kent olma özelliği nedeniyle Çankırı üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu kapsamda kentin genel özellikleri ortaya konulmuş ve kent için turizm olanakları ile karşılaşılan sorunlar irdelenerek çözüm önerileri ortaya koymuştur. Kuter, çalışma sonucunda; Çankırı kenti ve yakın çevresinde bulunan turizm kaynaklarının kontrolsüz bırakılmaması ve turizm gereksinimleri karşılanırken doğal, kültürel ve tarihi alanlar ile bu alanlarda yaşayan insanların sosyoekonomik yaşantısına zararlı olacak faaliyetlere izin verilmemesi gerektiğini ifade etmektedir.

Aydoğdu ve Öztürk (2012) Ilgaz Dağı Milli Parkının Rekreasyonel olanaklarının saptanması ve Milli Parkın turizm amaçlı kullanımı sonucu ortaya çıkabilecek sorunların ön görünmesi ve alınması gerekli önlemlerin tüm paydaşlara duyurularak erken bir farkındalık yaratılması amacıyla yaptıkları çalışma sonucunda; doğaya zarar vermeden rekreasyonel amaçlı kullanımının nasıl sağlanabileceği konusunda önerilerde bulunmuş ve gelecekte çalışma yapacak araştırmacılara da öneriler sunulmuştur. Bölgede en önemli çekicilik unsuru olarak ifade edilen Çankırı Tuz mağarasının turizme kazandırılmasında yöre halkının tutumlarını belirlemek amacıyla Karaçar (2013)

tarafından yapılan çalışmada; Tuz mağarasının turizme açılmasının ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda nasıl bir tutum oluşturduğu ifade edilmektedir. Ayrıca turizmin gelişmesine verilen destekle, turizm faydalarının algılanışı ve yerel yönetimlerin planlamalarına karşı halkın tutumu arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucu da çalışmada ifade edilmektedir.

Çankırı'da faaliyet gösteren turizm işletmeleri ile ilgili olarak Çankırı'daki yiyecek içecek hizmetlerinin destinasyon çekiciliği unsuru olarak hangi boyutta olduğunu ortaya koymak ve bu konularda önerilerde bulunmak amacıyla Karaçar ve Göker (2016) tarafından bir çalışma ortaya koyulmuştur. Araştırmacılar çalışma sonucunda; Çankırı ilinin, Ilgaz Dağı Milli parkı gibi önemli bir destinasyona sahip olmasına rağmen yiyecek içecek hizmetleri konusunda yeterince başarıya ulaşamadığını ve bu başarısızlığın sebeplerine bakıldığında yetersiz tanıtım faaliyetleri ve bilinçsizce yapılan bilgilendirmeler olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacılar, doğru bir şekilde yapılacak tanıtım ve reklam ile sorunun çözülebileceği düşünmekle birlikte kamu kurum ve kuruluşlarının da bu konuda gerekli çalışmaları yapmasına yönelik öneriler de ortaya koymuşlardır. Öztürk ve Tecimen (2017) Çankırı'da yaşayan halkın rekreasyonel etkinliklere katılımları ve boş zaman değerlendirme alışkanlıkları tespit etmeyi amaçladıkları çalışma kapsamında 394 kişiye anket uygulanmış ve çalışmada Çankırı halkının boş zamanlarını aile ile televizyon izlemek, dinlenmek, gezmeye gitmek, müzik dinlemek gibi genelde pasif aktivitelerle değerlendirdikleri, boş zamanların değerlendirilmesinde ev içi faaliyetlerin önemli yer tuttuğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Bununla birlikte yerel halkın boş zamanlarını ağırlıklı olarak arkadaşlarıyla geçirdikleri ancak boş zaman faaliyetleri için fazla zaman ayırmadıkları ve Çankırı ilindeki rekreasyon alanlarını yeterli bulmadıkları sonuçlarını ortaya koymuşlardır.

Akkuş (2019)'un Ilgaz dağı'nın kış turizm talebi açısından geçirdiği değişim ve yakaladığı başarı oranını değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada; Ilgaz'daki tesislere gelen ziyaretçi sayıları, ziyaretçilerin ortalama geceleme ve kalış süreleri ile tesislerin doluluk oranlarının nasıl bir değişim geçirdiği değerlendirilmiş ve geçmiş verileri daha kapsayıcı bir şekilde değerlendirebilmek adına Ilgaz dağına ilişkin yayınlanmış turizm ile bağlantılı tüm haberleri incelemiştir. Araştırma sonucunda Ilgaz dağı'nın kış turizmi açısından son yıllarda artan bir ivme yakaladığı ancak 2015-2016 yılları itibariyle bir gerileme yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Öztürk

(2020)'ün Çankırı ilinin turistik arz değerleri ile halkın bölge turizmine yönelik bakış açıları ve farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada; yerel halkın çoğunlukla şehir merkezi ve yakınlarındaki turizm alanlarını ziyaret ettiklerine, Çankırı turizmine yönelik görüşlerin Çankırı'nın doğal ve kültürel zenginlikleri konusundaki bilgi düzeyi ve ikamet süresi değişkenlerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca yerel halkın, Çankırı'da mağara ve kış turizmine ağırlık verilmesi gerektiği yönünde görüşler beyan ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Çankırı ilinin doğal çekicilik unsurları üzerine Gündoğdu ve Körmeçli (2023) tarafından yapılan çalışmada ise; Çankırı'nın tabiat turizm rotasının oluşturulması ve ön plana çıkan destinasyonların saptanması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında kaynaklardan elde edilen bilgilerle yeşil alanlar kapsamındaki tabiat turizm rotaları oluşturulmuştur. Araştırmada; Çankırı'da erişime göre merkezîyet derecesi yüksek olan beş destinasyonun sırasıyla; İstiklal Yolu Milli Parkı, Kenbağ Tabiat Parkı, Alpsarı Göleti Mesire Alanı, Kırkpınar Yaylası ve Işık Dağı Mesire Alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca turizm destinasyonlarının erişimine göre beş farklı rota önerisi de bu kapsamda sunulmuştur.

GİRİŞ

Turizm, dünya ekonomisinin en hızlı büyüyen ve değişen sektörlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Küresel ekonomiye önemli katkılar sağlamakta ve birçok ülkenin sosyo-ekonomik gelişimine yardımcı olmaktadır. Turizm sektörü genelde deniz, kum ve güneş üçlüsü üzerine kurulu olsa da son yıllarda değişen tüketici profili ile yeni ve dikkat çekici farklı turizm çeşitlerine olan ihtiyacın her geçen gün daha da arttığı gözlenmektedir (Lordkipanidze, Han ve Mikael 2005). Turizm sektöründe tüketicilerin farklı turizm çeşitlerine yönelmesi 'alternatif turizm' adı altında yeni bir kavram oluşturmuş ve böylece klasik turizm anlayışlarının giderek değişmesine ve yeni turizm türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bozok ve Yılmaz, 2008).

Alternatif turizm, geleneksel turistik deneyimlerin dışına çıkarak, daha az yaygın, daha özgün ve sıklıkla sürdürülebilir yaklaşımları vurgulayan bir seyahat türüdür. Bu tür turizm, sadece popüler turistik bölgeleri değil, aynı zamanda farklı ilgi alanlarını, kültürleri ve deneyimleri keşfetmeyi amaçlar. Alternatif turizm, hem seyahat

edenlere daha özgün deneyimler sunar hem de yerel ekonomiye ve çevreye daha az etki bırakmayı hedefler. Alternatif turizm, yerel kültürler, gelenekler, el sanatları, festivaller ve tarih gibi unsurları keşfetmeye odaklanır. Seyahat edenlerin daha zengin deneyimler yaşamasına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda yerel ekonomilere, kültürlere ve çevreye olumlu etkiler bırakarak daha sürdürülebilir bir turizm yaklaşımını teşvik eder (Wang, 2006).

Bir bölgenin turizm potansiyeli, bölgedeki doğal manzaralar, plajlar, dağlar, göller, nehirler, ormanlar gibi doğal güzellikler, turistleri cezbetmek için büyük bir etken olabilir. Bölgenin tarihi ve kültürel mirası, geleneksel festivaller, el sanatları, yerel mutfağı gibi unsurlar turistlerin ilgisini çekebilir (Tarihî yapılar, anıtlar, müzeler ve diğer turistik mekanlar, bölgenin tarihini ve kültürünü tanıtmaya fırsatı sunar (Tan, 2013). Destinasyonun İyi bir ulaşım ağı, konaklama seçenekleri ve diğer turistik hizmetler, bölgeye olan ilgiyi etkileyebilir. Bölgenin güvenliği ve politik istikrarı, turistlerin ziyaret etme konusundaki kararını etkileyebilir. Etkili bir pazarlama ve tanıtım stratejisi, bölgenin turizm potansiyelini artırabilir. Yerel halkın turistlere karşı misafirperverliği ve yardımseverliği, turist deneyimini önemli ölçüde etkileyebilir (Akova, Atsız ve Çifçi, 2017).

Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ildir. Tarihi ve doğal güzellikleri ile dikkat çeken Çankırı'nın turizm potansiyeli kendine has bir yapısı vardır. Çankırı, tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış bir bölgedir. Bu nedenle tarihi eserler açısından zengindir. Çankırı Kalesi, Yer Altı Şehri, Sungur Bey Camii gibi tarihi yapılar turistlerin ilgisini çekebilir. İlde bulunan Ilgaz Dağları Milli Parkı doğa severler için cazip bir destinasyon merkezidir. Özellikle kış aylarında kayak turizm merkezi olan Yıldıztepe Kayak Merkezi Çankırı'nın önemli turizm destinasyon merkezlerinden biridir. Dağ yürüyüşleri, doğa fotoğrafçılığı, kuş gözlemciliği ve kampçılık gibi aktiviteler için uygun bir ortam sunar. Ayrıca termal turizm açısından da potansiyele sahiptir. Kurşunlu ilçesinde bulunan termal tesisler, sağlık ve dinlenme açısından önemli turistlere imkanlar sunmaktadır. İnanç turizmi açısından bakıldığında Hacı Bayram Camii'nin kurucusu Hacı Bayram-ı Veli'nin doğum yeri olan Alaca ilçesi, İnanç turizm açısından ziyaretçi çekebilir. Ayrıca şehirde bulunan Tuz Mağarası kendine özgü özellikleriyle çok zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Şehrin Ankara gibi büyük bir şehre yakınlığı, Çankırı'nın günübirlik ziyaretçi potansiyelini artırabilir.

Ancak ankırı'nın turizm potansiyelini daha fazla değerlendirebilmek için altyapı, tanıtım, konaklama ve ulaşım gibi alanlarda gelişmeler ve yatırımlar gerekebilir. Ayrıca sürdürülebilir turizm uygulamaları ile doğal çevrenin korunması da önemlidir.

1.TURİZM, TURİZM ARZI, TURİZM POTANSİYELİ

1.1.Turizm

Turizm kavramını farklı açılardan bakan araştırmacılar, çeşitli tanımlamalar ortaya koymuşlardır. İlk turizm tanımı, 20. Yüzyılın başlarında Guyer- Feuler tarafından ortaya konulmuştur. Turizm gittikçe değişen iklim koşulları ve stresli şehir yaşamından uzaklaşma, doğal güzellikleri görme isteği ve doğa ile iç içe yaşama arzusu sonucunda; sanayi devrimiyle birlikte teknolojide yaşanan gelişmeler ve refah seviyesinin artması, insanların yeni yerler ve yeni insanları tanıma arzusuyla çağın en önemli olaylar döngüsüdür (Kozak, 2015). İnsanlığın ilk zamanlarında bireyler, temel ihtiyaçlarını karşılama gereksinimi için bir yerden başka bir yere gitme durumunda kalmışlardır. Bireylerin zamanla ihtiyaçları değişmiştir bu da bir yere gitme amaçlarının da değişmesine sebep olmuştur. Kişiler bir yerden başka bir yere giderek farklı kültürleri tanıma fırsatını da beraberinde getirmiştir (Pehlivan, 2005).

Turizmin günümüzde kabul edilen ilk tanımı şu şekildedir; doğal çevreyi ve sanatsal faaliyetleri görme arzusu, hava değişimi arzusu, doğanın kişilere verdiği mutluluğun pozitif etkisi ve seyahatleri kolaylaştıran ulaşım teknolojilerinin gelişmesi sonucunda kişilerin birbirlerine daha çok yakınlaşma olanağı veren modern döneme özgü bir olaydır (Kozak, 2010). Başka bir tanım da ise bir tür rekreasyon faaliyeti olarak da görülen turizm; boş zamanların değerlendirilmesi amacıyla yaşanan mekân dışında farklı alanlara doğru yapılan, farklı rekreasyon alanları keşfetme ve buralardan zevk almak için en az bir gece ya da daha fazla konaklama şeklinde gerçekleştirilen gezi aktiviteleri olarak da tanımlanabilir (Swarbrooke, 1998).

Turizm endüstrisi dünyanın vazgeçilmez unsurlarından biri olarak bilinmektedir. Bu endüstri sanayi devrimi sonrasında yükseliş kazanmıştır. 90'lı yılların bir getirisi olarak kabul edilen küresel bazdaki gelişmeler, turizm endüstrisine duyulan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Turizm, toplumsal ve ekonomik bir faaliyet olarak bilinmektedir. Bunun yanı sıra turizm endüstrisi hızlı bir şekilde büyümekte ve gelişmektedir. Dünya genelinde teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde artması sonucunda seyahat etme yerleri gelişmiş ve turizm endüstrisine önemli derecede katkı sağlamıştır (Eryılmaz, 2023). Turizm faaliyetlerinin ortaya çıkma sebeplerine

bakıldığında bazı bireylerde sağlık ve dinlenme ile ilgili nedenler, spor, eğlenme, eğitim, merak, sosyal olaylar, doğa sevgisi vb. olaylar ile karşılaşılmaktadır. Romalılar döneminden bu yana kaplıcalar da turistik seyahatlerin nedenlerini teşkil etmektedir. Eski Yunanlılar da ise Olimpiyat oyunları turizm etkinliklerine katılmaya sebebiyet vermiştir (Acar, 2021).

Turizm, insanların deneyim, eğlence gibi hareketlerini gerektiren sosyal, ekonomik, kültürel olguya denir. Turizm, kişilerin buldukları ortamlarının dışındaki yerleri veya ülkeleri kapsadığından burada yerleşik ve yerleşik olmayan turistler bulunmaktadır. Bu turistlere ziyaretçi adı verilir ve ziyaretçi turizm faaliyetleriyle ilgilidir. Turizm, iş veya eğlence amaçlı yapılan hareketlerdir. İnsan faaliyetlerinin ve grupların turizme dahil olması, turizm hedeflerinin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Rashid, 2020). Turizm, ülkelerin gelir elde etmelerine, istihdam olanaklarını artırmalarına ve altyapının güçlendirilmesine yardımcı olan bir sektördür. Turizm, yaşanan gelişmeler doğrultusunda büyük bir hızla gelişen ve ekonomik getirisi olan bir sektör haline gelmiştir. Ekonomik getirisinin büyük olması nedeniyle turizm sektörü ülkeler arasında rekabet haline gelmiştir (Tökü, 2017).

Turizm endüstrisinin gelişmeye başladığı ilk yıllar yatırımcılar tamamen kâr odaklı çalışma prensibiyle bu alanda yer almıştır. Bunun bir sonucu olarak da siyasi otorite de tamamen bu endüstrinin dünya pazarı içinde daha fazla pay elde etmek için çalışma eylemleri gerçekleştirmiştir. Turizm endüstrisinin günden güne gelişme göstermeye başlaması ile de bazı standartların getirilmesi ihtiyacına doğurmuştur. Türkiye Otelciler Birliği bu seviyede aktif bir üstlenmiştir. Endüstrideki üye otellerin, turizme katkı sağlayacak tüm imkanların gözden geçirilerek otellerin çalışma şekillerini organize etmiştir. Başka bir ifade ile Türkiye'deki otelcilik anlayışına farklı bir standart getirmiştir (Gökkaya ve Demirkol, 2017). Turizm endüstrisi kendi başına bir endüstriler bütünü olarak kabul edilmiştir (Olalı ve Timur, 1988). Konaklama, yiyecek ve içecek, eğlence, yönetim, ulaşım ve sağlık gibi sektörler, turizm endüstrisi ile dolaylı veya doğrudan ilişki içerisindedir. Turizm insan gücüne dayalı ve insanlara hizmet eden bir endüstri olarak bilinmektedir. Bu nedenle de turizm endüstrisi, hizmet sektörü olma özelliğinden dolayı personel ihtiyacının yüksek oranda olmasına sebep olmuştur (Yanardağ ve Avcı, 2012).

1980 yılında Dünyada ve Türkiye’de turizm faaliyetleri artış göstermiştir. Bunun sonucunda kültürlerin etkileşim içinde olması, uçak seferlerinin artması ve yaygınlık kazanması, boş zamanın ve eğitim seviyesinin artması, turizm endüstrisini kısa vadede önemli bir gelir getirici duruma getirmiştir (Kozak vd, 2015; Doğan, 2004). Ülkelerin gelişmesi için gerekli olan döviz açığının büyük bir payının turizm endüstrisinden elde edildiğini kavrayan devletler, turizm yatırım projelerini arttırmış ve yeni bir rekabet avantajı oluşturmuşlardır. Yalnızca eğlence, yeme ve içme, ulaşım gibi sektörleri değil bununla birlikte yetmiş alt sektörü de beslediği için ekonomik bakımdan merkezi bir alt konum derecesine sahiptir (Bahar ve Baldemir, 2007).

1.1.1. Deniz Turizmi

Deniz, kum ve güneş turizmi (Sun, Sea, and Sand Tourism), genellikle "3S Turizmi" olarak da adlandırılan bir turizm türüdür. Bu tür turizm, temel olarak güneşli hava, kumlu plajlar ve deniz suyunun keyfini çıkarmaya odaklanır. Tatilciler, dinlenmek, gevşemek ve sıcak iklimin tadını çıkarmak amacıyla genellikle tropikal veya subtropikal bölgeleri tercih ederler. Deniz, kum ve güneş turizmi, genellikle tatil köyleri, bungalov tesisleri, lüks tatil otelleri ve plajlara yakın konumlanmış konaklama seçeneklerine dayanır. Türkiye, deniz turizmi için elverişli ve coğrafya olarak çok zenginliklere sahiptir. Uzun sahilleri, birbirinden değişik koyları ve hava sıcaklığı ile birçok destinasyonu sınırlarında bulundurmaktadır (Kozak, 2012).

Türkiye’nin turistler tarafından deniz turizmi için talep görmesi, kıyılarımızın fazla oluşu, denizlerimizin temiz ve kumsallarımız sakin oluşu önemli faktörlerdir. Bunun yanında hava koşullarımızın turizm açısından uzun süreli sıcak kalması büyük bir etkidir. Deniz turizminin tercih edilmesinin insanların artık farklı arayışlar içinde olmasından kaynaklanmaktadır. Son zamanlarda plaj bölgelerinde su sporlarına katılmak popülerlik kazanmaya başlamıştır. Yapılan bu su aktivitelerini şu şekilde sıralayabiliriz; sörf, sörf tahtası, deniz kayağı, deniz bisikleti, denizlerde yaşayan canlıların yaşamlarını gözlemlemek, tüple su altı dalışı, kruvaziyer gemi ziyaretleri, rüzgârdan yararlanılarak yapılan yelkencilik gibi aktiviteler tatilcilerin kendilerini iyi hissettirecek ve tatmin edecek aktiviteler olarak turistlere sunulmaktadır (Orams, 2002).

1.1.2. Kongre Turizmi

Kongre turizmi, tarih boyunca belirli amaçlar doğrultusunda insanların bir araya gelerek yapmış oldukları faaliyetler bütünüdür. Bu turizm çeşidi günümüze kadar gelerek ender oluşan olgulardan biri olarak görülebilir. Kongre turizmi genellikle büyük grupların toplanarak fikir alışverişinde bulunduğu, bilgi paylaştığı, çeşitli konuları tartıştığı etkinliklerin düzenlendiği bir turizm türüdür. Bu etkinlikler, kongre, konferans, seminer, sempozyum gibi adlarla anılabilmektedir. Kongre turizmi hem katılımcıların hem de ev sahibi şehrin ekonomisine, kültürel yaşamına ve altyapısına önemli katkılarda bulunur (Çakıcı, 2004). Bu zamana kadar insanlar çeşitli şekillerde toplantılar düzenleyerek bir araya gelme etkinlikleri göstermişlerdir. Bu etkinlikler kongreler, büyük ölçekli ulusal ve uluslararası organizasyonlar; konferanslar, belirli bir konu veya sektördeki uzmanların sunum yaptığı etkinlikler; seminerler, daha sınırlı katılımcı gruplarına yönelik interaktif oturumlar; sempozyumlar, genellikle belirli bir konuyu detaylı olarak ele alan etkinlikler olarak yer alır. Bu farklı etkinlik türleri, katılımcıların ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına göre şekillenebilir (Zengin, 1999).

Kongre turizminin, akademik eğitimde ve profesyonel gelişimin oluşumunda büyük rolü vardır. İnsanların farklı şehir ve ülkelerden bir araya gelerek belli bir konu hakkında bilgi alışverişi yapması ve bilgi aktarımı sağlaması orada bulunun bireylere akademik açıdan gelişim olanağı verdiği ve iş hayatında sürekli gelişmeyi hedefleyen bireyler için önemli bir turizm çeşidi olduğu söylenebilir. Son gelişmelerden haberdar olan bireyler kendilerini o yönde geliştirir ve çalışmalarına devam eder (Dinçer, 2020). Kongre turizmi yılın her ayında yapılabilir olması, ev sahibi olan şehir veya ülkelere ekonomi açısından önemli ölçüde katkı sağlar. Konukların konaklama, yeme-içme, ulaşım ve yerel hizmetler için yapmış olduğu harcamalar, yerel işletmelerin gelirlerine katkı sağlar. Bunun yanında, kongreler için altyapı geliştirmeleri yapılması, turistik mekanların iyileştirilmesi ve yeni tesislerin inşa edilmesi gibi yatırımlar da ekonomik büyümeye katkı sağlar (Erdoğan, 2003).

1.1.3. Termal Turizm

İnsanların günümüze kadar gelen sürede sağlık amacıyla termal suları kullandıkları ve bu bölgeleri ziyaret ettikleri bilinmektedir. Türkiye’de tercih edilen

önemli turizm hareketlerinden biri termal turizmdir. Bunun ana sebeplerinden biri, Türkiye jeotermal kaynakları açısından zengin bir ülke oluşudur. Hem yerli hem de yabancı turistler tarafından termal turizmi sebebiyle deneyimlendiği her dönemde görülmektedir (Kozak,2012). Termal turizmi, doğal kaynaklardan gelen sıcak su kaynaklarının veya termal suların sağlık ve dinlenme amaçlı olarak kullanıldığı turistik bir faaliyettir. Bu tür termal sular, yer altındaki jeotermal aktivite sonucu oluşur ve genellikle yüksek mineral içeriğine sahiptir. Bu suların belirgin bir sıcaklığı ve kimyasal bileşimi vardır ve bu özellikleri nedeniyle çeşitli sağlık faydaları sağlayabilir (Kördeve, 2016).

Türkiye, yüzlerce jeotermal kaynağa sahip bir ülke olarak öne çıkar. Bu kaynaklar genellikle yer kabuğundaki tektonik hareketler sonucu oluşmuş ve yer yüzeyine çıkan sıcak suların oluşturduğu termal bölgelerde bulunur. Türkiye'nin farklı bölgelerindeki bu kaynaklar, çeşitli mineral içerikleri ve sıcaklık değerleri ile farklı sağlık faydaları sunabilir. Bu özelliklerinden dolayı ülkemize termal turizm destinasyonu için her yıl yüzbinlerce turist gelmektedir. Bu sayede binlerce turist ağırlayarak önemli ölçüde gelir sağlanmaktadır. Ülkemizde artık termal turizmi için iddialı bir bölge olduğu söylenebilir (Seferbey, İzmirlioğlu ve Güzel, 2005). Türkiye’de bu alanda özellikle son birkaç yılda Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın teşvikiyle bazı yatırımların gerçekleştirilmekte olduğu bilinmektedir. Termal turizm alanında modern tesisler, spa merkezleri ve sağlık hizmetleri sunan otellerin inşa edilmesi bu alanda gelişmeyi önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Türkiye’de sağlık turizminin ana eksenini termal turizm olarak görülse de, dünyada termal turizm, Spa olarak adlandırılan daha geniş bir turizm türünün bir parçası olarak kabul edilmektedir (Kozak, 2012).

1.1.4. Yat Turizmi

Denizler, tarih boyunca ticaret, keşif ve savaş amaçlarıyla kullanılmıştır. Büyük gemiler, ticaret yolları ve keşif seferleri için kullanılırken, yatlar daha çok zenginlerin ve soyluların özel zevkleri için üretilirdi. Antik Yunan döneminde denizcilik, ticaret ve savaş için büyük önem taşıyordu. "Trirreme" adı verilen savaş gemileri, ünlü Antik Yunan filolarının parçasıydı. Ayrıca Yunanlar, spor ve rekabet amacıyla yelkenli tekneleri de kullanıyorlardı. Olimpiyat Oyunları'nda yat yarışları düzenlenirdi ve

zenginler arasında yat yarışları yaygındı. İlk yelkenli, M.Ö. 4000’li yıllarda Nil Nehrinde kullanılmaya başlanmıştır. ‘Jaght’ kelimesi 14. Yüzyılda Felemenklerin korsanları yakalamak için kullandıkları yat kelimesinin kökeni olan avcı anlamına gelmektedir. Marry adında bir tekneyi Felemenkler 1660 yılında İngiltere kralına hediye etmişlerdir. Bunun sonucunda da ‘jaght’ kelimesi ‘Yacht’ kelimesiyle yer değiştirmiştir. 1720 yılında ilk yat kulübü İrlanda da kurulmuş, 1770’te de İngiltere’de ikincisi kurulmuştur. Yıllara içerisinde ortaya çıkan yat yapım bilirkişileri günümüzdeki modern yatların oluşumuna adım niteliğinde çalışmaların başlamasına etki olmuştur. 1980’lerde yat turizmi daha erişilebilir hale gelmeye başladı. Yat kiralama seçenekleri arttı ve daha geniş bir kesim için ulaşılabilir hale geldi. Bu dönemde kruvaziyer yat turları da popülerlik kazandı ve farklı destinasyonları gezmek isteyen tatilciler için cazip hale geldi.

1960’lar, yat turizminin önemli bir dönüm noktası oldu. Bu dönemde, yat tasarımları daha ergonomik ve konforlu hale geldi. Teknolojik gelişmeler, yatların daha hızlı ve güvenli bir şekilde seyahat etmesine olanak sağladı. Lüks yatlar, zengin iş insanları ve ünlüler için popüler bir tatil seçeneği haline geldi. Yunanistan’ın Ege ve Anadolu kıyılarını kapsayan yat turlarının satılmaya başlanmasıyla 1960’lı yıllarda Türkiye’de yatçılık konusu gündeme gelmiştir. Bu dönemde deniz taşımacılığı daha çok turizm ağırlıklı olması işletmeler açısından “yüzen otel” ile kendini göstermiştir. Gelen bu talep doğrultusunda “kruvaziyer” gemi işletmeciliğine geçiş yapılmıştır. Bu sayede klasik yolcu gemisi işletmeciliği ve modern turizm işletmeciliği 1975 yılından sonra birleşmeye başladı (Tandoğan, 1996).

Günümüzde yat turizmi, lüks ve konforun yanı sıra kişiselleştirilmiş deneyim sunma odaklı bir şekilde devam ediyor. Mega yatlar, ultra lüks iç mekanlar, spa tesisleri, su sporları ve özel etkinlikler ile tatilcilerin ilgisini çekiyor. Aynı zamanda sürdürülebilir turizm ilkeleri de önem kazanıyor ve çevresel etkilerin yönetimi ve azaltılması için çeşitli çabalar sürdürülüyor. Yat turizmi denizcilik tarihinde kökleri olan bir olgudur ve modern dönemde lüks, konfor ve kişiselleştirilmiş deneyimlerin odaklandığı bir seyahat biçimi haline gelmiştir (kultur.gov.tr).

1.1.5. Mağara Turizmi

Mağara, genellikle yer altında bulunan, doğal olarak oluşmuş, genellikle karanlık ve dar boşluklardır. Mağaralar, yer altı sularının hareketi, erozyon, kimyasal etkileşimler veya volkanik aktiviteler gibi doğal süreçler sonucu oluşurlar. İçlerinde çeşitli doğal oluşumlar bulunabilir; bu oluşumlar zamanla sızan suyun taşıdığı minerallerin birikmesiyle meydana gelir. Mağaralar, insanlık tarihinde hem barınak olarak kullanılmış hem de dini ritüellerin gerçekleştirildiği kutsal alanlar olarak kabul edilmiştir. Tarihsel olarak, mağaraların içindeki duvar resimleri ve şekiller, geçmiş kültürlerin yaşam tarzlarına ve inanç sistemlerine dair önemli ipuçları sunar. Aynı zamanda insanların sosyo-ekonomik faaliyetlerine fayda sağlar, canlı ve cansız varlıkların sahip olduğu bir ekosistemdir (Nazik, 2003).

Mağara turizmi, macera ve keşif duygularını tatmin etmek isteyenler için ideal bir seçenektir. Mağaraların bazı bölümleri dar geçitler, tüneller veya sığınaklarla doludur. Ziyaretçiler bu dar geçitlerde ilerlerken kendilerini gerçek bir keşif yolculuğunda hissederler. Bu deneyim, adrenalin seviyelerini yükselten ve unutulmaz anılar yaratan bir macera sunar. Alternatif turizm veya eko turizmin önemli bir ögesini oluşturan ve bu genel özelliklerin ülkemizde, her kesimden özel ilgi gruplarının, kendilerine hitap edecek mağara bulmaları mümkündür. Mağaralar, bilim insanları ve araştırmacılar için ilgi çekici bir çalışma alanıdır. Mağaraların içinde bulunan mineral birikimleri, iklim değişikliği ve coğrafi değişimler hakkında bilgi sağlayabilir. Aynı zamanda mağaralarda yaşayan endemik türlerin incelenmesi, biyolojik çeşitlilik hakkında önemli veriler sunabilir. Özellikle, bulunduğu bölgedeki kayaların içindeki minerallerin iklim bitki örtüsü ve topografyanın etkisinde şekillenen ve renk alan Damlataşlar; mağaradan mağaraya değişiklik gösterebilir (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2005).

Turizm türlerinin geliştirilmesi kapsamında, Türkiye’de turizm hareketlerinin diğer bölgelere ve yılın diğer aylarına yayılması amacıyla son yıllarda “mağara turizmi” konusunda yapılan çalışmalarda artış görülmektedir. Mağara turizmi, ziyaretçilerin güvenliğini sağlamak için özel rehberlerle veya turlarla gerçekleştirilmelidir. Ziyaretçilere mağaraların hassas doğasını ve koruma önlemlerini anlatmak bilinçlendirmek gerekir. Mağara turizmi, doğal yapının ve ekosistemin korunması açısından dikkatli bir yönetim gerektirir. Ziyaretçi akışının kontrol altında tutulması, mağara içindeki doğal oluşumların zarar görmesini önler. Ayrıca ziyaretçilere doğal

alanın değeri ve hassasiyeti hakkında bilgi verilerek, koruma bilincinin artırılması sağlanmış olur (Tokel ve oşkun,1996).

1.1.6. Dağ ve Kış Turizmi

Dağ turizmi, dağlık bölgelerin doğal güzelliklerini, manzaralarını ve aktivitelerini keşfetmek amacıyla gerçekleştirilen bir tür turizm şeklidir. Dağ turizmi yürüyüş, tırmanma, dağ bisikleti, kamp, doğa yaşamı ve kayak şeklinde gerçekleştirilir. Kentlerdeki hızlı yaşam temposundan ve hava kirliliğinden uzaklaşmak isteyen insanlar son zamanlarda doğaya kaçma ve bir nebze nefes alma isteğinden dolayı dağ turizmine talep artmaktadır. Talep artışından dolayı bu alanda daha fazla gelişme ve farklılıklar yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bir tanesi Türkiye'deki bazı üniversitelerin dağcılık kulüpleri ile başlayan dağcılık, paket turları yapılması dağ turizmi alanında gerçekleşen güzel çalışmalardır (Kozak vd. 2011).

Kış turizmi, soğuk mevsimlerde kar yağışına bağlı olarak karla kaplı bölgelerde gerçekleştirilen turistik etkinlikleri ifade eder. Kış turizmi faaliyetleri; kayak ve snowboard, kızak ve kayaklı koşu, kar yürüyüşleri, kar festival ve yarışmaları olarak sıralanabilir. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için kayak yapmaya müsait eğim alanları ve kar şartları gerekmektedir. Kış turizmine yapılan seyahatler ve yapılabilecek aktiviteler sadece yılın belli bir döneminde gerçekleştirilebilir olması kış turizmine yönelik talebi azaltmamaktadır (Altaş, avuş ve Zaman, 2015).

Dağ ve kış turizmi açısından bakıldığında ülkemiz zengin kaynaklara sahiptir. Bu kaynaklar Bakanlar Kurulu tarafından iç ve dış turizme yönelik olarak değerlendirilerek, Turizmi Teşvik Yasası çıkartılmıştır. Çıkarılan yasa gereği 11 adet kış ve dağ sporları merkezini turizm merkezi ilan etmiştir. Turizm merkezi olarak ilan edilen kış ve dağ sporları merkezlerinin planlı gelişmesi hedeflenmekte ve planlarda koruma-kullanma dengesi gözetilmektedir (Kozak vd. 2011).

Kış turizmi, sadece macera, spor, eğlence ve gezme amacıyla değil insanların sağlıklı yaşam için yapmış oldukları bir turizm türüdür. Kış turizminin kış aylarında tercih ediliyor olması ve ülkemizin kıyı turizmi alanında da fazlasıyla talep görmesi turizmin on iki aya yayılmasına ve turizmin yıl boyu devam etmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca kış turizminin gerçekleştirildiği dağlık bölgeler her mevsim

insanların görmek, gezmek ve gözlem yapmak isteyecekleri bir alandır. Bu dağlık alanlarda insanlar yaz aylarında farklı etkinliklerde de bulunabilir. Bu etkinlikler doğa turizmi, yayla turizmi, gençlik kampları, kongre turizmi, dağ turizmi olarak sayılabilir (Albayrak, 2013).

1.1.7. Av Turizmi

İnsanların buldukları bölgede ya da farklı bölgelere seyahat ederek doğa gözlemciliği, avcılık gibi faaliyetleri sürdürmesinin genel tanımı olarak "Av Turizmi" denilmektedir. İnsanlar çeşitli doğa alanlarına giderek doğadaki vahşi yaşamı incelemek, doğada bulunan nadir türle gözlemlemek ya da avlanmak amacıyla av turizmini gerçekleştirirler (Unur, 2000). 1970'li yıllara kadar avlanmak için Ülkemize gelen yabancılara hiçbir kısıtlama uygulanmamıştır. Daha sonra 1971'de gelen kanun ile yönetmenlik hazırlanmış ve bu düzenlemeye göre A Grubu Seyahat Acenteleri olmayan yabancılar bölgemizde avlanmaları yasaklanmıştır (Şafak, 2003).

Av turizmi; av ve yaban hayatı kaynakları avcılar tarafından kullanılmasına belirli şartlar getirilmiştir. Bu kaynakların turistik açıdan değerlendirilmesi ve ülke turizmine katkı sağlaması açısından önemli bir turizm çeşididir (Erdoğan, 2003). Av turizminin insanlar tarafından tercih ediliyor olması doğamıza vereceği bazı olumsuzlukları göz ardı etmemize sebep olmamalıdır. Çarpık yapılaşmalar ve doğamızın kirlenmesi nedeniyle yaban hayatın döngülerinde kopmalar ve nesli tehlike altında olan canlılar turizm amaçlı avlanması sonucu yok olmaları olumsuzluklardan birkaç tanesidir. Bu yüzden doğamızı korumak, biyolojik kaynaklar açısından geliştirmek ve bu yönde uygulamalar yapmak gerekmektedir. Av turizminin ülke ve bölge ekonomisine gelir kaynağı açısından katkısı diğer turizm türlerine göre daha fazladır. Bu turizm türünün gerçekleştirilebilmesi için belli bir maliyet harcaması gerekmektedir. Bu yüzden av turizmini tercih eden insan profilleri genellikle gelir düzeyi yüksek olan insanlardır.

1.1.8. Golf Turizmi

Golf, çimlik alanlarda oynanan doğal ve yapay parkurların bulunduğu küçük topların farklı sopalarla parkur sonunda bulunan deliklere az sayıda yapılan vuruşlar

sonucu isabet ettirilmesiyle oynanan bir spordur (Tuna, 2019). İlk defa 1413 yılında St. Andrews öğrencileri tarafından golf oyunu oynanmaya başlamıştır ve her geçen gün önemini artırmıştır. Günümüze kadar devam eden golf oyunu Dünya çapında açık alanlarda çim üzerinde oynanmaktadır. Her yaşa hitap edebilen golf oyunu insanlar tarafında popülerleştirilen ve tercih edilen bir spor türü olduğu görülmektedir. Bu sayede gelişen golf turizmi ülkelerin ziyaretçi sayılarını da arttırmıştır. Ülkemizde bulunan golf sahaları fazlasıyla turist çekmekte ve golf turizmine olan talebin yadsınamaz halde olduğunu rahatlıkla ifade edebilmekteyiz (Çontu, 2006). Son dönemlerde ülkemizde golf turizmini varlığını göstermek ve turist sayısını artırmak için birçok yatırım ve golf sporu alanında turnuvalar düzenlenmektedir. Ülkemizde golf turizmi açısından en elverişli bölgemiz Antalya ilidir. Burada bulunan birçok otel yüksek standartlı golf sahaları ile dünyanın farklı yerlerinde bulunan golf severleri bir araya getirmektedir (Özdönmez, İstanbullu, Akesen ve Ekizoğlu, 1996).

Golf turizmi gerçekleştirmek isteyen turistler genellikle gelir düzeyi yüksek ve geçim, zaman sıkıntısı olmayan bireylerdir. Golf turizmi destinasyonu süresince harcanan yüksek miktardaki ödemeler bölge ekonomisine büyük katkı sağlamakta ve o bölgeyi kalkındırmaktadır (Çetin, 2008). Golf turizminin olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkileri de mevcuttur. En büyük olumsuzluklardan biri golf sahasının oluşabilmesi için ormanlık alanların kullanılmasıdır. Bunun yanında, büyük oranda su, kimyasal gübre ve ilaçlar kullanılması bölgede bulunan insanların yaşam kalitesinin düşürülmesidir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002).

1.1.9. İnanç Turizmi

İnanç turizmi, temelde bireylerin veya grupların manevi ve dini inançlarına dayalı olarak gerçekleştirdiği bir seyahat türüdür. Bu tür turizmin arkasındaki en güçlü motivasyon, bireylerin inançlarını pekiştirmek, ruhsal deneyimler yaşamak ve dini bağlarını güçlendirmektir. Kutsal yerlere yapılan seyahatler esnasında insanların konaklama, yeme-içme gibi hizmetlere yapmış oldukları ödemeler sonucu o bölgeye önemli ölçüde ekonomik kaynak sağlamış olurlar (Sargın, 2006). İnanç turizmi genellikle kutsal olarak kabul edilen mekanları, tapınakları, kiliseleri, camileri, manastırları ve diğer dini yerleri ziyaret etmek amacıyla insanların gidip görmeleriyle

gerçekleşmektedir. Bu ziyaretler esnasında insanlar, inançlarına ve dini değerlerine uygun ritüelleri gerçekleştirirler, dua eder, meditasyon yapar veya dini öğretileri daha yakından anlamak için eğitim alır. İnanç turizmi genellikle büyük bir kültürel ve dini öneme sahip olan yerlere odaklanır ve bu yerler sıklıkla bir topluluğun veya dinin temel unsurlarını yansıtmaktadır. Bu tür turizm hem bireysel maneviyatın artırılmasına hem de dini ve kültürel anlayışın geliştirilmesine etki etmektedir (Ongun ve Türkoğlu, 2016).

Bir bölgenin veya ülkenin turizmi gelirlerine önemli ölçüde etki eden türlerden bir tanesi de inanç turizmidir. İnanç turizmi kapsamında 20. Yüzyılın başlarında işletmeler yeteri kadar önemsenmemiş ve gerekli geliştirmeler yapılmamıştır. Fakat inanç turizmi alanındaki binli yılların başında elde edilen gelirin ekonomik açıdan önemli hale gelmesi, o bölge ve ülke işletmeleri için yeni bir pazar oluşmasını sağlamıştır. Bunun sonucunda da inanç turizmi alanında yeni faaliyetler yapılmasını sağlamıştır (Karaman ve Usta, 2006). İnanç turizmi kapsamında birçok ülke ve bölgede seyahatler düzenlenmektedir. Bunlara örnek olarak; Kudüs (Hristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler için kutsal), Mekke ve Medine (İslam için kutsal), Vatikan Şehri (Katolik Hristiyanlar için merkezi bir yer), Benares (Hinduizm için kutsal şehir) gibi yerler sayılabilir. Bu yerler sadece dini öneme sahip değil, aynı zamanda tarih ve kültürel bağlamda da büyük bir değere sahiptir. Ülkemizin de inanç turizmi açısından tercih edilmesinin birçok nedeni vardır. Bölgemizde bulunan dini yapılar sevgi, saygı, hoşgörü gibi politikaların başarılı bir şekilde uygulanması sonucu günümüze kadar korunmuştur. Bu sayede ülkemize her yıl binlerce turist dini amaçlı ziyaret edilmektedir (Küçük, 2013).

1.1.10. Yayla Turizmi

Yayla turizmi, genellikle dağlık bölgelerde bulunan yaylaların doğal güzelliklerinden ve temiz havasından faydalanarak yapılan bir tür turizm faaliyetidir. Yaylalar, genellikle yaz aylarında sıcaklık artışından kaçmak ve doğanın tadını çıkarmak amacıyla ziyaret edilen bölgelerdir. Bu tür turizm, genellikle kırsal alanların ekonomisine katkı sağlamakta ve yerel halkın gelir kaynaklarına destek olmaktadır (Akça, 2004). Yayla turizmini başka bir deyişle anlatmak gerekirse insanların stresli ve bunaltıcı hayattan bir nebze olsa uzaklaşmak isteğiyle gerçekleşen bir turizm çeşididir.

Doğal güzelliklerin olduğu sessiz ve sakin bu alanlar insanlar tarafından gün geçtikçe daha fazla tercih edilir hale gelmektedir (Kozak, vd., 2009).

Yayla turizmi projesi Ülkemizde 1990 yılında başlatılmış olup, yaylaların doğal güzellikleri, etnolojik ve içerisinde barındırdığı farklı aktiviteler ile eko turizme yönelik sunduğu çok çeşitli ve eşsiz olanakları vardır. Bunlar; doğa yürüyüşleri, trekking, bisiklet turları, fotoğrafçılık, doğal yaşam gözlemciliği gibi etkinlikleri olarak sayılabilir. (Bozok ve Yılmaz, 2008). Yayla turizminde yayla evlerinde konaklama, yöresel lezzetleri tatma, yerel kültür ve gelenekleri deneyimleme gibi olanaklar da mevcuttur. Yaylalardaki bu etkinlikler, yayla kültürü ile bozulmamış doğada yaşamak başka insanların da ilgisini çekmiş ve bu yaşam tarzına katılmalarını sağlamıştır (Zengin, 2008).

Ülkemizde yayla turizmi için büyük ölçüde talep görülmektedir. Deniz, kum ve güneş eskisi gibi çok cazip turistik ürünler değildir. Çoğu ülkede sadece deniz-kum-güneş turizmi olanakları sağlanırken ülkemizde son zamanlarda yayla turizmine yoğunluk başlamıştır. Turizmin sadece deniz-kum-güneş üçlüsünden ibaret olmadığı düşünen insanlar, farklı istek ve taleplerde bulunarak turizm faaliyet gerçekleştirmek istiyorlar. Gittiği ülkenin kültürünü tanımak, doğal ve kültürel değerlerini yerinde orijinal haliyle görmek istemektedirler. Bu istek doğrultusunda insanlar Ülkemizden daha keyifli ve mutlu ayrılması için yayla turizmi alanında yatırımların fazlaştığı görülmektedir (Kırış ve diğerleri, 2002).

1.1.11. Akarsu Turizmi

Akarsu turizmi, gerçekleştirilmesi mümkün en uygun bölgelerden bir tanesidir ülkemizdir. Coğrafya olarak 3 tarafımızın denizlerle kaplı olması denizlerimize dökülen çok sayıda akarsu, nehir ve ırmakların olmasını sağlamaktadır. Bu akan sularımızın büyük çoğunluğu Marmara, Akdeniz ve Karadeniz havzalarında bulunmaktadır. Akarsu turizmi, insanların doğal akarsuların çevresinde doğal güzellikleri keşfetmek ve destinasyon faaliyetleri yapmak amacıyla gerçekleştirmek istedikleri bir turizm türüdür. Gerçekleştirilmek istenen bu turizm türü genellikle su kaynaklarının bulunduğu akarsu, dere, şelaleler ve nehirler gibi doğal alanlardır. Doğa severler, macera arayanlar, su

sporları meraklıları ve sakin bir doğa kaçamağı arayanlar akarsu turizmini tercih etmektedir (Çoban, 2015).

Son zamanlarda akarsuların çevresinde bulunan doğal güzellikler, manzaralar ve yeşil alanlar insanlar tarafından cazibe yerleri haline gelmeye başlamıştır. Her geçen gün artan bu çekicilikler suya dayalı sunduğu su sporlarını da beraberinde getirmiştir. Bu spor faaliyetleri şu şekilde sıralanabilir; rafting, kano, tüplü dalış, balık tutma, yüzme, kürek çekme, su kayağı, su altı avcılığı, yelken ve kürek yarışları gibi faaliyetler tercih edilmektedir (Özgüç, 1983). Akarsu turizmi kapsamında kültürel ve tarihi değerlerin olduğu alanlarda bulunmaktadır. Bu alanlara ev sahipliği yapan akarsu ve diğer su kaynakları insanlar tarafından görülmeye değer bir alan olmasını sağlamaktadır. Eski kaleler, tapınaklar ve kaleler insanların akarsu turizmini tercih etmelerinde büyük rol oynar. Rekreasyon alanlarının çok olduğu akarsu turizminde insanlar piknik, yürüyüş ve kamp alanlarında dinlenebilmekte ve keyifli vakit geçirebilmektedirler. Akarsu turizminde turistlerin yapmış oldukları harcamalar yerel halka ve işletmelere büyük ölçüde katkı sağlayacaktır. Sürdürülebilirlik açısından akarsu bölgelerinin ve su kaynaklarının bulunduğu alanlar korunmalı ekosistemlere zarar verilmeden çevre dostu bir yaklaşımla akarsu turizmi devamlılığını koruyabilir.

1.1.12. Sağlık Turizmi

İnsanlar sağlık konusunda hastalıklarına en iyi gelecek tedavi yöntemini ve iyileşebilmek adına tercih edecekleri hekimleri araştırarak yaşadıkları yerlerden farklı yerlere seyahat etmeleri sağlık turizmini kapsamaktadır. Sağlık kapsamında yapılan bu seyahatler genellikle termal, SPA, fizyoterapi, balneoerapi, kaplıca tedavisi gibi yöntemler için yapılmaktadır. Ülkemize sağlık turizmi kapsamında en çok kaplıca ve termal kaynaklar tercih edilmektedir. Bunun ana faktörü ise ülkemizin bu kaynaklar açısından zengin bir bölge olmasından doğmaktadır (Kıvılcım, 2020).

Sağlık insan yaşamı için en önemli unsurlardan biridir. Bu yüzden sağlık sektörü her geçen gün kendini geliştirmekte ve insanların rahatlıkla hizmet alabilmelerini sağlamak için yenilikler getirmektedir. Günümüzde gelişen teknoloji sağlık alanında da kendini göstermekte ve sağlık sektörünün gelişmesiyle beraber bu alanda yapılan yatırımlarda fazlasıyla artmaktadır (Özcan, Aydın ve Derer, 2016). Sağlık turizmi son

zamanlarda alternatif turizm olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık turizmindeki gelişmeler sonucu insanların sağlık turizmi kapsamında farklı ülkeler ziyaret etmeye başlamıştır. Özellikle sağlık turizminin on iki aya yayılarak yapılabiliyor olması bu alanda talebin artmasına sebep olmaktadır (Adveren, 2011).

Sağlık turizminin popüler hale gelmesi ile ülkeler ve işletmeler gelişmiş tıbbi altyapıları, kaliteli sağlık hizmetleri ve uygun maliyetler sunarak sağlık için seyahat edecek turistleri kendilerine çekmeye çalışmaktadırlar. Bu sebeple ülkeler ve işletmeler sağlık turizmini canlandırmak için, gelişen teknolojinin imkanlarından yararlanarak gelen misafirleri ağırlamak ve bölgeye ekonomik girdi sağlamak istemektedirler. Böylece sağlık turizmi için gelen her turist bölgeye, konaklama hizmetlerine, yeme içme işletmelerine ve buna benzer birçok sektöre ekonomik girdi sağlamaktadır (Kiremit, 2008). Sağlık turizminin diğer bir oluş sebebi ise tatil merkezli bir kavram olup kişinin bedensel ve zihinsel dinlenmesini veya kapasitesini artırmak amaçlı yapması olarak söylenebilir (Stolk, 2009).

Bireyler açısından sağlık sektörü tercih edilirken yer ve bölge belirlenmesinde en önemli etken fiyat sorunu olmaktadır. İnsanlar sağlık sorunlarına çözüm ararken öncelik kendi ülke ve bölgesinde araştırma yapmaktadır. Fakat tedavilerin kendi ülkesinde pahalı olması insanların farklı ülkeleri tercih etmesine ve sağlık turizmi kapsamında seyahat etmesine olanak sağlamaktadır (Ünal ve Demirel, 2011).

1.1.13. Macera Turizmi

Son zamanlarda popüler olmaya başlayan macera turizmi; ilk dönemlerde din ve ticaret gibi sebeplerle yapılan zorunlu seyahatler ve farklı kültürleri öğrenmek amaçlı yapılan keşif seyahatleri olarak söylenmiştir. Zamanla macera, bir araç olmaktan çok bir amaç haline gelmiş ve özel bir ilgi alanı olarak görülmeye başlanmıştır. Günümüzde macera seferler, bu tutkuları uğruna turizm endüstrisinin hızlı gelişen dallarından birinin doğmasını ve macera olgusunu meydana getirmiştir. Macera turizmi, katılımcıların adrenalin, meydan okuma ve kendi ispatlama gibi heyecan verici ve risk içeren etkinlikleri doğa ve çevre ile etkileşimde bulunarak yapmış oldukları bir turizm türüdür. Macera turizmi, geleneksel tatil aktivitelerinden farklı olarak daha çok açık havada daha fazla fiziksel dayanıklılık ve çaba sarf edilerek oluşan yeni deneyimlerin bütünüdür. Bu

turizmin en güzel avantajlarından biri insanlara özgüven katması ve unutulmaz anılar yaşatmasıdır (Çetinkaya, 2014).

Macera turizmi kapsamında birçok aktivite gerçekleştirilebilmektedir. Bunlar; dağcılık ve tırmanma, yamaç paraşütü, su sporları, doğa yürüyüşleri, kampçılık, safari ve vahşi yaşam gözlemi, ekstrem sporlar olarak sıralanabilir. Macera turizmi, katılımcılar için unutulmaz deneyimler ve sıra dışı anılar sunsa da güvenlik ve çevresel etki gibi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yüzden katılımcılar deneyimlemek istedikleri aktiviteler doğrultusunda doğru bilgi aktarımı yapabilecek eğitimli rehberleri yanlarında bulundurmaları gerekmektedir. Ayrıca aktiviteler sırasında ciddi tehlikelerin yaşanması istenmiyorsa öncesinde gerekli ekipmanlar hazırlanma ve kullanılmalıdır.

1.2. Turizm Arzı

Turistik ürün; yararlılık, kolay elde edilebilirlik ve çekicilik gibi faktörlerin bir bileşimi olarak ele alındığında, “turizm arzı” ülkenin turizm kurumları ve firmaları vasıtasıyla turistlere sunduğu maddi ve manevi değerlere sunulan bir addır (Bahar ve Kozak, 2014; Smith, 1988). Başka bir tanıma göre turizm arzı; bir yöre, bölge veya ülkenin turistlere satmaya hazır olduğu turistik zenginlikler bütünüdür (Ünlüöner, Tayfun ve Kılıçlar, 2014). Özetle turizm arzı, dış ve iç turizm taleplerini karşılamak üzere, ekonomik araçlar ile turistik işletmeleri veya hizmetleri ve diğer kurumlar tarafından sunulmuş olan tüm hizmetleri kapsamaktadır (Marcouiller ve Prey, 2005). Farklı şekillerde tanımları yapılmış olan turizm arzının özellikleri aşağıdaki şekilde özetlenmiştir (Sönmez, 2012):

- Turizm arzının gerçekleşmesi için yüksek maliyetli yatırım projelerinin yapılması elzemdir. Bu yatırımların yanında da gerçekleştirilen yatırımların tamamlanabilmesi için gözerce uzun denilebilecek zamanın geçmesi şarttır.
- Turizm arzı, ürün bakımından sunulduğu bölge, turist profili vb. dış etmenlerin etkisi ile farklılıklar içerisinde olabilir. Bu sebeple farklılaşan turizm ürünü dış etmenlerin yapısına uygun şekilde sunumu gerçekleştirilmeli ve doğru şekilde pazarlanmalıdır.
- Turizm arzı kısa zamanda arttırılamayacak kadar katı bir yapı içerisindedir. Turizm talebinde artış gerçekleşse bile arz kısa zamanda arttırılamaz ve kısa

zamanda yükselen talebi de arz karşılayamaz durumda olursa turizm ürünlerinin fiyatlarında yükselme meydana gelir.

- Turizm arzının heterojen ve karmaşık bir yapısı mevcuttur. Turizm faaliyetini yapan bir kişi bakımından, bir yerde oluşan negatif bir deneyim, kişinin tatil konusundaki bütün izlenimlerini negatif şekilde etkileyebilir.

Turizm arzı teknik bir bakımdan ele alındığında 2 şekilde incelendiğini görmek mümkündür. Birinci durumda bir ülkenin turizm arzının büyük bir kısmını meydana getiren göl, deniz ve doğa güzellikleri gibi tabiat kaynaklarının ve anıtlar, harabeler ve tarihi değerlerinin arttırılması ya son derece zordur ya da mümkün değildir. Bu durum da turizm arzına inelastik bir nitelik kazandırmaktadır. Bahsi edilen ikinci durumda ise turistik mal ve hizmet üreten işletmelerin sabit sermaye oranlarının toplam sermayeden yüksek olduğu ve genel olarak %80 veya %90 olduğu ifade edilmektedir. Bu payın hizmet veya mal ünitelerine dağılımı doluş oranına bağlı kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, turizm işletmelerindeki hizmet arzı, istendiğinde arttırılıp veya azaltılmaktadır. Bundan dolayı da kısa dönemlerde, fiyatlar içinde olan değişimler karşısında turizm arzının esnekliği küçük olacaktır (Barut, 2013).

Turizm endüstrisinin ülkelerin ekonomik zenginliğine daha fazla oranda katkı sağlayabilmesi, eldeki kaynakların verimli ve etkili bir şekilde kullanımı, istenilen gelirin ve payın da elde edilmesi bakımından turizm talebinin iyi bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Turizmdeki talep analizleri, gelecek adına yapılan politika ve planların oluşturulmasında, gerçekleştirilecek olan yatırımlara daha sağlıklı bir şekilde karar verilmesinde kolaylık sağlayacaktır. Bu sebeple turizm talebi, etkili bir büyümenin ve gelişmenin başarılabilmesinde elzem bir rol modelidir (Bahar, 2000).

1.3. Turizm Potansiyeli

Turizm potansiyeli, bir bölgenin veya destinasyonun turistler için çekici olma ve turizm faaliyetleri için uygun koşullara sahip olma kapasitesini ifade eder. Turizm potansiyeli, birçok farklı yöntemle belirlenmekte ve büyük oranda bölgenin arz kaynakları üzerinde durulmaktadır. Bu potansiyel, doğal güzellikler, kültürel zenginlikler, tarihi miras, altyapı, ulaşım olanakları, konaklama tesisleri, eğlence ve rekreasyon imkanları gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilir. Ancak turizm çok geniş

kapsamlı bir bilim dalı olup birbirini etkileyen iş ve ilişkiler bütünüdür. Bu nedenle de turizmi kapsayan birçok bileşen üzerinde durularak mevcut potansiyel belirlenmelidir (Soykan, 2004). Turizm potansiyeli, sadece fiziksel özelliklerle sınırlı değildir; aynı zamanda hizmet kalitesi, sürdürülebilirlik, çevresel etkiler ve yerel toplumun turizmle ilişkisi gibi faktörleri de içerir. Bir bölgenin turizm potansiyelini değerlendirirken bu faktörlerin dengeli bir şekilde ele alınması önemlidir. Turizm potansiyeli yüksek olan bölgeler, turizm gelirleri ve istihdamı artırarak ekonomik kalkınmayı teşvik edebilir. Turizm ile birlikte bir bölgenin kalkınmasındaki en önemli etkenler aşağıda sıralanmıştır (Aydınözü, İbret ve İmat, 2015);

- Döviz gelirlerinde artış,
- İstihdam olanaklarında artış,
- Turizmle ilişkili sektörlerin gelişmesi,
- Kişi başına düşen milli gelirde artış,
- Ülkenin sosyo-kültürel ve coğrafi açıdan tanıtımına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

1.4. Turistik Destinasyonu Belirleyen Unsurlar

Turistik destinasyonların çekiciliği ve popüleritesi, birçok farklı faktörün bir araya gelmesi sonucunda oluşur. Bir destinasyonun turistler tarafından tercih edilir hale gelmesini etkileyen unsurlar oldukça çeşitlidir ve genellikle bu faktörlerin kombinasyonu, o bölgeyi diğerlerinden ayrı ve cazip kılar. Bu unsurlar, coğrafi özelliklerden kültürel zenginliklere, tarihi mirastan modern altyapıya kadar geniş bir yelpazede yer alabilir. Farklı turistik değerlere ve özelliklere sahip olan ve turistin seyahati boyunca ihtiyaç duyduğu ürünlerin bir kısmını ya da tamamını sunabilen coğrafi bir alan olarak tanımlanmaktadır (Ateşoğlu ve Bayraktar, 2011). Turistik destinasyonların belirlenmesinde etkili olan unsurlar, turistlerin ilgisini çekmek, deneyimlerini zenginleştirmek ve destinasyonun sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla bir araya gelir. Bu unsurların kombinasyonu, bir bölge veya ülkenin turistik çekiciliğini artırabilir. Türkiye’de farklı turizm türlerine yönelik beklentileri karşılayacak birçok turizm merkezi bulunmaktadır. Bu destinasyonların turizmden hak ettiği payı alabilmesi,

turizm potansiyeli taşıyan merkezlerin turizme kazandırılması ve bu bölgelerin diğer bölgelerle rekabet edilebilirliğinin artırılmasıyla mümkündür (Alphan, 2017).

1.4.1. Doğal Çekicilikler

Doğal güzellikler, turizm için büyük bir öneme sahiptir çünkü bu güzellikler turistlerin ilgisini çeker, onlara unutulmaz deneyimler sunar ve destinasyonların çekiciliğini artırır. İşte doğal güzelliklerin turizm açısından önemini anlatan bazı noktalar: Deniz kıyıları, dağ manzaraları, ormanlar, göller, çöller gibi doğal güzellikler, turistlerin ilgisini hemen çeker. Bu tür alanlar, insanları doğanın büyüyle cezbetme potansiyeline sahiptir (Emekli, İbrahimov ve Soykan, 2006). Doğal kaynaklar, turizm deneyiminin temel bir parçası olabilir. Doğal güzellikler, turizm potansiyelinin anahtarıdır. Dağlar, göller, ormanlar ve plajlar gibi doğal oluşumlar, turistler için büyük bir çekicilik oluşturabilir. Görülmeye değer olan turizm potansiyelidir. Turistler gün geçtikçe farklı mekanlar, manzaralar, ağaçlar, hayvanlar ve bitki örtülerini görmek için seyahat etmektedirler (Gülhan, 2007). Doğal güzellikler, turizm potansiyelinin önemli bir bileşenidir. Dağlar, göller, ormanlar, plajlar gibi doğal oluşumlar, turistler için büyük bir çekicilik oluşturabilir (UNWTO, 2018). Örneğin, Yeni Zelanda'nın doğal manzaraları, ülkenin turizm potansiyelini artırmaktadır. (Örneğin, insanlar yaz aylarında tatil için çoğunlukla sıcak bölgelere ve güneşin fazla olduğu ülkelere giderler. Kış aylarında ise karın bol olduğu ve karın uzun süre kaldığı bölgeleri tercih ederler (İçöz ve Kozak, 2002).

1.4.2. Tarihi ve Sosyal-Kültürel Çekicilikler

Tarihi çekicilikler, bir bölgenin geçmişi, kültürü ve mirasıyla ilgili önemli yerleri ve objeleri ifade eder. Turistler tarihi çekicilikleri ziyaret ederek o bölgenin geçmişine daha derinlemesine bir bakış elde ederler. Bu tür çekicilikler, genellikle tarihi binalar ve anıtlar, müzeler ve sanat galerileri, arkeolojik siteler olarak ifade edebiliriz (Özgüç, 1998). Bir şehrin ya da bölgenin çekiciliği, tarihsel kaynaklar açısından önemli bir unsur olmaya başlamıştır. Son zamanlarda turistler tarafından önem verilen bu çekicilik, uygulanan tur faaliyetlerinde yerini almaya başlamıştır. Tarihsel çekiciliği bulunan bir yer ya da bölgede bulunan antik kalıntı ya da yapılar turistlerin ilgisi çekebilecek şekilde

onarılmalı ve cazip hale getirilmelidir. Bu yapılara kolay ulaşılabilir olması ve gözlenebilir şekilde tasarlanması ayrıca çekicilik açısından etkili olacaktır (Kutvan ve Kutvan, 2013).

Turizm sektöründe önemli bir yeri olan kültürel varlıklar, destinasyonlar açısından turistler tarafından tercih edilen bir unsurdur. Ticari açıdan bakıldığında da kültürel turizmin etkisi görülebilmektedir. Çoğu zaman insanların merakı doğrultusunda gerçekleşen kültür turizmi, destinasyon faaliyetlerinin önemli bir parçasıdır. Gerçekleşen bu faaliyetler esnasından pazarlanan kültürel ürünler ve kültürel deneyimler ticari maksatla kullanılabilir olması bölge ve yerel halk için önem arz etmektedir. Kültür turizmini deneyimleyen insanların ise aktif, soruşturmacı, meraklı, ilgili ve farklılıkları tanıma bunları değerlendirebilme kabiliyeti olan insanlar olduğu gözlenmiştir (Özdemir, 2007).

El sanatları, el işleri, kutlamalar, festivaller, yerel mutfak ve kültürel gelenekler sosyo-kültürel turizm açısından önemli faktörlerdir. Sosyal-kültürel açıdan bu çekicilikler, turistik destinasyonların karakterini ve çekiciliğini belirleyen faktörler olduğunu söyleyebiliriz. Bu unsurlar, turistlerin o bölgeyi ziyaret etmek için ilgi duymalarını ve unutulmaz deneyimler yaşamalarını sağlayacaktır. Ayrıca, yerel ekonomilere katkıda bulunulmasını ve kültürel değiş tokuşun teşvik edilmesi sağlanır (İçöz ve Kozak, 2002). Son zamanlarda yapılan turistik tur ve planlamalarda gastronomi faaliyetleri fazlasıyla talep edilmektedir. Yeme içme faaliyetleri destinasyonlar esnasında bazen birincil, bazen de ikincil planda karşımıza çıkabilmektedir. İnsanların tatil esnasında keyif alarak yaptıkları aktivitelerden bir tanesi çoğu zaman yeme içmedir. Bu yüzden bir bölgenin yemek kültürü, turistler için büyük bir çekicilik unsurudur. Yerel restoranlar ve sokak satıcıları o bölgeyi ziyarete gelen insanlara yöresel lezzetleri sunarak yerel mutfağı tanışmış ve yemek kültürünü tanıma fırsatı vermiş olur. Böylelikle insanlar için destinasyon çekiciliği de oluşmuş olur (Okumuş, Okumuş ve Bob, 2007).

1.4.3. İnsan Yapısı Çekicilikler

Turistik destinasyonların cazibesini artırmak için insan yapısı çekicilikleri büyük bir öneme sahiptir. İnsan yapısı çekicilikler, turistik bölgelerin veya destinasyonların ziyaretçileri kendilerine çekmek için geliştirdikleri özellikler, etkinlikler veya

hizmetlerdir. Bu çekicilikler, turistlerin ilgisini çekmek, onları tatil yerine çekmek ve turistik destinasyonun ekonomisine katkıda bulunmak için kullanılır. Turistik destinasyonlarda kullanılan insan yapısı çekiciliklerine bazı örnekler verilebilir. Bunlar; eğlence parkları ve tema parkları, sanat ve kültür etkinlikleri, spor ve rekreasyon, festival ve özel etkinlikler, eğitim ve seminerler olarak sıralanabilir (Zengin, 2006).

İnsan yapısı çekicilikleri destinasyon faaliyeti açısından, kültürel çekiciliklerden farklılık gösterir. Kültürel çekicilikler bir bölgeye ait ve o bölgenin kültürel mirasını yansıtmaktadır. Fakat insan yapısı çekicilikler, insanın kendine özgü tercihleri doğrultusunda gerçekleşmektedir. Gerçekleşecek bu çekicilikler, yer ve mekân seçimi açısından mekânsal tercihlerin bazı kuralla göre tercih edilmesi söz konusu olabilir. Bunlardan ilki insanların eğlence ve rekreasyon taleplerini karşılamak üzere Batılılaşmış toplumlarda yayılmış ve dünyada geliştirilmiştir. Bir diğeri ise turistik gezi amaçları sadece dinlenme ve eğlenme olan insanlar için oluşturulmuştur. Bunlara örnek vermek gerekirse; konserler, gösteriler, festivaller; dışarıda yeme-içme; dans vb. olarak sıralanabilir. Bunların dışında bir de öncelik olmayan fakat insanların lüks alışverişler yapma isteği, sergileri gezmek, alışveriş yaparak boş zaman değerlendirme gibi tüketim ihtiyaçları da sıralanabilir. Bu saydığımız taleplerin ulaşılabilir olmasının bazı ortak özellikleri vardır. Hitap ettiği kesim genellikle turistler, yerel halk ve günübirlikçilerdir. Bu çekicilikler, turistik destinasyonların turistlerin ilgisini çekmesine ve bölgeye turizm geliri sağlamasına yardımcı olur. Her destinasyon kendi benzersiz çekiciliklerini geliştirebilir ve bu, yerel ekonomiye katkıda bulunarak bölgeyi tanıtarak ve ziyaretçi sayısını artırarak olumlu bir etki yaratabilir. İmkanların doğru yer ve doğru kitleye göre inşa edilmesi destinasyon açısından çok önemlidir (Özgüç, 1998).

1.4.4. Alt ve Üst Yapı Kaynaklarının Durumu

Turistik destinasyonlar, ziyaretçilerin çekici bulduğu ve ziyaret etmek istediği yerlerdir. Bu destinasyonların başarısı, alt yapı ve üst yapı kaynaklarının durumu ile yakından ilişkilidir. Bu kaynakların ziyaretçilerin isteği doğrultusunda hazır hale getirilmesi destinasyon açısından önemli bir hizmet olacaktır. Devletin toplumsal işlevleri arasında alt yapı yatırımları yapılmaktadır. Yapılan bu yatırımların sonucunda hem halk faydalanmakta hem de ekonomik girdi bakımından önemli bir yeri vardır

(Kozak vd., 2010). Alt yapı kaynaklarının turizme etkisi tam olarak belirlenebilmesi oldukça güçtür. Çünkü alt yapı kaynaklarına yapılan yatırımlar turizme bağımlı ya da bağımsız etkisi ne derece olduğu hesaplanamaz. Yalnız turizmde oluşan gelişmeler sonucu bölgenin alt yapı kaynakları geliştirilebilir ve talebe göre şekillendirilebilir. Turizmde alt yapı kaynaklarının yanında üst yapı kaynaklarının da önemli bir yeri vardır. Üst yapı kaynakları, ziyaretçilerin destinasyon faaliyetleri sırasında talep edeceği gereksinimleri karşılamaktadır. Hızla artan turizm gelişmeleri sayesinde üst yapı kaynaklarına yapılacak yatırımlar daha da artacaktır (Kozak vd., 2010).

Çoğu kişi tarafından çekici gelen üstyapı kaynakları, kişinin kendi ülkesinde gördüğü modern tesislerden farklı olarak, yerel mimariye göre inşa edilmiş üstyapı birimleridir. İnsanların turistik faaliyetler yapma arzusunun başlıca sebeplerinden biri yaşadıkları çevreden tamamıyla değişik ve merak uyandıran yerleri görme isteğidir. Yapıların birbirine benzer olması ziyaretçiler açısından ilgi çekici olmayacağından dolayı üst yapı kaynakları oluşturulurken ve inşa edilirken yöreye uygun, çağdaş bir şekilde tasarlanması turistik faaliyetlerini çoğaltmasına ve hızlanmasına etki edecektir (Zengin 2006). Her iki kaynak da turistik destinasyonun sürdürülebilirliği ve başarısı için kritik öneme sahiptir. İyi bir alt yapı, turistlerin rahat ve güvenli bir şekilde seyahat etmelerini sağlarken, çekici üst yapı kaynakları ise destinasyonun turistler için cazip olmasını sağlar. Bu iki unsurdaki eksiklikler, turistlerin memnuniyetsizliğine ve destinasyonun turizm gelirlerinin düşmesine neden olabilir. Bu nedenle, turistik destinasyonların gelişimi ve sürdürülebilirliği için alt yapı ve üst yapı kaynaklarının etkili bir şekilde yönetilmesi ve geliştirilmesi önemlidir (Oktayer, Susam ve Çak, 2007).

1.4.5. Turizm İşletmelerinin Varlığı

Turistik destinasyonların önemli unsurlarından biri, bu destinasyonlarda yer alan turizm işletmelerinin varlığıdır. Turizm işletmeleri, turistlere hizmet sunan ve destinasyonun çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan tesisler ve hizmet sağlayıcılarıdır. Turistik destinasyonlardaki turizm işletmelerinin varlığı, turistlerin destinasyonu ziyaret etmelerini teşvik eder ve destinasyonun turistik cazibesini artırır. İşte turistik destinasyonlardaki turizm işletmelerinin bazı örnekleri (İçöz ve Kozak, 2002).

Turizm işletmeleri, bir bölgeyi ziyaret eden insanların ihtiyaçları doğrultusunda bunlar; konaklama, yeme içme, eğlenme ve ulaşım gibi pazarlama ürünlerinin topluluğudur (Hazar, 2009). İnsanların bir yeri bir süreliğine gezip gördüklerinden kaynaklı olarak işletmeler istenilen talebe sağlamak amaçlı kurulan kuruluşlardır (Gökdeniz ve Dinç, 2009). Bu turizm işletmelerini; konaklama işletmeleri, restoranlar ve kafeler, tur şirketleri eğlence işletmeleri, mağazalar ve alışveriş merkezleri, sağlık ve spa merkezleri olarak sıralayabilir. Turizm işletmelerinin varlığı, turistik destinasyonun ekonomisine katkı sağlar, istihdam yaratır ve yerel topluluğa ekonomik fayda sağlar. Ayrıca, turistlerin destinasyonda konforlu ve keyifli bir deneyim yaşamalarına yardımcı olur. Turizm işletmelerinin kalitesi ve çeşitliliği, bir destinasyonun turistler için daha cazip hale gelmesine katkı sağlar (Kozak, 2010; Kozak vd., 2010).

2.ÇANKIRI GENEL BİLGİLER VE ÇANKIRI İLİ TURİZM ARZ KAYNAKLARI

2.1. Çankırı İli Hakkında Genel Bilgiler

Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ildir. Yüzölçümü (749.000 ha) 7.490 km² olup Türkiye yüzölçümünün %1'ini oluşturmaktadır. İlin merkezi Çankırı şehridir. İl, kuzeyde Karabük, doğuda Kastamonu, batıda Ankara, güneyde Çankırı Dağları ile çevrilidir. Çankırı, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeydoğusunda yer almaktadır. İlin doğusunda Kızılırmak Nehri bulunmaktadır. İklim genellikle karasal iklim özellikleri gösterir. Kışlar soğuk ve kar yağışlı, yazlar ise sıcak ve kurak geçer. Çankırı ekonomisi genellikle tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarıma uygun sahalarda ise kuru tarım sistemi uygulanmaktadır. Çankırı iline bağlı yerleşim birimleri merkez ilçe hariç 11 ilçe, 3 Belde ve 371 köyden oluşmaktadır (tarım.orman.gov.tr).

En önemli kaynağı tuz mağarası olan Çankırı, yerel kültürü, kendine özgü doğal güzellikleri ve günümüze kadar gelen tarihi ile İç Anadolu'da bulunan küçük illerimizden bir tanesidir. Birbirlerini tanıma olanağı daha fazla olan bu küçük İllerde insanlar genellikle sıcakkanlı, samimi ve yardım sever özelliklerine sahiptir. Çankırı bölgesinde göz ardı edilmeyecek kadar Arkeolojik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda binlerce yıl önce bu bölgede ev sahipliği yapmış çoğu kültürün varlığından söz etmek mümkündür. Çankırı İlinde daha çok tarım ve hayvancılık gelişmeleri görülmektedir. Fakat bu gelişmeler bölgeye ekonomik girdi açısından çok fazla etki sağlamamaktadır. Bulunan doğal kaynakları doğru ve verimli şekilde tanıtılabirse sanayi anlamında gelişebilecek bir bölgedir (Gökmen, 2007).

2.1.1.Çankırı İlinin Tarihçesi

Çankırı'nın tarihçesi oldukça eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Bu bölge, tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Çankırı şehrinin, antik ismi Gangra'dır ve bu ismi günümüze kadar korumuştur. Bu isim ilk olarak Grek ve Roma dönemlerinde belgelenmiştir. Gangra isminden bahseden en eski yazılı kaynak M.Ö 3. yüzyılda yaşamış olan çok yönlü bilim adamı Eratosthenes'dir. M.Ö. 1. yüzyıla

gelindiğinde Alexander Polyhistor, Paflagonya ile ilgili kitabında Gangra'yı ele almıştır. Çankırı ve çevresi, antik dönemde farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Gangra ismi, klasik dönemden Luvi devrine kadar uzanan, Anadolu'ya yerel bir addir. Ama antik bir Luvi ismi olan "Gangra" halk etimolojisine uygun olarak (halkın anlayamadığı isimlere kendi dilinde bir mana vermeye çalışması) "çan" ve "kırık" kelimeleri kullanılarak Çankırı haline dönüştürülmüştür. Ancak Osmanlı zamanlarında şehrin antik adı korunmuş, Kangırı veya Kângarı olarak kullanılmıştır (ktb.gov.tr).

Çankırı yerleşim yerlerini Orta tunç çağında gerçekleştirmiştir. Bölgede 35 adet tunç zamanına ait anıtlar ve nekropol alanları olduğu gözlemlenmiştir. Gözlenen bu alanlar krallık döneminden kalma çoğu MÖ 2000'li yıllara aittir. İnandık bölgesi olarak adlandırılan yerde genellikle din üzerine odaklı arkeolojik ve fizyolojik bulgular olduğu tespit edilmiştir (Özgüç, 1988). Çankırı ilinin tarihçesi oldukça köklüdür ve birçok medeniyetin izlerini taşır. Çankırı ve çevresi, antik dönemlerde çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Bu dönemlerdeki yerleşimlerden biri, Hattilerin yaşadığı ve Hitit İmparatorluğu'nun bir parçası olan Hattuşaş'a yakın bir konumda yer almaktadır. Frigler, Persler ve Makedonya gibi farklı medeniyetler de bu bölgeye hâkim olmuştur. Daha sonra Roma İmparatorluğu'nun bir parçası olan Çankırı ve çevresi, bu dönemde önemli ticaret yollarının kavşağında bulunurlardı. Bu nedenle ticaretin canlı olduğu bir bölge haline gelmiştir. Ayrıca Bizans İmparatorluğu'nun yönetiminde de bulunduğu söylenmektedir. İslam'ın yayılmasıyla birlikte ise Müslüman Araplar, bu bölgeye yerleşmeye başlamışlardır. Malazgirt Meydan Muharebesi (1071) sonrasında Selçuklu Türkleri Anadolu'ya girmiş ve Çankırı ve çevresini ele geçirmişlerdir. Bu dönemde Çankırı, Selçuklu ve daha sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir. Bunun akabinde Çankırı, Osmanlı İmparatorluğu döneminde önemli bir yerleşim yeri haline gelmiştir. 1391 yılında Osmanlılar tarafından kesin olarak fethedilmiştir. Osmanlılar döneminde tarım ve ticaretin geliştiği bir bölge olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte Çankırı, bir il merkezi olarak önemini sürdürmüştür. 1924 yılında il statüsü kazanmıştır. Böylelikle Çankırı Cumhuriyet döneminde tarım, hayvancılık, madencilik ve sanayi gibi alanlarda gelişmeye devam etmiştir. Günümüzde ise sınırlılıkları 1924'ten sonra fazla değişmemiştir. Çankırı'nın diğer bir özelliği ise tarihi ve doğal güzellikleriyle de turistik bir potansiyele sahip olmasıdır (Kaderoğlu, 2007).

2.1.2. Sektörel Yapı

Çankırı ilinin sektörel yapısı, tarım, hayvancılık, sanayi ve turizm sektörlerine dayalıdır. Çankırı ilinin sektörel yapısı hakkında bilgi vermek gerekirse tarımsal alanda pek çok sektör bulunmakta ve bölge ekonomisine katkısı önemli bir yerdedir. İl genelinde buğday, arpa, mısır, nohut, mercimek, ayçiçeği gibi tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Ayrıca meyve çeşitlerinden elma, armut, kiraz önemli ölçüde elde edilmekte ve sebzeçilik de önemli bir tarım üretimi gerçekleştirilmektedir. Hayvancılık olarak Çankırı ili bu sektörde önemli bir yere sahiptir. Özellikle küçükbaş ve büyükbaş hayvancılığı ön plandadır. Çankırı ili sanayi olarak da kendini geliştirmekte ve çeşitli sanayi dallarında faaliyetler göstermektedir. Pek çok alanda olduğu gibi Çankırı ili turizm sektöründe de kendini ve doğal güzelliklerini tanıtmada gelişmeler sağlamıştır (www.catso.org.tr).

2.1.2.1. Tarım

Çankırı ili arazisi 4. jeolojik zamanında meydana gelmiştir. İç Anadolu ve Batı Karadeniz Bölgesi arasında bulunan Çankırı rakım bakımından 550-2.565 m arasında farklılık göstermektedir. Bulunduğu konum gereği dağlık ve engebeli arazi olması tarım faaliyetleri açısından olumsuzluklara ve zorluklara neden olmaktadır. Bölgede iklim olarak kırsal iklim hakimdir. Bu da kış mevsimlerinin soğuk ve sert geçmesine, yaz mevsiminin de ılık geçmesine neden olmaktadır. Çankırı ilinin bitki örtüsü bakımından az olduğu merkez, Şabanözü, Çerkeş, Orta ve güneyinde kalan ilçelerde güçlü toprak erozyonu görmek mümkündür. Erozyona uğrayan arazilerde toprağın yok olduğu görülmektedir. Fakat kuzeyinde kalan ilçelerin toprak yapısı taşlı ve bitki örtüsü de mevcuttur. Özellikle Kızılırmak nehrinden gelen alüvyonlar geçtiği her bölgede toprak derinliği sağlamaktadır. Toprak bakımından verimli olan Çankırı ili birçok toprak çeşidini de bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar; alüvyal topraklar, kolüvyal topraklar, yerli zonal topraklar, intrazonal topraklar olarak sıralanabilir (Çankırı İli 2014 Yılı Çevre Durum Raporu, 2015).

2.1.2.2. Hayvansal Üretim

Çankırı, tarım ve hayvancılık faaliyetleri ön planda olan bir bölgemizdir. Bu sayede bölgeye önemli ölçüde ekonomik girdi sağlamaktadır. Gerçekleşen bu hayvansal üretimler genellikle büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile sağlanmaktadır. Büyükbaş hayvancılığı bölgede daha çok sığır ve koyun yetiştiriciliği ile gerçekleşmektedir. Bu nedenle genellikle çiftlik ve ahır gibi büyükbaş hayvancılığına uygun yetiştirme yerleri bulunmaktadır. Bu hayvanların yetiştirilme sebeplerinden bir tanesi et ve süt üretimini sağlamak ve gelir elde etmektir. Yoğurt, peynir gibi ürünlerin üretiminde süt kullanılarak tüketiciye sunulmaktadır. Et üretimi de süt ürünleri gibi yerel ve bölgesel pazarlarda tüketiciye sunulmaktadır. Küçükbaş hayvancılığı bölgede daha çok koyun ve keçi yetiştiriciliği ile gerçekleşmektedir. Bu hayvanların yetiştirilmesi sonucu et ve süt ürünleri üretimi yapılabilmektedir. Bunun yanında bölge halkına ekonomik katkı sağlayan diğer ürünler ise koyunun eti, yün ve keçi sütünden meydana gelen peynir ve yoğurttur (Kaba ve Çanakçı, 2020).

Çankırı yöresinde faaliyet gösteren diğer hayvansal üretimler; arıcılık, tavukçuluk, at yetiştiriciliği olarak sıralanabilir. Gerçekleşen bu hayvansal üretimlerin tümü geleneksel tarım yöntemleriyle sürdürülse de son zamanlarda modern tarım teknikleri de kullanılmaya başlandığı gözlemlenmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın destekleriyle çiftçiler, verimliliği artırmak ve hayvan refahını iyileştirmek için çeşitli eğitim programlarına katılmakta. Ayrıca, hayvansal ürünlerin kalitesini artırmak ve pazarlama faaliyetlerini geliştirmek amacıyla kooperatifler ve birlikler de kurulmaktadır. Bu sayede Çankırı, hayvansal ürünlerin üretimi ve dağıtımında daha etkili bir rol oynamaktadır (cankiri.tarimorman.gov.tr).

2.1.2.3. Sanayi

Çankırı bölgesinde ekonomi gelirlerinin büyük bir bölümü tarımdan elde edilse de sanayileşme alanında da büyük bir çaba sarf edildiği söylenebilir. Bu yüzden çalışan nüfus çoğunlukla tarımda faaliyet göstermektedir. Bölgeye yapılan yatırımların büyük bir kısmı kendi sermaye birikimi bulunan insanlar tarafından gerçekleşmektedir. İşletmeler özel sektör himayesinde bulunan küçük ve orta ölçekli olduğu görülmektedir.

Bakıldığı zaman bu işletmelerin çoğunluğu madencilik ve gıda sanayisi sektörü olduğu söylenebilir (Kuter, 2007a).

Sanayi gelişimi açısından Çankırı, diğer büyük sanayi bölgeleri gibi yoğun bir endüstriyel altyapıya sahip değildir. Ancak ilde sanayi alanında bazı faaliyetler ve potansiyeller bulunmaktadır. Çankırı ili açısından sanayi gelişimini sağlayan faktörler mevcuttur. Tarım ve hayvancılık alanında potansiyeli bulunan Çankırı'nın faaliyetlerini sürdürebilmesi için belli bir ekipman ve tarım makinelerinin elde bulunması gerektiğinden dolayı üretimler o bölgede gerçekleşmektedir. Çankırı'da faaliyet gösteren sektörlerden bir tanesi de ağaç işleme fabrikalarıdır. Bölgede bulunan orman ürünlerinin işlenmesi sonucu mobilya sektöründe kullanılarak bu alanda gelişme sağlanmaktadır. Bunlara ek olarak bölgede, madencilik, seramik ve tuğla üretimi, gıda sanayi, organize sanayi gibi üretimler söz konusudur. Çankırı ili, coğrafi konumu ve doğal kaynaklarıyla sanayi gelişimine uygun bir potansiyele sahiptir. Ancak daha fazla sanayi yatırımı ve altyapı gelişimi ile ilin sanayi sektörünün daha da büyümesi mümkün olabilir. Bunun için yerel yönetimlerin ve iş dünyasının iş birliği yapması önemlidir.

2.1.2.4. Turizm

Turizm günümüzde hızla gelişen bir olgu olma yolunda büyük bir etkinliktir. Turizmin bölge ve ülkelere katmış olduğu ekonomik katkı sayesinde, turizm kapsamında gerçekleşen faaliyet ve deneyimler tüm yıla yayılmasına etkili olmuştur (Karaçar, 2013). Çankırı ili, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan ve tarihi, doğal güzellikleri, kültürel zenginlikleri ile turizm potansiyeli taşıyan bir il olarak dikkat çekmektedir. Fakat Çankırı turizm faaliyetleri açısından çok tercih edilen ya da ilk aklına gelen yerlerden birisi olamıyor. Bu durumu değiştirilebilmek bulunan potansiyelleri doğru bir şekilde değerlendirerek turistler için çekici hale getirilebilir. Özellikle iç turizm çekiciliği yaratabilmek Çankırı için önceliklerden bir tanesi olmalıdır (Kara, 2006). Çankırı ilinin genelinde 20 tane turizm amaçlı konaklama tesisi bulunur. Bunlardan 10 tanesi Turizm belgeli konaklama tesisi 10 tanesi ise basit belgeli konaklama tesisidir. Bunlardan bir tanesi 4 yıldızlı beş tanesi 3 yıldızlı iki tanesi 2 yıldızlı otellerdir. Ayrıca ilin genelinde ise 9 tane Kamu Misafirhane Konaklama tesisleri de bulunmaktadır. Çankırı ilinde bulunan tüm otellere bakıldığında ise ilde toplamda 1590 kişilik yatak

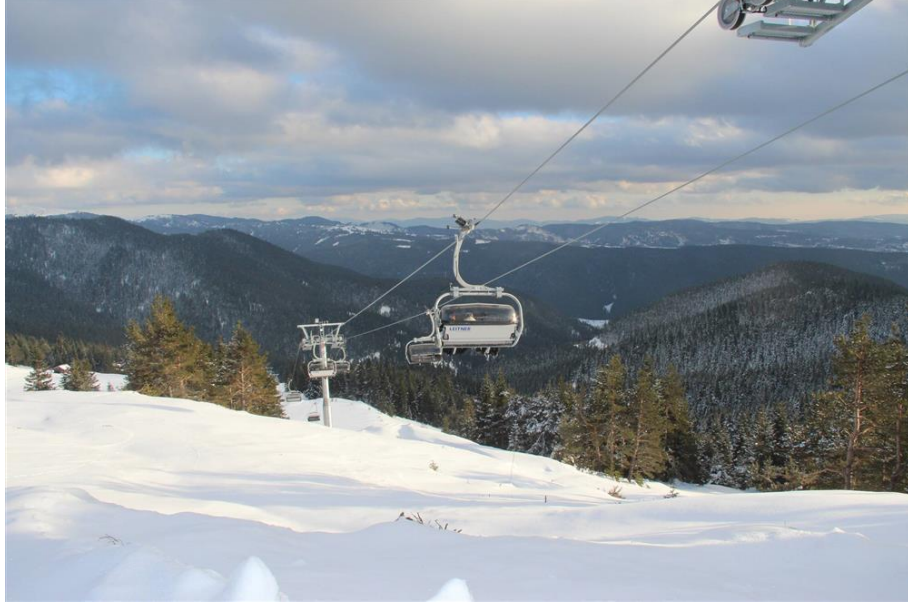
kapasitesi mevcuttur. 819 tanesi Turizm belgesi konaklama tesisine aittir. 452 tanesi Basit belgeli konaklama tesisine aittir. 319 tanesi ise Kamu misafirhane Konaklama tesislerine aittir (cankiri.ktb.gov.tr).

2.1.2.4.a. Ilgaz Dağı

Ilgaz Dağı'nın eteklerinde kurulmuş olan Çankırı'nın güzide İlçesi, adına şiirler yazılan, türküler bestelenen Yeşil Ilgaz, tarihi, kültürü, mimari ve doğal güzellikleri, coğrafyası ve tarihiyle her zaman dikkatleri üzerine çekmiştir. Kışın beyazın maviyle bulunduğu yerde kış sporlarının, yazın yeşilin gökyüzü ile birleştiği yerde doğa sporlarının yapıldığı "Çankırı'nın İncisi Ilgaz", Karadeniz'i İstanbul'a bağlayan uluslararası E 80 Devlet Karayolu ile Ankara-Çankırı-Kastamonu-Sinop'u birbirine bağlayan D 765 Devlet Karayolunun kesiştiği noktada yer alması, büyük kentlere yakın olması ve onlarca arkeolojik alan ve sivil mimari örnekleriyle tarih, doğa ve kış turizminin önemli merkezlerinden birisidir. Çankırı il merkezinden Yıldıztepe Kayak Merkezi'ne ulaşım genellikle karayolu ile sağlanmaktadır. Ankara'dan veya diğer çevre illerden gelen ziyaretçiler, kara yoluyla kolayca ulaşabilirler.

Yıldıztepe Kayak Merkezi, Türkiye'nin Çankırı iline bağlı Ilgaz Dağları üzerinde yer alan bir kayak merkezidir. Yıldıztepe Kayak Merkezi, Çankırı il merkezinin yaklaşık 26 kilometre kuzeydoğusunda, Ilgaz Dağları'nın eteklerinde bulunmaktadır. Yıldıztepe, kış sporları tutkunları için önemli bir destinasyondur. Genellikle Aralık'tan Mart'a kadar olan dönemde kayak yapmak mümkündür. Kayak ve snowboard gibi aktiviteler için uygun zeminlere sahiptir. Ilgaz Dağları'nın eteğinde bulunan bu kayak merkezi, aynı zamanda doğal güzelliklere sahip bir bölgede konumlanmıştır. Yeşilin her tonunun görülebileceği alan yaz mevsiminde bir orman denizi görünümündedir. Kışın bu denizin üzeri beyaz bir örtüyle kaplansa da yeşilin etkisi asla kaybolmaz. 2005 yılında Bakanlar Kurulu Kararıyla "Çankırı-Ilgaz Kadın Çayırı Yıldıztepe Turizm Merkezi" 2006 yılında da Çankırı-Ilgaz Kadın Çayırı Yıldıztepe Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilmiştir. Yöremizin en uzun mekanik hattı ve pistine sahip olan Yıldıztepe'nin İlimizin yanı sıra Ilgaz Dağında yer alan diğer tesisleri de olumlu etkileyerek yöre turizmini hareketlendirmesi ve yatırımcıların ilgisini çekmesi kaçınılmazdır. Böylece doğa harikası olan Çankırı Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe Kültür

ve Turizm Koruma ve Gelişim Merkezi Türkiye'nin gözde mekânlarından biri olacaktır. Kayaklı Koşu Yarışmalarına da müsait olan Yıldıztepe'de Uluslararası Üniversiteler Kayaklı Koşu Kupası ve Türkiye Üniversiteler Kayaklı Koşu Şampiyonası yarışmaları yapılmaktadır (tarimorman.gov.tr).

Resim 1: Yıldıztepe kayak merkezi

Kaynak: <https://cankiri.ktb.gov.tr>

2.1.2.4.b. Taş Mescit

Taş Mescitler genellikle sadeliği ve yerel malzemelerin kullanımını vurgular. Bu yapılar, taş veya kerpiç gibi doğal malzemelerle inşa edilmiş olup genellikle küçük boyutlarda ve basit mimari özelliklere sahiptir. Mimari tasarımda geleneksel öğeler ve basit süslemeler yaygındır. Çankırı'daki Taş Mescit ise Selçuklular Dönemi'nden kalma en önemli yapıdır. Cemaleddin Ferruh Şifahanesi ve Darülhadişi olarak birbirine bitişik inşa edilen bu iki yapı, mimarlık tarihi bakımından olduğu gibi plastik sanatlar açısından da ilgi odağı niteliğindedir. Taş mescit Müslüman cemaatlerin ibadet ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla inşa edilmiştir. Büyük şehirlerdeki camilere nazaran daha küçük ve sade olmalarına rağmen, taş mescit toplulukları bir araya getirir ve yerel kültürün bir parçası olarak önem taşırlar. Günümüze kadar ulaşan kitabelerinden anlaşıldığına göre

Şifahane, Keyhüsrev Oğlu I.Alaeddin Keykubat zamanında Atabey Cemaleddin Ferruh tarafından 1235 yılında yaptırılmıştır. Bundan yedi yıl sonra 1242-1243 yılında Şifahanenin önüne bir Darülhadis ekleten Cemaleddin Ferruh, bu yapılarıyla Çankırı'da ilginç sağlık kurumlarından birisinin kurucusu olmuştur. Bu iki yapıdan, halk arasında Taş Mescit olarak tanınan Mescit ve Cemaleddin Ferruh'un Türbesi bulunan Darülhadis kısmı, bütünüyle günümüze ulaşmıştır (kulturportali.gov.tr).

Resim 2: Çankırı taşmescit

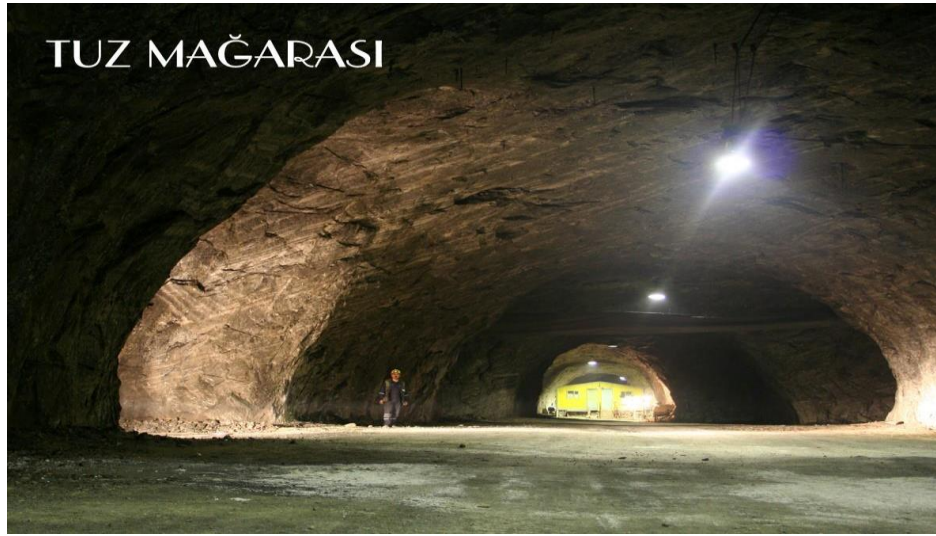
Kaynak: cankiri.ktb.gov.tr

2.1.2.4.c. Tuz Mağarası

Merkez İlçeye 19 km. mesafede bulunan ve Hititler Döneminden beri işletildiği tahmin edilen tuz yatakları ülkemizin en büyük kaya tuzu rezervine sahiptir. Türkiye'nin önemli doğal zenginliklerinden biri olan Çankırı Tuz Mağarası veya bilinen diğer adıyla Kaya Tuz Mağarası milyonlarca yıl önce deniz sularının çekilmesi ve bölgenin kara halini alması sonucu oluşan tuz tabakalarının yer altında birikmesiyle oluşmuştur. Tuz elde etmek amacıyla açılan oyuklardan oluşan ve içerisinde kamyonların dolaştığı mağara görenleri adeta büyülemektedir. Mağara içinde tuzdan oluşan sarkıt ve dikitler,

tuzdan göletler gibi doğal oluşumları görmek mümkündür. Halen özel sektör tarafından tuz üretimi yapılmakta olan mağarada üretimi tamamlanmış galerilerin turizme kazandırılması amacıyla çalışma başlatılmış ve galerilerin bir bölümü Valiliğimize devredilerek “Çankırı Kaya Tuzu Mağarasının Turizme Kazandırılması Projesi” hazırlanmıştır.

Çankırı Tuz Mağarası, ziyaretçilere açıktır ve turistik amaçlı kullanılmaktadır. Ziyaretçiler, mağaranın içindeki doğal tuz formasyonlarını inceleyebilir, fotoğraflar çekebilir ve mağara içinde düzenlenen turlara katılabilirler. Tuz mağaralarının içinde bulunan tuz partikülleri, çeşitli solunum yolu rahatsızlıklarına iyi geldiği düşünülen bir ortam yaratır. Bu nedenle, bazı tuz mağaraları özellikle astım ve benzeri rahatsızlıkları olan kişiler tarafından ziyaret edilir. Çankırı Tuz Mağarası'na ulaşım genellikle araçla sağlanır. 2005 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü öğretim üyeleri ve öğrencileri tarafından kaya tuzundan üretilen heykellerle, 2012 yılında Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi TÜRKSOY ve Çankırı Belediyesi iş birliğiyle düzenlenen etkinlikler çerçevesinde kaya tuzundan birebir ölçüde üretilen Orhun Abideleri mağarada sergilenmektedir (cankiri.gov.tr).

Resim 3: Tuz mağarası

Kaynak: cankiri.gov.tr

2.1.2.4.d. Çankırı Kalesi

Şehrin kuzeyinde küçük bir tepe üzerinde kurulmuştur. Romalılar, Bizanslılar, Danişmentliler, Selçuklular ve Osmanlılar dönemlerinde sağlamlığıyla ünlü olan kale, geçen yüzyıla kadar iskân edilmiş olup yapıdan zamanımıza birkaç sur kalıntısından başka bir şey kalmamıştır. Ancak günümüzdeki yapının çoğu, Osmanlı İmparatorluğu dönemine aittir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Anadolu'yu fethetme sürecinde stratejik bir öneme sahipti. Bu nedenle kale, bölgenin savunmasında ve yönetiminde önemli bir rol oynamıştır. Dörtgen planlı olan kalenin surları moloz taş ve tuğla karışımıdır. Eteklerinde bulunan dereden itibaren yüksekliği 150 m kadardır. Kale içinde Roma döneminden kalma kaya mezarı, iskân kalıntıları ve pişmiş toprak kap parçaları ile Çankırı Fatihî Emir Karatekin Bey'in türbesi bulunmaktadır. Çankırı şehir merkezine oldukça yakındır. Şehir merkezinden yürüme mesafesinde veya kısa bir araç yolculuğu ile ulaşılabilir. Çankırı Kalesi, genellikle ziyaretçilere açıktır. Ziyaretçiler kaleyi gezebilir, tarihi atmosferi deneyimleyebilir ve kale çevresindeki manzarayı görebilirler. Çankırı Belediyesi'nin düzenleme ve yenileme çalışmaları ile adeta hayata yeniden döndürdüğü Çankırı Kalesi; hayatın telaşından biraz olsun uzaklaşarak keyifli ve eğlenceli zaman geçirmek isteyen Çankırlıların gözde mekânları arasında yer almaktadır. Çankırı Kalesi, tarihi bir dokuya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Anadolu'daki varlığını yansıtan önemli bir esere ev sahipliği yapmaktadır. Turistler için tarih ve kültür meraklıları için ilginç bir destinasyon olabilir (cankiri.bel.tr).

Resim 4: Cankiri kalesi

Kaynak: cankiri.bel.tr

2.1.2.4.e. Eldivan Bülbul Pınarı

İl merkezine 23, Eldivan ilçe merkezine 5 kilometre mesafede, ormanlık alanda yer alan mesire yerine asfalt bir yolla ulaşılmaktadır. Alanın içerisinde çam; meşe; dere kenarlarında söğüt ve az miktarda da fındık, kavak, yabani erik ve alıç türleri bulunmaktadır. Geniş bir alana yayılmış olan mesire yerinde masa-bank tipinde oturma yerleri, ocaklıklar, çeşmeler, umumi tuvaletler, büfe, yağmur barınağı, seyir terası ve kulesi, otopark, çocuk parkı, örme taş üzerine yapılmış ahşap köprü ve bungalov tipinde bir dinlenme evi bulunmaktadır. İlçede, Bülbul Pınarı Mesire Yeri'nin dışında Karadere ve Saray Göletleri, çevrelerindeki orman varlığı, çeşme ve su kaynakları ile piknik ye kamp yapmaya elverişli alanlardır (kulturportali.gov.tr).

2.1.2.4.f. Hacı Muradi Veli Türbesi

Yapı kare planlı bir mimariye sahiptir. Yaklaşık 1 m kalınlığında moloz taş temel ve subasman üzerine çatıya kadar yığma kerpiç olarak inşa edilmiş üstü piramidal bir çatı ile kapatılmıştır. Cami ve türbe kısmı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Ana giriş kuzey cephedeki kapı ile sağlanmış, türbe girişleri ise cami içerisindeki kapı ile gerçekleştirilmiştir. Caminin doğu cephesinde yer alan türbe bölümü, üzeri kubbeli birbirine geçişli iki bölümden oluşmaktadır. İçinde Hacı Muradı Veli'ye ait bir sanduka

ile üç sanduka daha bulunmaktadır. 12.yy. da Türkistan'dan gelerek önce Hicaz, Şam ve Urfa civarlarında en sonunda da Çankırı ve Tosya bölgesinde yerleşen Aliyülbükâ'nın oğludur. Seydi Köyünde metfundur. Babası Aliyülbükâ uzun müddet Halilürrahmanda kapıcılık yapmıştır. Halk arasında Aliyülbükâ'nın ve dolayısıyla oğlu Hacı Muradı Veli'nin soyunun Hazreti Ali'nin neslinden geldiği söylenmekte ise de son zamanlarda ele geçen ve Orta Kazasının Elmalı Köyünden Yusuf oğlu Hasan Doğan adındaki zat tarafından kopyası alınan bir şecereye göre Hacı Muradı Veli'nin 12. yy. da yaşadığı ve muhitinde İslamiyet'in yayılması için çalıştığı ve arzu edenleri tenvir ve irşat ettiği kaydolmuştur (kulturportalı.gov.tr).

Resim 5: Hacı murad veli türbesi

Kaynak: turbeler.org, 2023

2.1.2.4.g. Sakaeli Kaya Mezarları ve Peri Bacaları

Genel olarak Roma ve Bizans dönemlerine ait olduğu tahmin edilen Sakaeli Kaya Mezarları, köyün sırtını yasladığı tepenin güneyde dik inen yamaçlarında yer almaktadır. Çakıl taşlı tortul kaya özelliği taşıyan tepenin yüzeyindeki oyukların yere yakın olanları köy halkı tarafından önü kapatılmak suretiyle değişik maksatlarla kullanılmaktadır. Çeşitli yükseklik ve genişlikteki oyuklar; tek, birbirine geçişli, basamakla inilen iki odalı bölmeli, aydınlatma pencereci özellikler göstermektedir. Kare, dikdörtgen planlı, düz kubbe ve semerdam tavanlıdır. Duvarlara açılmış küçük

büyükli nişler mezar odası ve ikamet amaçlı olarak kullanılmıştır. Bir kısmının girişleri kemerli ve içlerinde ölü sedirleri mevcuttur. 1.5 x 1.5 ile 10.0 x 10,0 metre arasında değişen taban ölçüleri, 2-3,5 metre arasında değişen tavan yüksekliklerine sahiptirler. Oyuklar arasında 27 basamakla inilen bir sulu in bulunmaktadır Devrez Çayı'nın akıntısı istikametinde köye 2 kilometre mesafedeki Gelin Kayası Mevkii'nde peri bacası oluşumları ve aralarındaki kaya mezarları ilginç görünümler oluşturmaktadır (kulturportalı.gov.tr).

Resim 6: Sakaeli kaya mezarları ve peri bacaları

Kaynak: aa.com.tr

2.1.2.4.h. Asker Balıklar

Çankırı'nın Atkaracalar ilçesine bağlı Ilıpınar köyünde bulunan balıklar 400 yılı aşkın süredir 500 civarındaki sayısının hep korunduğu belirtilmektedir (www.catso.org.tr). Yörede "Asker Balık" olarak anlatılan efsaneye göre, Çanakkale, Kurtuluş Savaşı ve Kıbrıs çıkartması sırasında Ilıpınar'daki gölette kaybolan balıklar savaş bittiğinde üzerlerindeki yaralarla yeniden ortaya çıkmıştır. Hatta Zeytin Dalı Harekatı'nın başlamasının ardından bölgede yaşayanlar, balıkların sayılarında bir azalma olduğunu, bu nedenle balıkların Afrin operasyonu için gittiklerini düşünmüşlerdir. Balıklar hakkında anlatılan bu efsaneler ve bu balıkların kutsal olduğuna dair inanışlar, göletin sürekli ziyaret edilmesine vesile olmaktadır (Kumartaşlıoğlu,2020).

Resim 7: Çankırı asker balıklar

Kaynak: www.catso.org.tr

2.1.2.4.i. Hüyük Yeraltı Şehri

Hüyük yer altı şehri İl merkezine 55, Orta ilçesine 11 kilometre mesafede yer alan Hüyük Köyü'nde bulunmaktadır. MS 3-5. yüzyıllarda yapıldığı ve kullanıldığı tahmin edilen yer altı şehri 2005 yılında tespit ve tescil edilmiştir. 2006 ve 2008 yıllarında Çankırı Müzesi müdürlüğünce gerçekleştirilen temizlik çalışmalarıyla; küçük kilisesi, keşiş odaları, sarnıcı ve diğer hayat alanlarıyla komplike bir yapı arz eden çok katlı kültür varlığı tamamen açığa çıkartılmıştır (www.kulturportali.gov.tr). Hüyük Köyü, Çankırı iline bağlı Orta ilçesinin güneydoğusundan Orta-Şabanözü karayolunun 9. km'sinde ve anayoldan 2 km içeride bulunmaktadır. Hüyük Yeraltı Şehri ise adını aldığı köyün yaklaşık 200 m güneyinde bulunan ve İninkaşı Tepesi olarak adlandırılan 1417 m rakımlı tepenin kuzey sırtında Devrez Çayı'nın kaynağını aldığı Devrez Havzası'nın güneybatı kesimlerinde yer almaktadır.Devrez Havza'sı Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde bulunmaktadır. Kuzey Anadolu Fay Kuşağı boyunca oluşan depresyon alanlarını takiben, batı, güneybatı, doğu ve kuzeydoğu yönünde uzanan bu havza yükseltisi 2000 m üzerine çıkan dağlık kuşaklarla çevrilmiştir. Devrez Çayı, kaynağını Semer Dağları'ndan almaktadır. Havzanın doğal sınırları kuzeyden Ilgaz ve Bulancık Dağları'nın, güneyden Aydos, Erenler, Geçmiş ve Kös Dağları'nın güneybatıdan Yıldırım ve Semer Dağları'nın batıdan da Dumanlı Dağları'nın zirvelerinden geçmektedir (Çakantemur,2018).

2.1.2.4.1. Tarihi İstiklal Yolu

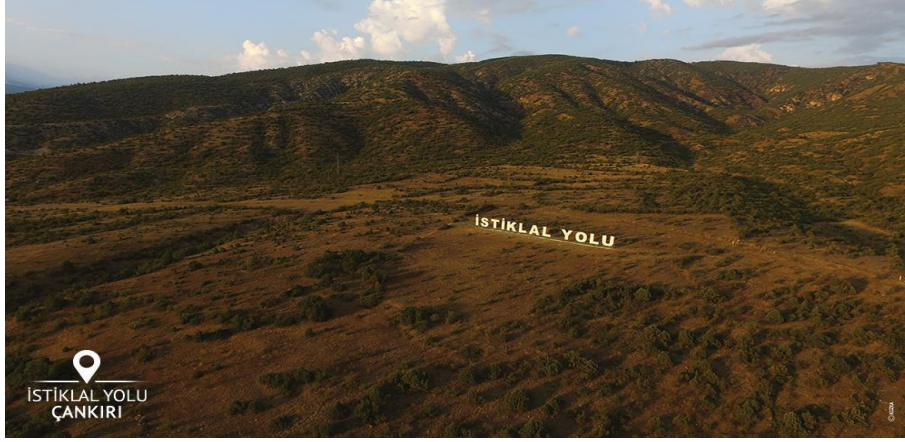
İnebolu'dan alınan cephanenin Kastamonu, Çankırı il sınırlarını aşarak Ankara'ya, 344 km. mesafedeki cepheye taşınmasında, kadınıyla çocuğuyla, yaşlısıyla Anadolu insanının zoru başarmasını, Kurtuluş Savaşımızın başarıyla

sonuçlanmasını sağlayan yol İstiklal Yolu'dur.107 km'lik bölümü İlimiz sınırları içerisinde kalan İstiklal Yolu'nun önemini vurgulamak ve genç kuşaklarda tarih bilinci oluşturmak amacıyla 2009 yılından itibaren Ekim ayı içerisinde İstiklal Yolu Yürüyüşü yapılmaktadır. İstiklal Yolunun ilimiz sınırları içerisinde geçen 23 km'lik bölümü Ankara 1 no'lu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından Tarihi Sit olarak tescil edilmiş, yol güzergahına işaretleme ve bilgilendirme levhaları konulmuş, ayrıca İSTİKLAL YOLU ile ilgili farkındalık yaratmak amacıyla Ilgaz ilçemizde, İstanbul-Karadeniz hattı ve Ankara- Kastamonu güzergahlarında seyahat eden yolcuların görebileceği D-100 Devlet Karayolu kenarındaki alana 5 m. yüksekliğindeki devasa harflerle İSTİKLAL YOLU yazısı monte edilmiştir. Millî Mücadele yıllarında İstanbul'dan Anadolu'ya nakledilen cephane ve insan kaynağının ulaştırılmasında tarihi bir rol oynayan ve yöre insanının büyük fedakârlığına sahne olan İnebolu-Kastamonu-Ilgaz-Çankırı-Kalecik ve Ankara güzergâhı İstiklal Yolu olarak isimlendirilmekte olup Çankırı ve Kastamonu Valiliklerince değişik etkinliklerle kutlanmaktadır. Millî Mücadele yıllarında Çankırı-Ilgaz-Kastamonu yolu olarak kullanılan ve bugün terk edilmiş olan Ayan-İkiçam-Doğdu Karakolu-Topalalının Hanı-Kıyısının-Üçoluk Karakolu güzergâhının bir kısmı halen orijinal dokusunu korumakta olup son dört yıldır Valiliğimizce Çankırı Karatekin Üniversitesi ve Ilgaz kaymakamlığı ve Belediyesinin de katkılarıyla bu rotada etkinlik gerçekleştirilmektedir (cankiri.ktb.gov.tr).

Resim 10: Tarihi istiklal yolu

Kaynak: cankiri.ktb.gov.tr

Resim 11: Tarihi istiklal yolu

Kaynak: cankiri.ktb.gov.tr

2.2. Çankırı İli Turizm Arz Kaynakları

Çankırı ili turizm arz kaynakları bölgede yer alan doğal güzellikler, tarihi ve kültür zenginlikler, kaplıcalar, yabani hayat ve doğa turizmi, geleneksel el sanatları, festival ve etkinliklerin hepsi çekiciliğe etki etmektedir. Bu kaynaklara yatırım yapıp geliştirildiği sürece daha fazla talep ve sürdürülebilirliği daha uzun ömürlü olacaktır. Bu da Çankırı ili için turizm potansiyelini artırmasına imkân verecektir.

2.2.1. Doğal Arz Kaynakları

Turizm açısından değerli olan doğal arz kaynakları, turistlere çeşitli deneyimler sunan doğal alanlar, manzaralar ve doğal güzellikleri içerir. Ağaçlar, manzara ya da güzel iklim koşulları genelde en büyük potansiyel olarak görülse de, görülmeye değer veya nadir bulunan ekolojik ortamlarda birer potansiyeldir. Dağlar, doğal mağaralar, göller, nehirler, kanyonlar, ormanlar, deniz kenarındaki plajlar, doğal parklar, milli parklar, kaplıcalar, spa merkezleri ve sağlık tesisleri vb. doğal arz kaynakları turizm endüstrisine çeşitlilik ve zenginlik katar. Çünkü turizm gittikçe çeşitlenmektedir ve insanlar hobileri veya merak ettikleri bitki veya hayvan türlerini görmek için de seyahat

etmektedirler (Gülhan, 2007). Bu kısımda Çankırı ilinde bulunan turizm doğal arz kaynaklarının inceleyeceğiz.

2.2.1.1. Yeryüzü Şekilleri

Kuzeyinde Kastamonu şehri, güneyinde Ankara ve Kırıkkale şehirleri, batısında Bolu şehri, kuzeybatısında Karabük, doğusunda ise Çorum şehri bulunan ilimiz Çankırı'dır. Çankırı ilinin birçok ilçesi bulunmaktadır. Bunların Batı Karadeniz bölgesinde bulunan ve Çankırı'nın kuzeyinde olanlar; Bayramören, Kurşunlu, Ilgaz, Çerkeş, Atkaracalar ve Orta ilçeleridir. İç Anadolu Bölgesinde bulunan ve Çankırı'nın güneyinde olanlar ise; Eldivan, Merkez, Kızılırmak, Korgun, Şabanözü ve Yapraklı ilçeleridir (Çamoğlu, 2019). Çankırı'da Alp dağı oluşum hareketleri ile bölgenin oluşumu aynı zamanda gerçekleşmiştir. Anadolu üçüncü jeolojik zamanın sonlarında İç Anadolu'da yer alan Tetis Denizi'nin suları ve Akdeniz ile Karadeniz çanaklarının çökmesi sonucu bu alanlara akması ve yükseltinin oluşmasıyla meydana gelmiştir (Tuna, 2019). Dünya üzerinden bakıldığında Çankırı ili yüzölçümü konumu yapısı ile güney-kuzey yönünde 0,75 enlem derecesi, doğu batı yönünde ise 1,5 boylam derecesi ile konumlanmaktadır (Gökmen, 2007).

Çankırı ilinin Orta Kızılırmak bölümünde gözlemlenen Neojen platolar tamamı dümdüz değildir. Bu engebeli alanlarda oluşmuş olan jips, çakıl, kil, marn, kum ve kaya tuz yatakları bulunmaktadır. Jips bölgede fazlaca gözlemlenmesinden dolayı jeolojik yapı bakımından jipsli platolar olarak tanımlanmasına çokça rastlamak mümkündür. Bunun sebebi Kızılırmak ve kollarından görülen bu düzlüklerin 1200 metre ve altıda alana yayılmasından kaynaklanmaktadır. Çankırı'da vadilerin oluşmasında platoların yapısında bulunan bazı maddelerin akarsular tarafından rahatça aşındırılabilmesinden dolayı oluşabilmektedir. Bunlara örnek olarak Terme, Kızılırmak, Tatlı Çay ve Acı Çay vadileridir (Gökmen, 2011).

Erzincan-Adapazarı hattı bulunan Çankırı Türkiye'nin deprem kuşağında bulunmaktadır. Bulunan bu fay hattından en çok etkilenen ilçeler ise Ilgaz, Kurşunlu ve Çerkeş'tir. Bölgenin büyük bir bölümün tuz tabakası ile kaplı olması Çankırı merkez ilinin depremlerden etkilenmesine neden olduğu gözlemlenmiştir. Çankırı bölgesi için farklı zamanlarda yıkıcı depremlerle ilgili bazı kayıtlar ilk olarak M.Ö. 1.yy.'da

rastlanmaktadır. Eski dönemlerde birçok depreme şahitlik eden Çankırı Cumhuriyet döneminde yaşanan Erzincan depreminden fazlasıyla etkilenmiş ve büyük zararlar görmüştür (Kuter 2007c).

2.2.1.2. İklim ve Hava

Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir il merkezi ve şehridir. Bu bölgenin tipik iklim özelliklerine sahiptir. Çankırı'nın iklimi, kara iklimi olarak adlandırılan bir iklim türüne sahiptir. Buda kış aylarının soğuk ve sert geçmesi, yaz aylarının da ılık geçmesine sebep olmaktadır (www.cografya.gen.tr). İç Anadolu Bölgesi ile Karadeniz Bölgeleri arasında geçiş oluşturan bir iklime sahip olan Çankırı her iki bölgeye ait karakteristik iklim özellikleri de görülebilmektedir. Bu sebepten dolayı Çankırı'nın iklim ve hava şekilleri incelenirken bu farklılıkları göz önünden bulundurmamak gerekir. İç Anadolu'da görülen Karasal iklim Çankırı'nın merkez, Şabanözü ve orta ilçelerinde rastlanırken. Karadeniz iklimi ile İç Anadolu'nun karasal ikliminin beraber görüldüğü yerler ise Çerkeş, Kurşunlu, Ovacık ve Ilgaz da rastlanmaktadır. Genellikle Çankırı il sınırları içerisinde iklim ve hava kışlar sert, yazlar ise sıcak ve kurak olarak hissedilmektedir. Kış ayları kar yağışı ile bahar ayları ise yağmur yağışları ile geçmektedir. Çankırı'nın kuzeyinde bulunan Kurşunlu Melen Deresi, Ovacık, Eskipazar ve Ilgaz alanları diğer yerlere göre yazın erken, kış aylarının da geç geldiği gözlenmektedir. İl merkezinin bulunduğu yer, Eldivan, Şabanözü, Yapraklı, Orta, Çerkeş ve Kurşunlu' da karasal yayla iklimi ve havası hissedilmektedir. Bu da yaz aylarının geç gelmesine, kış aylarının da erken başlamasına neden olmaktadır. Bölgeye düşen yağış oranının orantısız olması, güney bölgelerinin kuzey bölgelere kıyasla daha az yağış almasına sebep olmaktadır. Karadeniz ikliminin yoğun görüldüğü bölge Çankırı'nın kuzeyi olduğu için o alanda yağış miktarı daha fazla görülmektedir. Fakat dağlık alanlarda kış aylarında hem güneyde hem de kuzeyde kar yağışı görülebilmektedir (Kuter, 2007b).

2.2.1.3. Bitki Örtüsü ve Orman Varlığı

Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir il ve bu ilin merkezidir. İl genelinde bitki örtüsü ve orman varlığı hakkında birçok bilgi mevcuttur. İç Anadolu'da

bulunan bir il olması bu bölgenin tipik olarak step ve bozkır bitki örtüsünün varlığından söz edilebilir. Bölgenin büyük çoğunluğunda çayır ve meralar bulunmakta olup, çimen türleri ve düşük boylu bitkiler görülmektedir. İç Anadolu bölgesinde hissedilen iklim şartları, o bölgede bulunan ve yükseltisi 1200 metreye kadar ulaşan alanlarda yaz aylarında kuruyan ot topluluklarına rastlamak mümkündür. Ayrıca bölgenin daha yüksek kesimlerinde hissedilen yarı kurak ve yarı nemli iklim şartları sonucu kurakçıl orman örtüsü oluşmaktadır. Böylece iç Anadolu bölgesinin bitki örtüsü step, ağaçlı step ve kurakçıl orman olarak söylemek mümkündür (Özgür, 2000).

İç Anadolu bölgesinde yıl içinde ortalama sıcaklık genellikle 8 ile 12 derece arasında değişiklik göstermektedir. Buna bağlı olarak yağışlar 400 mm'nin altında kalırsa step bitki örtüsü oluşmakta ya da yağışlar 600 mm'nin üstünde gerçekleşirse orman örtüsü oluşmaktadır. Bölgede orman örtüsü kuzeyde 1100 metrede güneyde ise 1400 metrede görülebilmektedir. Bu değerlendirmelere bakılarak Çankırı'da 1100 metreden sonra orman örtüsünün varlığından söz edilebilir. Bu orman örtüleri Çankırı'nın kuzeybatısında Sarıdağ 1100 metrede, Eldivan Dağı ise 1200 metrede ve meşe ormanları ile görülmektedir. Merkeze ve Yapraklı ilçesine de bulunan Değim, Başeğmez, Yakadere, Balıbidik ve Buğay köylerinde Meşe ormanları yer almaktadır. Bunun yanı sıra ÜnürBeşdut ve birçok yerde kurakçıl meşe ormanları görülmekte ve 1000 metre bulunmaktadır (Gökmen, 2007). Çankırı'nın yüzölçümünün büyük bir kısmı tarım arazisi olarak kullanılmasından dolayı orman varlığının sınırlı olduğu görülmektedir. Bölgede bulunan ormanlar genellikle dağlık alanlarda ve vadilerde bulunmaktadır. Ormanların ağaç türleri çoğunlukla meşe, karaçam ve ardıçtır.

2.2.2. Tarihi ve Arkeolojik Kaynaklar

Turizm tarihi ve arkeolojik kaynaklar, insanların tarih boyunca farklı kültürleri, medeniyetleri ve geçmişteki yaşam biçimlerini keşfetmek amacıyla seyahat etmeye başlamalarını anlamak için önemlidir. Turistler tarihsel kaynakları çeşitli nedenlerle çekici bulurlar. Geçmiş medeniyetlerin kalıntıları ve o dönemde yasayan insanların, makinelerin olmadığı devirlerde vardıkları teknolojik düzey turistleri etkileyebilmektedir (Özgüç, 1998). İnsanlar, antik kalıntıları, tarihi mekanları ve arkeolojik zenginlikleri görmek ve incelemek amacıyla seyahat etmişlerdir. Antik

yerleşimler, tapınaklar, saraylar, arkeolojik eserler, tarihi sokaklar, sit alanları, tarihî yollar, festivaller, geleneksel giyim ve el sanatları turistlerin geçmişle bağ kurmalarına ve farklı kültürleri anlamalarına yardımcı olur. Çankırı ili de birçok medeniyete ev sahipliği yapması açısından zengin bir tarihe sahiptir.

2.2.2.1. Kaleler

Çankırı kalesi İlkçağa uzanan tarihçesiyle Çankırı'nın merkezinde ve kuzey cephede bir tepede bulunmaktadır. Kurulma döneminin M.Ö. 1200 yıllara dayandığı ve Paflagonların hakimiyetinde iken kurulduğu düşünülmektedir. Birçok devlete ev sahipliği yapan kale oldukça sağlamdır. Bakıldığı zaman tam bir kale olarak gözükmese de bünyesinde sur kalıntıları görmek mümkündür. Kalenin en ilgi çeken yönü ise Emir Karatekin Türbesinin orada bulunmasıdır. Son zamanlarda kaleye yapılan çevre düzenlemeleri ve cam terasın inşa edilmesi de insanlar tarafından gezilip görülmeye değer bir yer olmasına sebep olmuştur (Tülek ve Atik, 2020).

2.2.2.2. Mezarlıklar

Çankırı merkeze bağlı Beşdut köyünde Kaya Mezarlıkları bulunmaktadır. Bu mezarlıklar köyde bulunan derenin iki yanında bulunan kayalarda oyulmuş şekilde görülmektedir. Bu mezarlıklar M.Ö 6. yüzyıldan kaldığı düşünülmektedir. Mezarlıkların görünüşleri biri sütunlu diğeri sütunsuzdur. Sütunlu mezar 10 m eninde ve 2 m yüksekliktedir. Kare şeklinde girişi vardır. Düzgün bir tavanı ve duvarları vardır. Sütunsuz olan ise sütunlu olanın hemen yanında ve 8x10 m ölçüsündedir. Girişi dörtgen şeklinde ve hemen mezar odasına geçilebilmektedir. Burada da tavan ve duvarlar düzgündür. Bulunan çevrede bu kaya mezarlarına benzer başka mezarlıklar olduğu da bilinmektedir (cankiri.bel.tr). Çankırı Kastamonu yolunun solunda Devrez çayının güneyinde bulunan kaya tapınakları yüksekçe bir tepede doğuya bakan yamaçlarda gözükmektedir. Bu tapınakların oyukları insan eliyle yapıldığı sanılmaktadır. Mağara şeklinde oyulmuş olan bu tapınaklar kaya mezarları, kaya kiliseleri olabileceği ve insanların buralarda dini törenler yaptığı büyük olasılıkla höyükle bağlantılı olarak kutsal mekân kabul ettikleri yerler olduğu düşünülmektedir. Bu kaya mezarlıkları ilgi çekici olsun ve insanlar bu bölgeleri rahatça gözlemleyebilmeleri açısından 2000 yılında

mezarlıklara ulaşım için yol açılmış ve asfaltlanmıştır. Düzenlenen aydınlatmalar ve çevre düzenlemesi ile kaya mezarlıkların çekiciliği artmıştır (cankiri.bel.tr).

2.2.2.3. Türbeler

Çankırı İli'nin en çok bilinen türbelerinden bir tanesi Emir Karatekin Türbesidir. Çankırı kalesinin içinde bulunan türbe sadece Çankırı değil Kastamonu ve Sinop'un da Fatih olan Selçuklu Komutanı Karatekin Beyin türbesidir. Tarihi değeri bulunan bu türbe 5x5 ölçülerinde olup moloz taş ve tuğlalardan yapılmıştır. Türbenin içerisinde Emir Karatekin Bey, eşi ve iki çocuğunun da kabristanı bulunmaktadır (Ayhan, 1984). Çankırı merkezde bulunan türbelerden bir tanesi de Karataş mahallesinde bulunan ve Şeyh Mehdi'ye ait olduğu inanılan türbedir. Rivayete göre eskiden çocuğu olmayan kadınlar, bu türbeyi ziyaret eder ve orada bulunan hırkayı giyinerek çocuk sahibi olmak için dua ederlermiş (Üçok, 2002).

Bir diğer bilinen önemli türbelerden bir tanesi ise Eldivan İlçesinin Seydi köyünde bulunan Hacı Murad-ı veli türbesidir. Hz. Muhammed'in 18. Göbekten torunu olduğu ve Horasan erenlerinden olduğu bilinmektedir. 1117 yılında doğduğu ve babasının Aliyülbeka'dır. Seydi Köyüne 1187 yılında yerleşmiş olup bölgeye Müslümanlığı yaymak için çalışmalar yaptığı bilinmektedir. Türbe moloz taşlarından yapılmıştır ve çatısı ahşaptadır. Camii ve türbe iç içe aynı alandadır. Hacı Murad-ı Veli'nin türbe inşa kitabesi olmadığından yapılış tarihine dair bilgi bulunamamaktadır (Avcı, Tecimen ve Tecimen, 2017).

2.2.2.4. Külliye ve Medreseler

Çankırı merkezde bulunan Buğdaypazarı camisi avlusunda yer alan ve 18. Yüzyıldan bu yana varlığını koruyan medrese Buğday Pazarı Medresesidir. İki katlı olan ve taş subasman üstüne ahşaptan inşa edilen bir medresedir. Kuzey ve güney yönüne bakan tek sıra odalardan oluşmaktadır. Çankırı'ya ait birçok kültür ve sanat faaliyetlerin bu bünyede tanıtılmakta ve ürün satışı ve sergisi yapılabilmektedir (cankiri.ktb.gov.tr). Çankırı merkezde bulunan bir diğer medrese ise Çivitcioğlu medresesidir. Avlu içerisinde bulunan medrese 17. Yüzyıldan günümüze kadar ulaşmıştır. Eser iki katlı olup

doğu ve batı yönüne bakan odacıklar bulunmaktadır. Çivitcioğlu medresesi Geleneksel Türk Süsleme Sanatları Merkezi olarak Çankırı Belediyesi tarafından kullanılmaktadır (cankiri.ktb.gov.tr).

2.2.2.5. Müzeler

Profesyonel anlamda faaliyet gösteren ilk müze Çankırı da bulunan Halkevi binasının alt katında sergilenmekteydi. Bölgede bulunan değerli kalıntılardan 116 eser 9 Haziran 1972 yılında sergilenmeye başlamıştı. 1976 yılına kadar faaliyetlerine devam eden müze, Halkevinin yıkılması ile başka bir yere taşınmıştır. 1981 yılında tekrar inşa edilen Halkevi 100.Yıl Kültür Merkezi olarak adını değiştirmiş ve müze burada tekrar ziyaretçilere açılmıştır. Fakat artan eser sayısı bulunulan ortama yetmemeye başlamış ve bu yüzden yeni bir bina arayışına girilmiştir. Bunun sonucunda Çankırı hükümet konağı taşınmaz kültür varlığı olmasından dolayı restore edilerek müze olarak kullanılmasına karar verilmiş ve bakanlığa tahsis edilmiştir. Restorasyon sonucu 2017 yılında faaliyete geçen Çankırı müzesi 3000 m² kapalı ve 600 m² açık sergileme alanı olan içerisinde de kafeterya bulunan bir yere sahiptir.

Farklı bölümlerden oluşan Çankırı müzesi, arkeoloji, etnografya ve doğa tarihi gibi birçok oluşumların kalıntı ve eserlerini bünyesinde tanıtmaktadır. 1997 yılından bu yana Çorak yerler bölgesinde yapılan kazılar sonucunda 8 milyon yıl öncesine ait fil, gergedan, koyun, keçi, domuz, zürafa, geyik ve primatların atalarına ait fosiller bulunmaktadır. Bulunan bu fosiller Doğa tarihi bölümünde ziyaretçilerle paylaşılmaktadır (cankiri.ktb.gov.tr). 1885 yılında II. Abdülhamit Han tarafından yapılan yapı Tatlı su çamaşırhanesidir. Bu yapı Türk İslam kültürünün kültürel anıt niteliğinde olup, su ve temizliğin öneminin vurgulandığı bir yerdir. Bölgede yaşayan insanlara belli bir zaman hizmet eden çamaşırhane, 1980 ve 2004 yılları arasında ne yazık ki sahiplenilmemiş ve kaderine terk edilmiştir. Uzunca süre kullanılmayan tarihi çamaşırhane tahribata uğrayarak fazlaca eskimiştir. Fakat 2006 yılında öz benliğine döndürmek için Çankırı Belediyesi restorasyon kararı almış ve 2016 yılında gelecek nesillere tarihi ve kültürel miras olarak kalması amacıyla müze haline getirilmiştir. Böylelikle tarihi çamaşırhane müze kimliği ile yeniden kültürel bir yaşam mekânı olarak kullanılmaktadır (cankiri.bel.tr).

2.2.2.6. Hamamlar ve Köprüler

Çankırı İlinde bulunan hamamlar Merkezde Karataş Hamamı ve Buğday Pazarı Hamamı, Ilgaz ilçesinde Ilgaz hamamı, Kurşunlu ilçesinde ise Kurşunlu hamamı olmak üzere dört adet hamam bulunmaktadır. Ali bey camiinin bitişiğinde bulunan Karataş hamamı Osmanlı dönemi haç biçiminde olan ve çift hamamlara benzeyen bir yapıdadır. Yanları yarım kubbeyle örtülü, soğukluk bölümü orta kısımda bulunan ve kapısı yuvarlak kemerlidir. Kubbeyle örtülü olan bu yapı sıcaklık bölümü sekizgen kasnaklara oturtulmuştur. Hamamda kadınların ve erkeklerin bölümü ayrı kullanılmaktadır. Belediye tarafından restore edilen hamam halka açıktır. Ebcet hamamı olarak da bilinen fakat buğday pazarı Hamamı olarak adlandırılan yapı merkezde olup 1800 yılında Said Efendi tarafından yapıldığı bilinmektedir. Bu yapı da çifte hamam şekilde inşa edilmiştir. Kadınlar ve erkekler bölümü ayrı ama planları aynı şekildedir. Üç kubbeli soğukluktan ortası kubbeli, yanları eyvan biçimi tonozlu sıcaklık bölümüne geçilmektedir. Köşelerde kubbeli halvetler bulunmaktadır (cankiri.ktb.gov.tr).

Bir diğer hamam ise Ilgaz ilçesinde bulunan Ilgaz hamamıdır. Merkez çarşıda bulunan bu hamamın yapıma tarihi ve yaptıran kişi bilgisi bulunmamaktadır. Yapı soyunma, soğukluk ve sıcaklık bölümünün üzerleri kubbeyle örtülü olup köşelerdeki kubbelerde halvetler bulunmaktadır. Kurşunlu hamamın yapıma tarihi ve kim tarafından yapıldığı konusunda bilgi bulunmamaktadır. Kurşunlu ilçesinin bulunan bu hamam tadilat görmüş ve moloz taştan yenilenmiş bir yapıdır. Tonozlu soyunma yeri ile tek kubbeli sıcaklık bölümlerinden oluşmaktadır (Külekci, 2009). Bayramören İlçesinin dışında bulunan Melen Çayı üzerindeki Bayramören köprüsü Çankırı da bulunan en önemli köprülerden bir tanesidir. Görünümü iki ayaklı olan bu yapı ayakları kesme taştandır. Diğer kısımları ise ahşaptan yapılmıştır. Köprüden sadece yayların geçebileceği kadar mesafe bulunmaktadır. Görsel olarak çekiciliği bulunan bu köprü insanlar tarafından ziyaret edilecek yer olmasına sebep olmaktadır. Yapılış tarihi tam olarak bilinmemekle tahmini olarak 100-150 yıl önce inşa edildiği düşünülmektedir. Bir diğer köprü ise Çerkeş ilçesinde bulunan Akbaş köyü köprüsüdür. Melen çayı üzerinde bulunan bu köprü kesme taştan olup 20. Yüzyılda Hacı Gökmen tarafından Safranbolulu ustalar tarafından inşa edilmiştir. Akbaş Köyü Köprüsü: Çerkeş İlçesi'nde bulunan;

Melen ayı üzerine kurulu olan kesme taş köprü 20. Yüzyıl başında erkeşli Hacı Gökmen tarafından Safranbolulu ustalara yaptırılmıştır (cankiri.ktb.gov.tr).

2.2.2.7. Sit Alanları

ankırı ilinde bulunan birçok sit alanı mevcuttur. Bunların tescil edilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanları şu şekilde açıklanabilir; Arkeoloji sit alanı 119 tane, kentsel sit alanı 1 tane, tarihi sit alan 2 tane toplamda 122 ve bulunun yanında Kültür ve Tabiat Varlıkları olarak 440 tane genel toplamda 562 adet sit alanı mevcuttur (cankiri.ktb.gov.tr).Bölgede bulunan ve tespit edilen alanlar genellikle Bizans ve Roma zamanına ait olduğu ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu tarafından tescil edilen yerlerdir. Bu alanlar ankırı Müze Müdürlüğü tarafından tespit edilmektedir. Tespit edilen bu alanlardan bazıları; ankırı Merkez'de Garnizon Őehitliėi, Kültepe Antik Yerleşimi ve nekropol alanı, Gveytepesi Höyüğü Kentsel Sit Alanı, İnanıktepe Höyüğü ve antik yerleşimi, nr Köyü Höyüğü ve nekropol alanı, Eldivan ilçesinde; Hacıbey Köyü İnanık Höyüğü, ilçe merkezinin kuzeyinde bulunan Eldivan Höyüğü, Yapraklı ilçesinde;İkizren Roma nekropolü ve kale, Ilgaz İlesin'deBlktepe Hyk ve Tümülüsü, İnköy kaya mezarları, Cendere Köyü Salman Hyk, Kurşunlu ilçesinde; Köprülü Köyü civarında Yedi Kapılar kaya mezarları, erkeş ilçesinde; Yakuplar Köyü kaya mezarları, Yoncalı Köyü Hyktepe yamaç yerleşmesi ve son olarak Orta ilçesinde; Kalfat beldesi çevresinde Asmaca yerleşimi ve nekropol alanı, hyk ve nekropol alanı, Sekmenin ve Ağaçını kaya yerleşimi, Ağıllar gölet mevki yerleşim alanı ve adı bulunan kültür varlıkla dışında erkeş İlçesi Meydan Köyü etrafında antik yerleşim izlerine rastlandığı bilinmektedir (Kuter, 2007b).

2.2.3. Sosyo-Kültürel Arz Kaynakları

Turizm sosyo-kültürel arz kaynakları, bir bölgenin kültürel mirası, gelenekleri, sanat ve mimarisi gibi unsurları içerir. Bu kaynaklar, turistlere o bölgenin özgün kültürünü ve sosyal yaşamını daha yakından tanıma fırsatı sunar. Bir destinasyon merkezinde bulunan gelenekler, dil, kültür, folklor, din, sanat, festivaller, bayramlar, siyasi ve sportif oluşumlar, sergi ve fuarlar turizm endstirisini zenginleştiren olgulardır (Zengin, 2006). Tarih binalar, saraylar, tapınaklar, kiliseler, anıtlar, müzeler, kendine

özgü el sanatları, yerel folklor, yerel mutfak, dil ve edebiyat bir bölgenin kültürel zenginliğini yansıtan önemli bir arz kaynağıdır. Bu sosyo-kültürel arz kaynakları, turizmin sadece fiziksel mekanları değil, aynı zamanda bir toplumun yaşam tarzını, değerlerini ve kimliğini keşfetme fırsatı sunar. Bu kısımda Çankırı ilinin sosyo-kültürel açıdan zenginlikleri ele alınacaktır.

2.2.3.1. Yöresel El Sanatları

Bir yörenin el sanatları, bölgenin kültürünü ve yaşanmışlıklarını yansıtan en önemli somut belgelerdir. Orta Asya'dan günümüze kadar ulaşan en önemli Türk kültürü de el sanatlarıdır. Birçok el sanatı örnekleri bunlar; örücülük, dokumacılık, bakırcılık ve işlemecilik somut olmayan kültür mirası kapsamında ele alınmaktadır. Dönemin simgelerini yansıtan motiflerin kullanılması el becerisine ve geleneksel bilgi birikiminin göstergesidir. Keçisi bol anlamına gelen Kengri Çankırı ilinin ilk yerleşim adı olarak kayıtlarda görülmektedir. Çankırı bölgesinde keçilerin fazla oluşu tiftik üretiminin de fazlaca yapılabilmesine olanak sağlamıştır (Ortaç, 2010).

Bölgede el sanatlarına olan ilgi gün geçtikçe azalsa da bu kültürü yaşatmak ve devam ettirmek için Çankırı Belediyesi her fırsatı değerlendirilmekte ve bu alanda gerekli gelişmeleri yapmaktadır. Çankırı yöresinde el sanatları alanında yapılan işlemler genellikle dokumacılık, örücülük, yorgancılık, bakır işleri ve ağaç işleridir. El sanatlarının devamlılığını sağlamak amacıyla Çankırı Belediyesi bünyesinde Buğday Pazarı Medresesinde atölye oluşturularak eğitimler verilmektedir. Ahşap oymacılığı ile Çankırı geçmişinde kullanılan ahşap mutfak gereçleri ve aksesuarları yapılarak gelecek kuşağa aktarılmaktadır. Bu sayede gerçekleştirilen el sanatları faaliyetleri Çankırı bölgesi için turizm açısından önemli bir yer tutmaktadır (cankiri.bel.tr).

2.2.3.2. Halk Müziği, Halk Oyunları

Zengin bir folklore sahip olan Çankırı, Türk folkloru açısından önemli bir yere sahiptir. Hatta bölgede oluşan Yaren kültürü Dünya folkloruna bakıldığında adını ilk sıralarda görmek mümkündür. Günümüze kadar orijinalliğini kaybetmeyen Yaren kültürü bu zenginliği ile ayrıcalık kazanmaktadır. Yapılan araştırmalarda Çankırı

folkloründe yer alan köçek oyunları tespit edilmiştir. Bu oyunun Çankırı bölgesinden hariç Bolu, Kastamonu ve Safranbolu'da da yaygın olduğu ve çocukluk yaşlarından itibaren “köçek” olarak eğitildiği, yetiştirilen bu köçeklerinde saraya kadar ulaşabildikleri bilinmektedir (Turdi, 1982). Çankırı merkezin biraz dışına çıkıldığında sazın yerini daha çok davul-zurna ikilisi ve defe (tef) alır. Bunun yanı sıra oyunlar esnasında kaşık ve zil kullanımı da çok yaygındır. Erkeklerin tercih ettiği ve vazgeçemediği müzik aletleri davul ve zurna iken kadınlar da bu defe olarak görülmektedir. Oynanan oyunlar müziğin ritmine ayak uydurularak gerçekleştirilmektedir. Oyun esnasında bazı yerlerde gözlü görülür şekilde ritimler değişmektedir. Buna örnek olarak halay oynanırken biranda davulun susturulup zurna eşliğinde türkü ve manilerin söylenmesi arından tekrar müziğin devam ederek halayın sürdürülmesi olarak anlatılabilir. Bir oyun içinde istenirse birkaç defa tekrarlanabilir (Altınay, 2004).

2.2.3.3. Geleneksel Halk Giysileri

Çankırı bölgesi geleneksel halk kıyafetleri geçmiş zamanlarda genellikle erkekler başında fes ve üstünde ince renkli kumaştan mamul poşu bulunurdu. Sırtlarına ise işlemeli kumaştan keten içlik, üstüne gömlek ve onun üstüne de avcı yeleği şeklinde koyu renkte kolsuz cepken. Ceket veya kollu fermane. Altlarına şalvar zıpka adında önü ve arkası büzgülü pantolon kullanırlardı. Ayak kısımlarına yünden örülmüş ve dize kadar uzanan beyaz ya da renkli desenli çorap. Esnaf olan insanlar ise bellerinde Tosya kuşağı bulunurdu ve topuk bölgeleri basık efe işi yemeni kullanırlardı. Ayaklara ise çedik adı verilen ayak burunları kalkık ve topuksuz olan ayakkabı, çarık adı verilen ham deriden tasarlanmış tasmayla büzülmüş ayakkabı, yarım topuk kundura adı verilen altı köseli olan ayakkabılar tercih edilirdi. Bu ayakkabılardan hariç Mestlapin, Mest, Lapçin, Merkop, Kundura adları verilen çeşitli ayakkabılarda giyilirdi. Günümüzde ise erkeklerin kıyafet seçimi kafada kasket, gömleğin üstüne ceket yelek ya da kazak ve altta genellikle pantolon tercih edilmektedir. Ayaklarda ise normal günümüze uygun ayakkabılar giyilmektedir (cankiri.ktb.gov.tr).

Çankırı bölgesi geleneksel halk kıyafetlerinde geçmiş zamanda kadınlarda saçlar tek örgülü ve uzun, başa takılan fesler genellikle kırmızı renkte olup alınlarının hizasında

olacak şekilde altın ile kaplanırdı. Onun üzerine oyalı yemeni ya da çevre örtülürdü. Takılan bu yemenilerin beyazını gençler, siyahını ise yaşlılar tercih ederdi. Yörede en çok tercih edilen giysilerden bir tanesi de bindallıdır. Belden kesiksiz ve tek parçadır. Renkleri mor ya da bordo olup üstlerine altın renkten sim ya da sırma ile işlemler yapılmaktaydı. Aksesuar olarak beline gümüş ya da altın kemer takılırdı. Ayakkabı olarak ise sarı pabuç olarak adlandırılan kenarsız ve ökçesiz ayakkabı, İskarpın adı verilen ve siyah renkli köseli ayakkabılar tercih edilirdi. Günümüzde ise kadınların kıyafet seçimi genellikle kafa da eşarp, kazak içine elbise ya da etek bluz şeklinde giyilmektedir. Ayaklarda günümüze uygun ayakkabı tercihleri yapılmaktadır (cankiri.ktb.gov.tr).

2.2.3.4. Yöre Mutfağı, Yerel Yemekler

Çankırı mutfağı Osmanlı ve Balkan mutfağından etkilenecek bünyesinde barındırdığı birçok yemek çeşitliliği bulunmaktadır. Çankırı mutfağında hamur işi zengin çeşitliliğiyle mutfağında yer almaktadır. Hamurun hem tatlı versiyonu hem de tuzlu versiyonları yapılabilmekte ve bayram, düğün, özel günlerde misafirlere ikram edilmektedir. Bunun yanında en meşhur lezzetlerinde olan sarımsaklı et ve yaren güveci Çankırı yöresine adına en önemli yemeklerindendir. Her iki yemekte kuzu etinden yapılmakta olup güveçte pişirilerek servis edilmektedir (www.tso.carso.org.tr). Geleneksel beslenme şekli Çankırı bölgesinde devam etmektedir. Yapılan yemeklerin başlıca ürünleri genellikle buğday ve buğdayın maddelerinin yapılmaktadır. Bunların başlıcaları tarhana, bulgur, keşkek, yarma, erişte gibi ürünler gelmektedir. Bu ürünler yörede halk tarafından üretilmekte böylelikle ev ekonomisine de katkı sağlamış olmaktadır. Yapılma aşamaları genellikle kurutma, salamura, marmelat, turşu kurarak ve salça yaparak gerçekleştirilmektedir. Hamur işlerinde çeşitlilik ön plandadır. Pişirme teknikleri olarak ise sacda, yağda, fırında ve tencerede şeklinde yapılmaktadır. Yapılan bu hamur çeşitliliği; Tava çöreği, yazma çöreği, bükme, gözleme, cızlama, tatar böreği, iri hamur, mantı, pıhtı, çullama olarak sıralanabilir (www.cankiri.gov.tr).

Çankırı mutfağında tatlı türlerine bakıldığında ise yumurta tatlısı Çankırı ili özdeşleşmiş durumdadır. Uzun yıllardır yapılan bu tatlı severek tüketilen şerbetli bir tatlıdır. Yumurta tatlısı Çankırı yöresine ait takım yemeği adı verilen menüde en son

ikram edilen yemektir. Bunun yanında tatlı olarak Çankırı'da tüketilen diğer bir tatlı ise hameylidir. Çankırı yöresinden hariç başka yörelerde pek bilinmeyen bu tatlı bu bölgede oldukça popülerdir. Yapımı biraz zahmetli olup çok güzel bir tatlıdır. Çankırı'da yapılan diğer meşhur tatlılar ise hoşmerim, nokul ve un helvasıdır (Dağdeviren, 2019).

2.2.4. Alt ve Üst Yapı Arz Kaynakları

Bir bölgenin alt yapı hizmetleri ziyaretçi bakımından gözleendiğinde talep edilen unsurlar bulunmaktadır. Bunlar; gidilip görülecek yer ve alanların ulaşım ağıları ve bunların gelişmişlik düzeyleri, ulaşım araçlarının ne kadar güvenli olduğu, konforu ve sayı olarak yeterlilik durumu bunun yanında yeme içme işletmelerinin ne düzeyde kaliteli ve hijyenik oldukları gibi hususlar mevcuttur. Diğer bir kaynak olan üst yapı hizmetleri ziyaretçilerin turistik faaliyetlerini gerçekleştirdikleri konaklama, yeme içme, eğlenme gibi tesislerin genel durumudur. Turistlerin bu ihtiyaç ve gereksinimleri karşılamayı amaçlayan üst yapı hizmetleri talepler doğrultusunda genişletilebilir ve uygulanabilir. Üst yapı hizmetleri arasında güvenlik sorununun olmaması, bulaşıcı hastalıkların olmaması, herhangi bir sağlık sorununda sigorta sistemlerinin işlenebilmesi ve turist gönderen ardından kabul eden ülkeler arasında ayrılıkların olmaması gibi özel unsurlar da geniş anlamda yer almaktadır (Oktayer vd., 2007).

Çankırı ilinin turizm gelirlerinden olumlu anlamda gelişme sağlayabilmesi için farklılaşan turistik talepleri göz önünde bulundurarak kendini geliştirebilmeli ve yeni turistik ürünler meydana getirmelidir. Bunun yanında doğası, tarihi ve kültürel kaynaklarının dışında turistlerin yeme içme, konaklama, ulaşım, eğlence gibi faktörleri de göz önünde bulundurarak ziyaretçi talebine uygun alt ve üst yapı arz kaynakları oluşturulmalıdır.

2.2.4.1. Kentsel Alt Yapı

Bir bölgeyi kalkındırmak amaçlı ziyarete gelecek turistlerin beklentileri doğrultusunda özel ya da kamu kuruluşları kendilerini üst yapı bakımından cevap verebilecek konumda olması gerekmektedir. Böylelikle bölge turizm açısından gelişmeler sağlamış olup aynı zamanda alt yapı kaynaklarının da iyileştirilmesine katkı

sağlayacaktır. Bunlar; yol, su, enerji, iletişim, kanalizasyon gibi altyapı kaynaklı hizmetler sayılabilir. Bu kaynakların iyileştirilmesi sonucu bölgedeki halk da bu durumdan olumlu şekilde etkilenecek olup yaşam standartları yükselmiş olacaktır. Bunun yanında ekonomik yapı gelişerek yeni mal ve hizmetler üretilecek, bu sayede de yeni iş sahaları meydana gelecektir (Seçilmiş ve Sarı, 2010).

Her ülke ya da şehir kendi yerleşim yerlerinin bir kimliği olmasını ve ona göre düzenlemek yapmak isteyebilir. Bu bağlamda Çankırı sahip olduğu birçok tarihsel mirasa ve doğal yapısı itibari ile bir kentsel kimliğe sahiptir. Bulunduğu yer bakımından Çankırı üç kollu bir vadinin içindedir. Çankırı ili bulunduğu konumu ve tarihi kentsel mirası ile naif bir şehir portresi şeklinde gözükmektedir. Vadi tabanında düşük yoğunluklu ve ekolojik ilkeler gözetilerek bağ evleri, yamaçlar boyunca toplu konut yapılaşması ve sanayi gelişiminin Ankara yolu üzerinde olduğu görülmektedir. Yapım aşamasında olan çevreyolu da kent içinden geçen şehirler arası yolun yoğunluğunu hafifletecek ve aynı zamanda Çankırı Karatekin Üniversitesi Kampüsü'nün önünden geçecektir. Vizyon planı çerçevesinde tanımlanan kent kurgusu, tarihi Çankırı'nın merkezinde bulunana 3 kollu bir yerleşim şeklidir. Doğu tarafında bulunan kol “toplular konut gelişim kolu” olarak tanımlanmaktadır. Bu alan aynı zamanda, resmi yapılar ve kentsel altyapı hizmetleri için düzenlenmiştir. Bu kol, çağdaş kentin doğayla uyumlu gelişim aksı olarak değerlendirilmektedir. Kuzey tarafında ise “ekolojik gelişim kolu” olarak tanımlanmaktadır. Bu kolda, daha çok tarımsal toprakların korunması ve bağ evleri şeklinde tarımsal işlevlerin sürdürülebilmesi gözetilmektedir. Güney tarafı ise “sanayi gelişim kolu” olarak tanımlanmakta olup şehrin Ankara istikametinde olan mevcut gelişimin korunduğu, sanayi, küçük sanayi ve lojistik hizmetlerinin lineer uzandığı alan olarak değerlendirilmektedir (Kuter, 2007b).

2.2.4.2. Ulaştırma Olanakları

Bir bölgenin ekonomisini etkileyen faktörlerden bir tanesi o bölgenin sahip olduğu ulaşım ağı özellikleridir. Ulaşım olanaklarına belli bir bütçe ayrılarak iyileştirilme yapılması sonucu o bölgenin hem sosyal-kültürel hem de kalkınma gibi etkenlerin güçlenmesine olanak sağlayacaktır. Ekonomik açıdan sahip olduğu mal ve hizmet maliyetlerinin düşürülmesi bölgenin sosyal anlamda kültürel birleşme ve gelişme

sağlanmasına aynı zamanda sosyal olayların katılımında artış ve siyasal açıdan toplum devlet bağının güçlenmesine önemli ölçüde etki edecektir (İncekara, Bocutoğlu, Öztürk, Okutan ve Berber, 1997). Turistlerin bir yer ya da bölgeyi ziyaret etme eğilimine etki eden en önemli unsurlardan bir tanesi kolay ve rahat ulaşılabilir olmasından doğmaktadır. Turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebilir olmasında ulaşım faktörünün rolü, etki ve tepki üzerine kuruludur. Ulaşımında oluşan gelişmeler iyi yönde olduğu takdirde turizmde olumlu yönde gelişmektedir. Turizmin olumlu yönde gelişmesi sonucu da ulaşımında iyileştirme yapılabilmektedir (Uluer, 2009).

Çankırı ulaşım bakımından güçlü ve çeşitli olanaklara sahiptir. Çankırı İnebolu ve Zonguldak gibi iki liman şehrine kadar giden demiryolu ve karayolu üzerinde bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin başkenti olan Ankara'ya sadece 120 km uzağında bulunmaktadır. Uluslararası pazarların oluşabilmesinde denizyolu, demiryolu ve karayolu bağlantıları olması ve Ankara'ya yakın oluşu, Çankırı bölgesine yatırım yapılabilecek cazip bir yer olmasına imkân sağlamaktadır. Böylelikle Çankırı potansiyellerini geliştirerek turizm alanında da kendini geliştirebilir ve yatırım yaparak ulaştırma alanında iyileştirme yaparak taleplere imkân sağlayabilecektir (cankiri.gov.tr).

2.2.4.3. Üst Yapı

Üst yapı unsurları turistlerin talepleri doğrultusunda şekillenen dinlenme, otel, motel, restoranlar, alışveriş merkezleri, eğlence yerleri ve benzeri tesislerin bütünüdür. Alt yapı imkanlarının elverişli olması bölgede bulunan konaklama, yeme içme gibi üst yapı unsurlarının konforunu ve olanaklarını olumlu yönde etkileyecektir. Çekicilik unsuru olarak bu yapılar ve işletmeler önemli bir yere sahiptir. En önemli üst yapı unsurlarında biri konaklama işletmeleridir. Bu işletmelerin yakınında bulunan eğlence yerleri, terminaller ve alış-veriş merkezleri de tamamlayıcı unsur olarak üst yapı kaynakları açısından turizm sektöründe önemli bir yere sahiptirler (Uluer, 2009). Çankırı bölgesinde turistik potansiyeli geliştirmek ve turistlere konforlu ve unutulmaz deneyimler yaşatmak amaçlı birçok üst yapı kaynakları bulunmaktadır. Bunlar konaklama işletmeleri, pansiyonlar, moteller, çeşitli konaklama yerleri, restoranlar, kafeler, pastaneler ve turistik işletmeler olarak sıralanabilir. Turizm açısından Çankırı'da bulunan bazı yapılar çekicilik unsuru olarak önemli bir konumdadır. Bunlar dakaleler,

müzeler, ören yerleri, mağaralar ve doğal park alanları olarak söylenebilir. Bu yapılar Çankırı ilinin kültür ve doğal güzelliklerini ziyaretçilere tanıtılabilir. Çankırı da bulunan üst yapı kaynakları turizm potansiyelini artırarak ziyarete gelen turistlerin keyifli bir tatil geçirmelerine olanak sağlar. Destinasyon açısından da Çankırı da bulunan doğal ve kültürel zenginlikler çekicilik bakımından önemli bir yere sahiptir.

2.3. Çankırı İlinde Geliştirilebilecek Turizm Çeşitleri

Günümüzde giderek artan nüfus artışı plansız göçlerin ve çarpık yapılaşmanın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu da maalesef şehir merkezlerindeki kültürel mirasların yok olabilmesine ve bozulmasına neden olabilmektedir. Turizm açısından bakıldığında bu durum olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Kuter, 2007a). Hızla gelişen ve sosyo-ekonomik olgulardan oluşan turizm ülke ve bölge ekonomisine büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Geçmiş zamanlarda daha çok mevsimsel olarak gerçekleştirilen turizm faaliyetleri günümüzde tüm yıla yayılarak yapılabilen bir hareket olarak görülmektedir. Bu sayede turizm faaliyetlerinin de çeşitliliği görülebilmektedir (Karaçar, 2013).

Çankırı tarihi yapıları ile doğal güzellikleri göz önünde bulundurarak kültürel açıdan turizm sektöründe yol alıp güzel gelişmeler sağlayabilir. Elinde bulunan kaynakları doğru bir şekilde kullanarak tanıtımını yapmalı ve turizme kazandırılmalıdır. Böylelikle Çankırı ili ve ilçelerinde bulunan turizm potansiyelleri açığa çıkar ziyaretçi çekiciliği oluşur. Çankırı ili ve ilçesinde bulunan turizm çekicilikleri şu şekilde sıralayabiliriz; Kış turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi, av turizmi, inanç turizmi, yayla turizmi, sağlık ve termal turizmi, kongre fuar ve festival turizmi, deneyimsel turizm, dağ ve doğa yürüyüşü ve kuş gözlemciliği olarak adlandırılabilir.

2.3.1. Kış Turizmi

Kış turizmi, soğuk mevsimlerde kar yağışına bağlı olarak karla kaplı bölgelerde gerçekleştirilen turistik etkinlikleri ifade eder. Kış turizmi faaliyetleri; kayak ve snowboard, kızak ve kayaklı koşu, kar yürüyüşleri, kar festival ve yarışmaları olarak sıralanabilir. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için kayak yapmaya müsait eğitim

alanları ve kar şartları gerekmektedir. Kış turizmine yapılan seyahatler ve yapılabilecek aktiviteler sadece yılın belli bir döneminde gerçekleştirilebilir olması kış turizmine talep azaltmamaktadır. (Altaş vd., 2015). Çankırı ilinde gerçekleştirilen Kış turizm faaliyetleri genellikle Ilgaz dağlarında gerçekleşmektedir. Kış turizmi açısından büyük bir potansiyele sahip olan Ilgaz dağı yıl içerisinde birçok ziyaretçiyi kendine çekebilmektedir. Çankırı-Kastamonu il sınırlarında bulunan Ilgaz dağı doğal güzellikleri ve karlı yamaçları ile kış sporları aktiviteleri yapılabilmesine elverişlidir. Fakat bölgenin daha çok turist potansiyeli çekebilmesi için alt ve üst yapı yatırımları yapılmalı ve çekicilik unsuru artırılmalıdır (Akyüz, 2008).

2.3.2. Kültür Turizmi

Dünya Turizm Örgütü'nün tanımına göre kültür turizmi; gezip görülen yerlerin kendilerine yönelik buldukları motivasyon artırıcı ve kültür bilincinin artmasına yardımcı olan faaliyetlerin tümüne denmektedir (Pedersen, 2002). Kültür turizmi kişilerin farklı bir kültürü tanıma ve deneyimleme merakından doğan bir olgudur. Bu deneyimlerin birikimini sağlamak uzun süreli olabileceğinden bir ülkenin yıl boyu kültür faaliyetleri gözlemlenebilir. Buda kültür turizminin 12 aya yayılabilmesine olanak sağlamaktadır (Richards, 2001). Çankırı kültür turizmi açısından geniş bir yelpazeye sahiptir. Bölgede Selçuklu döneminden kalan tek yapı Taş Mescittir ve önemli bir kültür mirastır. Bitişğinde şifahane olduğu bilinmekte fakat günümüze kadar ayakta kalamamıştır. Bir diğer önemli kültür yapısı ise Candaroğlu Kasım Bey'in inşa ettirdiği İmaret Cami'dir. Yapı deforme olmasına rağmen günümüze uyarlanarak ayakta kalması sağlanmıştır. Çankırı ilinin en önemli yapılarından bir tanesi de Karetekin Türbesi'dir. Selçuklu döneminde yapılmış olan bu yapı değişikliklere uğramıştır. Bunun yanı sıra Çankırı'nın birçok yerinde çeşitli camii, medrese hamam ve türbeler pek çok kültürü ve yaşanmışlıkları aktarmaktadır.

2.3.3. İnanç Turizmi

İnanç turizmi, temelde bireylerin veya grupların manevi ve dini inançlarına dayalı olarak gerçekleştirdiği bir seyahat türüdür. Bu tür turizmin arkasındaki en güçlü motivasyon, bireylerin inançlarını pekiştirmek, ruhsal deneyimler yaşamak ve dini

bağlarını güçlendirmektir. Kutsal yerlere yapılan seyahatler esnasında insanların konaklama, yeme-içme gibi hizmetlere yapmış oldukları ödemeler sonucu o bölgeye önemli ölçüde ekonomik kaynak sağlamış olurlar (Sargın, 2006). Çankırı bölgesinde inanç turizm bakımından birçok yapı ve yer bulunmaktadır. Bunlardan en çok bilineni Emir Karatekin Türbesi'dir. Ardından Şey Mehdi Türbesi, Hacı Murad-1 Veli Türbesi ve Fethi Türbesi ilk akla gelenlerdendir (Kuter, 2007b).

2.3.4. Av Turizmi

İnsanların buldukları bölgede ya da farklı bölgelere seyahat ederek doğa gözlemciliği, avcılık gibi faaliyetleri sürdürmesinin genel tanımı olarak "Av Turizmi" denilmektedir. İnsanlar çeşitli doğa alanlarına giderek doğadaki vahşi yaşamı incelemek, doğa bulunan nadir türle gözlemlemek ya da avlanmak amacıyla av turizmini gerçekleştirirler (Unur, 2000). Çankırı ili ve çevresinde genellikle kara avcılığı gerçekleştirilmektedir. Bölge genelinde Orman Bakanlığı Merkez Av Komisyonu kararı ile avlanabilecek hayvan türleri tavşan, tilki, yaban domuzu, keklik, bıldırcın, yaban ördeği, kurt ve çakaldır. Bu avlanmaların yapılabileceği başlıca yerler ise Teknekaya Örnek Avlağı, Eldivan Karadere Devlet Avlağı, Eldivan Seydiköy Sarıdağ Devlet Avlağı, Çerkeş Atkaracalar Devlet Avlağı, Şabanözü Gümerdiğin Genel Avlağı, Kedikayaları Genel Avlağı, Sakarca-Karaömer Genel Avlağı ve Kızılırmak Güney Genel Avlağı olarak sıralanabilir (cankiri.ktb.gov.tr).

2.3.5. Yayla Turizmi

Alternatif turizm olarak karşımıza çıkan yayla turizmi, insanların yaşadıkları kalabalık ve yoğun hayattan bir nebze uzaklaşabilmek için gerçekleştirmiş oldukları bir turizm çeşididir. Genellikle yerel halka hitap eden Yayla turizmi doğa baş başa kalma ve doğal güzelliklerle iç içe olma olanağı sağladığı için insanlar tarafından tercih edilmektedir (Hussein ve Saç, 2008). Çankırı ili Yayla turizmine cevap verebilecek bir konumda ve bu destinasyon faaliyetini gerçekleştirebilecek yaylalara da sahiptir. Bunlar; Yapraklı ilçesinde bulunan Büyük Yayla, Ilgaz ilçesinde bulunan Kırkpınar Yaylası ve Şabanözü ilçesinde bulunan Bakırlı Yaylası olarak sıralanabilir.

2.3.6. Sağlık ve Termal Turizmi

İnsanlar sağlık konusunda hastalıklarına en iyi gelecek tedavi yöntemini ve iyileşebilmek adına tercih edecekleri hekimleri araştırarak yaşadıkları yerlerden farklı yerlere seyahat etmeleri sağlık turizmini kapsamaktadır. Sağlık kapsamında yapılan bu seyahatler genellikle termal, SPA, fizyoterapi, balneoerapi, kaplıca tedavisi gibi yöntemler için yapılmaktadır. Ülkemize sağlık turizmi kapsamında en çok kaplıca ve termal kaynaklar tercih edilmektedir. Bunun ana faktörü ise ülkemizin bu kaynaklar açısından zengin bir bölge olmasından doğmaktadır (Kıvılcım, 2020).

Çankırı ili maden suları bakımında zengin kaynaklara sahip oluşu sağlık turizmi açısından tercih edilen bir bölgemizdir. Bölgede 20 termal kaynak ve içmece bulunmaktadır. Bunlar en çok bilineni ve tercih edileni Çankırı'ya 90km mesafede bulunan Çavundur Termal Kaynağı ve Kaplıcalar tesisidir. Turistler tarafından ziyaret edilmesinin ana sebeplerinden bir tanesi üst solunum ve akciğer hastalıklarına iyi geldiği yönündeki iyileştirme durumudur (Kuter, 2007b).

2.3.7. Kongre, Fuar ve Festival Turizmi

Kongre turizmi, tarih boyunca belirli amaçlar doğrultusunda insanların bir araya gelerek yapmış oldukları faaliyetler bütünüdür. Bu turizm çeşidi günümüze kadar gelerek ender oluşan olgulardan biri olarak görülebilir. Kongre turizmi genellikle büyük grupların toplanarak fikir alışverişinde bulunduğu, bilgi paylaştığı, çeşitli konuları tartıştığı etkinliklerin düzenlendiği bir turizm türüdür. Bu etkinlikler, kongre, konferans, seminer, sempozyum gibi adlarla anılabilmektedir. Kongre turizmi hem katılımcıların hem de ev sahibi şehrin ekonomisine, kültürel yaşamına ve altyapısına önemli katkılarda bulunur (Çakıcı, 2004). Çankırı ilinde kongre turizminden çok fuar ve festivallerin gerçekleştirilmesi daha çok ön plandadır. Kültür turizm açısından da önemli bir yeri olan festival ve şenlikler Çankırı'da her yıl çeşitli nedenlerle kutlanmaktadır. Bu yöresel şenlik ve festivalleri şu şekilde sıralayabiliriz; Eldivan ilçesinde gerçekleştirilen Hacı Murad-ı Veli'yi Anma Günü ve Kiraz Şenlikleri, geleneksel Hoşisamlar şöleni, Yapraklı ilçesinde gerçekleştirilen, Yapraklı Kültür Sanat ve Yayla Şenlikleri, Maruf Köyü Güreş Festivali, Kızılırmak ilçesinde gerçekleştirilen Kızılırmak Kavun Festivali ve son olarak

Çankırı Karatekin ve Tuz Festivali olarak adlandırılabilir (Balcı, Dağlar, Kara ve Avcı, 2003).

2.3.8. Deneyimsel Turizm

Turiste unutamayacağı bir deneyim yaşatmak turizm faaliyetine katılan kişinin o anki duyguları devamlı hatırlaması destinasyon merkezine devamlı ziyarette bulunma isteğini artırır. Çikolatayı devamlı aynı şekilde yemek belli zamandan sonra en sevdiğiniz çikolata bile sıradan hale getirebilir. Ama farklı deneyimler ile her hatırlanışta, çikolatayı ilk ısırıştaki hazzı almak, insanların vazgeçemeyeceği ve bırakmak istemeyeceği bir duygu durumudur (Şimşek ve Akkuş, 2021). Özellikle Çankırı ilinde bulunan Eldivan ilçesinde yetişen kiraz en sevilen meyvelerdendir. Eldivan ilçesinde her sene kiraz festivali düzenlenmekte ve festival kapsamında en iyi kiraz seçilmekte aktiveler yapılmaktadır. Kiraz festivali programına deneyimsel turizm kapsamında ilçeye gelen turistlere kendi kirazlarını kendilerinin toplanması sağlanarak unutulmaz anılar yaşatılabilir.

2.3.9. Dağ ve Doğa Yürüyüşü

Dağ turizmi, dağlık bölgelerin doğal güzelliklerini, manzaralarını ve aktivitelerini keşfetmek amacıyla gerçekleştirilen bir tür turizm şeklidir. Dağ turizmi yürüyüş, tırmanma, dağ bisikleti, kamp, doğa yaşamı ve kayak şeklinde gerçekleştirilir. Kentlerdeki hızlı yaşam temposundan ve hava kirliliğinden uzaklaşmak isteyen insanlar son zamanlarda doğaya kaçma ve bir nebze nefes alma isteğinden dolayı dağ turizmine talep artmaktadır. Talep artışından dolayı bu alanda daha fazla gelişme ve farklılıklar yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bir tanesi Türkiye'deki bazı üniversitelerin dağcılık kulüpleri ile başlayan dağcılık, paket turları yapılması dağ turizmi alanında gerçekleşen güzel çalışmalardır (Kozak vd., 2011).

Çankırı ilinin doğu batı yönünde bulunan Köroğlu ve Ilgaz dağı mevkiinde yer yer ormanlık alanlar ve yaylalar yer almaktadır. Bu alanlar kış turizmine elverişli olmasının yanı sıra yılın her mevsiminde yaya ve atlı yürüyüşlerin yapılmasında olanak sağlamaktadır. Doğada yapılabilecek birçok etkinliğe de ev sahipliği yapmaktadır.

Çankırı ilinde dağların turizme kazandırılabilmesi için birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir. İl dışından gelen pek çok sporcu ve meraklı ziyaretçiler etkinlikler düzenleyerek bölgeyi turizm açısından çekici hale getirebilmektedir (www.cankiri.gov.tr).

2.3.10. Kuş Gözlemciliği

Alternatif turizm olarak karşımıza çıkan kuş gözlemciliği kuşları doğal yaşam yerlerinde gözlemlemek amacıyla yapılan bir turizm çeşididir. Bu kuş gözlemciliği bireysel yapılabildiği gibi toplu bir şekilde de yapılabilmektedir. Türkiye'nin bulunduğu coğrafik konum itibarı ile yıl içerisinde kıtalar arasında belli bir döngü içerisinde göçler oluşmaktadır. Bu yüzden yıl içerisinde kuşlar göç hareketlerini el verişli buldukları merkezlerde ve yılda en az iki kez olacak şekilde gerçekleştirmektedir. Bazı kuş türleri için bu göçler konaklama amaçlı ya da üreme amaçlı olmaktadır (Sevindi, 2013).

Kuş gözlemciliği turizmine katılan insanlar genellikle turizmin yoğun olduğu zaman değil, gözlemin gerçekleştirilebileceği zamanlarda yapılmaktadır. Gerçekleştirilecek olan kuş gözlemciliği turları genellikle yaz ayları yerine, kuşların göç ettiği vakit olan ilkbahar başlangıcı ya da sonbahar bitişinde oluşması daha uygun olmaktadır. Yüzlerce kuş türleri ile karşılaşılacak yerler kırlık ya da ormanlık yerlerde gözlenebilmektedir. Yapılan bu turizm faaliyeti sonucu ziyaretçiler hem doğayı ve kuşları tanımış olup hem de çevreyi koruma bilincine sahip olmaktadır. Kuş gözlemciliği faaliyeti gerçekleştirilen bölgelerde ziyaretçilerin yapmış olduğu konaklama, yolculuk ve diğer gereksinimler sonucu bölgeye ekonomik katkılar ve kazanımlar sağlamaktadır (Türksoy ve Yürük, 2008). Kuş turizmi kapsamında Çankırı ili geliştirilebilecek turizm çeşitlerinden bir tanesidir. Yeni turizm alternatiflerinden biri olan kuş gözlemciliği Çankırı ilinde Ilgaz ilçesinde gerçekleştirilebilmektedir. Gözlenen kuş türleri ise; sakallı akbaba, kızıl akbaba ve küçük kartal türleri olup ziyaretçiler tarafında izlenebilmektedir (Kuter, 2007b).

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde bulgular hakkında bilgi verilmektedir. Çankırı ili sınırlarında yer alan otel işletmelerindeki otel yöneticilerinden veriler toplanmıştır. Otel yöneticilerinden oluşan 20 katılımcı ile yapılmış olan nitel çalışmaların sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıda yer almaktadır. Görüşmeler 2023 yılı Kasım-Aralık aylarında yüz yüze görüşme ile yapılmıştır. Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde yapılmıştır. Bu görüşmeler yöneticilerden alınan randevu ile yöneticilerin belirttikleri tarihlerde çalıştıkları otellerde yapılmış olup ortalama 10-15 dakika sürmüştür. Görüşmeler esnasında sorulara verilen cevaplar tekrar etmeye başladıktan sonra yani elde edilen bulgular tekrar etmeye başladığında veri toplama çalışmalarına son verilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler öncelikle deşifre edilmiştir. Ardından içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve bulgular aşağıda sunulmuştur.

3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda ortaya çıkarılan bulgular yer almaktadır. Öncelikle katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla bazı sorular sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri bilgiler doğrultusunda demografik veriler elde edilmiştir. Elde edilen bu bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara ilişkin bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durumu	Eğitim Durumu	Sektör Deneyimi
K1	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lisans	26-30
K2	Erkek	30-35	Evli	Lisans	6-10
K3	Erkek	30-35	Evli	Lisansüstü	11-15
K4	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lise	26-30
K5	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lisansüstü	26-30
K6	Erkek	30-35	Evli	Lisans	11-15

K7	Erkek	30-35	Evli	Lisans	11-15
K8	Kadın	30-35	Evli	Ön Lisans	1-5
K9	Erkek	30-35	Evli	Lisans	1-5
K10	Erkek	42-47	Evli	Lisansüstü	1-5
K11	Kadın	36-41	Evli	Lisansüstü	1-5
K12	Kadın	48 ve Üzeri	Evli	Ön Lisans	11-15
K13	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lise	1-5
K14	Kadın	30-35	Evli	Lisans	1-5
K15	Kadın	48 ve Üzeri	Evli	Lisans	16-20
K16	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	İlköğretim	11-15
K17	Erkek	42-47	Evli	Lisans	16-20
K18	Erkek	36-41	Evli	Lisansüstü	11-15
K19	Erkek	36-41	Evli	Lisans	6-10
K20	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lisans	26-30

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 15'i (%75) erkek 5'i (%25) kadındır. Yaş durumları incelendiğinde ise 7 kişi (%35) 30-35 yaş aralığında, 3 katılımcı (%15) 36-41 yaş aralığında, 2 katılımcı (%10) 42-47 yaş aralığında ve 8 katılımcı (%40) ise 48 ve yaş üzerindedir. Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde 20 (%100) katılımcının evli olduğu görülmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında 1(%5) ilköğretim mezunu, 2 (%10) lise mezunu, 2 (%10) önlisans mezunu, 10 (%50) lisans mezunu ve 5 (%25) lisans üstü mezunu bulunmaktadır. Son olarak katılımcıların sektördeki tecrübelerine bakıldığında 6 katılımcı 1-5 (%30) yıl arası, 2 katılımcı 6-10 (%10) yıl arası, 6 katılımcı 11-15 (%30) yıl arası, 2 katılımcı 16-20 (%10) yıl arası ve 4 katılımcı da 26-30 (%20) yıl arası olduğu görülmektedir.

3.2. Temel Bulgular ve Tartışma

Çalışmanın amacı doğrultusunda katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevapların analizinden elde edilen bulgular incelenecektir. Bu amaçla, çalışmaya temel teşkil eden konular üzerine yapılan değerlendirmeler birer başlık halinde sunulmaktadır.

3.2.1. Çankırı İlinin Mevcut Turizm Potansiyeli Hakkındaki Bulgular

Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ildir ve doğal güzellikleri, tarihi zenginlikleri ile turizm potansiyeli olan bir yerdir. Yıldıztepe Kayak Merkezi özellikle kayak turizmi ile ilgilenen kayakçıları ve snowboardcular için cazibe merkezidir. Çankırı'nın Kurşunlu ilçesinde bulunan kaplıcalar, şifalı sularıyla ünlüdür. Kaplıca turizmi için bölgeye çekicilik katmaktadır. Tuz mağarası özellikle son dönemlerde sağlık turizmi kapsamında ön plana çıkmaktadır. Çankırı Kalesi: Şehir merkezinde yer alan tarihi Çankırı Kalesi, ziyaretçilere tarihi bir atmosfer sunmaktadır. Kale, Selçuklu döneminden kalma bir yapıdır. Doğal güzelliklere sahip olan Atabeygazi Barajı ve Göleti, piknik alanları, yürüyüş parkurları ve gölet etrafındaki yeşil alanlar ile ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Çankırı Müzesi: Şehirde bulunan müze, bölgenin tarihini ve kültürünü yansıtan eserlere ev sahipliği yapmaktadır. Müze, tarihi zenginlikleri keşfetmek isteyen ziyaretçiler için önemli bir duraktır. Munzur Dağları'nın uzantısı olan Ilgaz Dağları, Çerkeş Göleti ve çevresindeki doğal alanlar, doğa severleri cezbetmektedir. Çankırı'da bu turistik yerlerin yanı sıra yöresel lezzetler, festivaller ve geleneksel etkinlikler de turizm potansiyelini artıran unsurlardır (Kara, 2006).

Araştırma kapsamında katılımcılara ilk olarak “Çankırı İlinin mevcut turizm potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ildeki genel turizm ürünleri ve turizm potansiyeli hakkındaki bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Yöneltilen bu soru çerçevesinde katılımcılardan alınan cevaplar incelendiğinde katılımcılar arasında görüş farklılıkları olduğu tespit edilmiştir. Yöneticilerden bazıları ildeki turizm potansiyelinin ve mevcut turistik ürün varlığının yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte kentin coğrafi konumu, başkente yakınlığı ve turistik potansiyeli olan alanların kent merkezine uzak olması nedeniyle Çankırı ilinin bu turizm potansiyelinden yeterince faydalanamadığını düşünmektedirler. Katılımcılardan “K1, K2, K3, K10 ve K12” bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K1; “Çankırı ilinde şu an da mevcut potansiyel turizm açısından çok yetersiz bir konumdayız. Geliştirilmesi gerekiyor. Şu anda yetersiz bir durumdayız.”

K2; “Potansiyeye sahip bir il. Fakat gerekli tanıtım yapılmadığı için fazla bir potansiyeli yok.”

K3; “Çankırı İlinin mevcut turizm potansiyelinin yeteri kadar olmadığını düşünüyorum. Özellikle dışarıdan tercih için Çankırı'nın çekici bir özelliğinin çok fazla olmadığını düşünüyorum. Geliştirilebilir unsurları çok fazla ancak bunun üzerine yeteri kadar çalışma yapılmamış durumda şu anda.”

K10: “Çankırı ilinin mevcut turizm potansiyeli şu an çok düşük aslında. Yani genel mevcuduna baktığımızda çok düşük. Neden düşük? Şöyle bir durum var mesela ben Çankırı da çalışırken şunu gördüm. Çankırı Kayak turizminde kendini ön plana çıkarmaya çok geç başladı. Mesela önceden ben Çankırı'ya gelmeden önce Ilgaz'ın Kastamonu'ya bağlı olduğunu biliyordum öncelikle. Bunun sebebi Kastamonu Ilgaz tarafında. Kayak turizm yatırımlarının çok çok çok yıllar önce yaptığı için orada daha meşhur oldu. Ama sonuç olarak baktığımızda Ilgaz ilçesi Çankırı ya bağlı ve Çankırı kayak turizminde kendisini çok önceden geliştirseydi belki turizm potansiyelini daha çok genişletmiş olabilirdi. Onun dışında Çankırı küçük bir il zaten Ankara ya yakınlığı ile biliniyor. Bundan dolayı da tabi ki potansiyelini geliştirememiş olabilir. Ankara'nın gölgesinde kalmış olabilir diye düşünüyorum.”

K12: “Mevcut turizm potansiyeli yeterli değildir. Ancak küçük de olsa şehir yönünde çalışmalar vardır. Bu sadece yerel halkı çekiyor turist çekme konusunda gelişen bir potansiyel yoktur.”

Yine katılımcıların cevapları incelendiğinde ilk başta turizm potansiyeli olarak Yıldıztepe kayak merkezi akıllara gelmektedir. Tuz mağarası son dönemlerde ön plana çıkmasıyla turizm merkezi olduğunu düşünmektedirler. Kurşunlu ilçesindeki kaplıcalar sağlık turizm açısından cazibe merkezi haline geldiklerini düşünmektedirler. Bu konuda;

K6: “Çankırı ili turizmi deyince aklımıza ilk olarak Ilgaz kayak turizmi, Ilgaz yayla turizmi, kültür turları olarak da Çankırı tuz mağarasını ön plana aldığımızda, tarihi müzesi bunlarla birlikte güzel bir potansiyeli var ve geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

K7: “Potansiyel olarak aslında ileri seviyelere getirilebilecek alt yapısı var. Özellikle Ilgaz dağı olmak üzere belki tuz mağarası da bulunabilir. Eldivan da aynı şekilde kullanılabilir. Potansiyel arttırılabilir. Şu an ki hali ile bence yeterli değil.”

K11; “Çankırı ili mevcut turizm potansiyeli hakkında şimdi Çankırı'ya gelen çoğu insanın gözlemlediğim kadari ile daha çok şeye yöneliyorlar turizm açısından kaplıcalar var. Çankırı'da otellere de yoğunluk oluyor ama kum, güneş ihtiyacı olduğundan dolayı hani Çankırı'da bu imkân da olmadığından daha çok kaplıcalar, işte doğal güzellikleri, Ilgaz dağımız var oralara yapılan turizm faaliyetleri var.”

K18; “Çankırı ilinin mevcut turizm potansiyeli hakkındaki düşüncelerim ileri vade de olumlu olacak tabi ki. Bunun sebeplerinden bir tanesi yöremiz de Çankırı ilimiz de özellikle Türkiye'nin en büyük ilk tuz mağarası Hititlerden gelen yaklaşık beş bin yıllık. Yerin yüz elli metre altında sekiz kilometre kare büyüklüğünde bir tuz mağaramız var. Şuan hala sekiz yüz ton tuz çıkan ama birçok bölümü şu an da turizme açılmış turizme değer katmış bir tuz mağaramız var. Turizme açılan bir tuz mağarasında mevcut potansiyelinin daha da iyi olacağını düşünüyorum. Ayrıca Çankırı'mızda Osmanlıdan gelen medreselerimiz, Taşmescidimiz ilk hadis mektebi olan Taşmescidimiz ile ciddi bir turizm potansiyelinin olduğunu ileri vadede güzel olacağını kanaatindeyiz. Bunun ile Çankırı'nın en yakın ilçesi olan Ilgaz'ımız da Çankırı Ilgaz kayak merkezlerimiz var. Şimdi bizim Yıldız Tepe Kayak Merkezi, Ilgaz Dağı Kayak Merkezi, Derbent Kayak Merkezi, Yurdum Tepe Kayak Merkezi bunların hepsi kış turizmine çok ciddi bir potansiyeli olan bir kış turizmi faaliyetlerimiz. Yaklaşık her birine totalde söyleyelim iki yüz binin üzerinde yerli yabancı bir turist geldiği bir kış turizminden bahsediyoruz. Dolayısı ile yaz sezonunda da Ilgaz dağındaki otellerimizin açık olması ve yaz sezonunda da Türkiye'nin ilk beş büyük güzel dağı Ilgaz dağı doğal güzelliği ile ayrıca kış turizmine bir değer katıyor. Şimdi baktığımız da başka illerin kayak merkezlerinde bu Ilgaz dağının doğal güzelliğini öremiyoruz. Sadece Ilgaz da Ilgaz'ın bu kayak merkezi kayak yapılırken bu doğal güzellik ile kayak yapıldığı için bu potansiyel Ilgaz da daha ileri vade de olacaktır. Bunun ile yine Çankırı'mıza Ilgaz aslında merkezi bir konumda yani Çankırı, Çerkeş, Kurşunlu, Atkaracalar gibi ilçelerimize merkezi bir nokta da. Kurşunlu ya da kırk km olan Ilgaz da güzel bir termal özelliği taşıyan bir orda turizm bölgemiz var. Sıcak su termal özelliği taşıyan turizm bölgemiz ile burada oradaki otellerde buna bu termal özelliği taşıyan ilçemize değer katıyorlar. Bu noktada da mevcut potansiyelin iyi olduğunu düşünüyorum.”

K15: “İlimizin turistik alan açısından potansiyelinin çok fazla olduğunu düşünüyorum. Özellikle son dönem de sağlık turizminde tuz mağaramızın çok fazla

geliştirilebilir olduğu kanaatindeyim. Fakat reklam ve tanıtım bölümünde çok fazla eksikimiz olduğunu düşünüyorum.”

3.2.2.Çankırı İlinin Kültürel Çekicilik Unsurlarına Yönelik Bulgular

Dönemin simgelerini yansıtan motiflerin kullanılması el becerisine ve geleneksel bilgi birikiminin göstergesidir. Keçisi bol anlamına gelen Kengri Çankırı ilinin ilk yerleşim adı olarak kayıtlarda görülmektedir. Çankırı bölgesinde keçilerin fazla oluşu tiftik üretiminin de fazlaca yapılabilmesine olanak sağlamıştır (Ortaç, 2010). Zengin bir folklorla ya sahip olan Çankırı, Türk folkloru açısından önemli bir yere sahiptir. Hatta bölgede oluşan Yaren kültürü Dünya folkloruna bakıldığında adını ilk sıralarda görmek mümkündür. Günümüze kadar orijinallliğini kaybetmeyen Yaren kültürü bu zenginliği ile ayrıcalık kazanmaktadır. Yapılan araştırmalarda Çankırı folklorunda yer alan köçek oyunları tespit edilmiştir. Çankırı mutfağı Osmanlı ve Balkan mutfağından etkilenerek bünyesinde barındırdığı birçok yemek çeşitti bulunmaktadır. Çankırı mutfağında hamur işi zengin çeşitleriyle mutfağında yer almaktadır. Bunun yanında en meşhur lezzetlerinde olan sarımsaklı et ve yaren güveci Çankırı yöresi adına en önemli yemeklerindendir. Tava çöreği, yazma çöreği, bükme, gözleme, cızlama, tatar böreği, iri hamur, mantı, pıhtı, çullama olarak sıralanabilir (www.cankiri.gov.tr).

Araştırma kapsamında katılımcılara ikinci soru olarak “Çankırı İlinin kültürel çekicilik unsurları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ildeki genel kültürel unsurları hakkındaki bilgilerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Yöneltilen soruya katılımcıların çoğunluğu İlde bulunan yaren kültürünü ve Çankırı ilinin yemeklerinin kültürel çekicilik unsurları olarak belirtmişlerdir. Katılımcılardan “**K4, K8, K10, K11 ve K20**” bu konuda şu şekilde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

K4: *“Çankırı ilimizin kültürel çekicilik unsurları yaren evleri ve etkinlikleri, coğrafi işaretli yöresel yemekleri olabilir.”*

K8: *“Aslında kültürel çekicilik derken şöyle düşündüğümüzde en çok dillendirilenlerden bir tanesi malumunuz yaren kültürümüz var en çok bilinen bu gerekli desteği görüyor zaten gayet popüler olmuş durumda bunun içinde yurtiçi hatta yurt dışı kültürel etkinler ile de bu sergileniyor. Ayrıca yemek kültürümüz var. Tabi bu yemek kültürünün bize göre çok önemli yemekler ama dışarıda aynı popüler kültürel çekicilik*

maalesef olmuyor. Yemeklerimizden de en çok bilinen sarımsaklı et bir de kendi hamur işlerimiz falan var inşallah zamanla daha çekici hale gelecek.”

K10: *“Yine Çankırı ilinin kültürel çekiciliğine baktığımızda daha önce ben Çankırı da görev yapmadan önce bilmediğim mesela yaren kültürü işte genel olarak düşündüğümüz zaman çok güzel yemekleri var diyelim ama bu yemekleri bile son dönemlerde yavaş yavaş geliştirmeye başladı ya da coğrafi işaretlerini yeni almaya başladı. Sarımsaklı et olsun yumurta tatlısı olsun bunların özellikle tanıtımına çok geç yıllarda başladı ondan dolayı aslında yapılacak iyi tanıtımlarla kültürel çekicilik unsurları konusunda da Ankara çok yakın Ankara’dan özellikle günü birlik turlar düzenlenerek Çankırı yemek kültürü ve Çankırı yaren kültürü hakkında günü birlik programlar düzenlenip belki daha da geliştirilebilir diye düşünüyorum.”*

K11: *“Çankırı ilinin kültürel çekicilikleri, yemek kültürü var, bilinmiş sarımsaklı eti, yumurta tatlısı, güvecimiz çok meşhurdur. Onlar baya tanınmaya başlandı. Çankırı’da yaren olan yaren kültürü var ve yaren kültürü açısından da baya ön plandadır. Küçük yaşlardan başlanıp da devam ettirilen bir kültür bu ve görsel olarak da çekicilik unsuru mevcuttur.”*

K20: *“Çankırı ilinin kültürel çekicilik unsurları olarak yaren kültürü vardır. Lonca sisteminden bu yana. Bir de tescilli yemekleri vardır.”*

Katılımcıların cevapları değerlendirildiğinde en çok ön plana çıkan yaren kültürü ve yöresel yemek kültürü turizm çekiciliği açısından ön plana çıkmaktadır.

3.2.3. Katılımcılara göre Çankırı İlinin tarihi çekicilik unsurları

Çankırı M.Ö. 1200 yıllarda Paflagonların hakimiyetinde iken kurulduğu ve birçok devlete ev sahipliği yapan bir il olarak bilinmektedir. Çankırı kalesinde bulunan Emir Karatekin Türbesi tarihi olarak bir cazibe merkezidir orada bulunmasıdır. Taş Mescit Çankırı'da Selçuklular Dönemi'nden kalma en önemli yapıdır. Bir diğer bilinen tarihi unsurlardan ise Eldivan İlçesinin Seydi köyünde bulunan Hacı Murad-ı veli türbesidir. Hz. Muhammed'in 18. Göbekten torunu olduğu ve Horasan erenlerinden olduğu bilinmektedir. (Avcı vd., 2017). Çankırı merkezde bulunan Buğdaypazarı camisi avlusunda yer alan ve 18. Yüzyıldan bu yana varlığını koruyan medrese Buğday Pazarı

Medresesidir. İki katlı olan ve taş subasman üstüne ahşaptan inşa edilen bir medresedir. Çankırı merkezde bulunan bir diğer medrese ise Çivitcioğlu medresesidir. Tarihi çekicilik olarak biri de 1885 yılında II. Abdülhamit Han tarafından yapılan yapı Tatlı su çamaşırhanesidir. Bu yapı Türk İslam kültürünün kültürel anıt niteliğinde olup, su ve temizliğin öneminin vurgulandığı bir yerdir (cankiri.bel.tr). Çankırı müzesi, arkeoloji, etnografya ve doğa tarihi gibi birçok oluşumların kalıntı ve eserlerini bünyesinde tanıtılmaktadır. Çankırı İlinde bulunan tarihi hamamlar Merkezde Karataş Hamamı ve Buğday Pazarı Hamamı, Ilgaz ilçesinde Ilgaz hamamı, Kurşunlu ilçesinde ise Kurşunlu hamamı olmak üzere dört adet hamam bulunmaktadır (cankiri.ktb.gov.tr).

Araştırma kapsamında katılımcılara üçüncü soru olarak “Çankırı ilinin tarihi çekicilik unsurları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ildeki tarihi unsurlar hakkındaki bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Yöneltilen bu soru çerçevesinde katılımcılardan alınan cevaplar incelendiğinde çoğu katılımcı ildeki tarihi unsur olarak İlde bulunan Taşmescidi ve Çankırı kalesini belirtmektedirler. Bununla birlikte ilde çok fazla bir tarihi yapıtın olmadığını düşünmektedirler. Katılımcılardan “**K4, K11, K13 ve K17**” bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

K4: “Çankırı’da tarihi çekicilik dediğimizde Taşmescid olabilir, tuz mağarası, medreseler tarihi Çankırı kalesi olabilir.”

K11: “Tarihi çekicilik olarak da Çankırı da Taşmescidimiz var kalemiz var bir de medreselerimiz var bazı türbelerimiz var gidip insanların özellikle görmek istediği. Hacı Murad-ı türbemiz var. Karatekin türbemiz var. Bunlarda çekicilik unsuru olarak söylenebilir Çankırı açısından.”

K13: “İlimiz merkezinde ve ilçe merkezlerinde olmak üzere tarihi alanlar medreseler, Taşmescid olsun, Çankırı Kalesi olsun ve eski tarihi Çankırı evleri mevcuttur.”

K17: “Şu anda Çankırı merkez de tanıtımı tamamlanmış Taşmescid, Çankırı kalesi, tarihi tuz mağarası başlıca tanıtılmışlardan ama tarih ile aynı zamanda inanç turizmi var bunlarda tarihi potansiyelin içine girebilir.”

Yine katılımcıların cevapları incelendiğinde ilde bulunan Taşmescid ve Çankırı kalesi dışındaki tarihi unsurlar göz önüne alındığında, bu tarihi unsurlar için gerekli yatırım ve planlama yapıldığında ilde bulunan tarihi unsurların daha da öne çıkacağı ve

turizme kazandırılabilceği düşünölmektedir. Bu konuda; “K6, K9 ve K10” Şu Şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K6: “Çankırı'nın çok kayda değer güzel bir iki tane müzesi var. Burada güzel ürünlerin sergilendiğine şahit olduk ve iyi de bir misafir ve müşteri portföyü var. Dediğim gibi Çankırı Şehir turizmi olarak veya termal turizmi olarak veya dağ turizmi olarak üç dört tane farklı potansiyel gücü var. Bunun başta Şu an işletmiş olduğumuz termal otel ve daha sonra Ilgaz dağındaki kayak otelleri ve Şehir otelleri ile bir cazibe merkezi haline getirilebilir.”

K9: “Şu an aklıma gelen tarihi çekicilik unsurları beş altı yer sayabilirim sana. Ilgaz dağı milli parkımız var aynı zamanda kayak merkezidir burası. Büyük camimiz var orası Selçuklulardan kalma bunu biliyorum. Taşmescidimiz, saat kulemiz var yani aslında baktığın zaman ayrı ayrı gezilebilecek görölebilecek medreselerimiz var bu anlamda da gayet iyiyiz diye düşünüyorum.

K10: “Çankırı ilinin tarihi çekicilik unsurlarına baktığımız da Çankırı çok eski yıllardan beri zaten Osmanlı ve Türk toprağı 1300 yıllarında Emir Karatekin Komutan hazretleri diye burayı fethettiğı söyleniyor. Türk topraklarına kattığı söyleniyor. Tabi ki 700 yıllık bir tarih var bura da aslında düşündüğünüz zaman çok eski evleri var değerlendirilecek evleri var, yaren evleri var mesela, tarihi çamaşırhane var, güzel medreseleri var, güzel eski camileri var. Ama tabi ki işte bunları gene dediğim gibi mesela nasıl bir Safranbolu örneğı var ya da bir Beypazarı örneğı var adamlar eski evlerini ne yapmışlar çok güzel restore edip genişletmişler. Çankırı da bu gibi yatırımlar yapılıp tarihi turizm çekiciliğini ön plana çıkartabilirler diye düşünüyorum.”

Katılımcıların tarihi unsurlarla ilgili soruya verdikleri cevaplara bakıldığında tarihi çekicilikler olarak Taşmescid'i ve Çankırı kalesinde bulunan Emir Karatekin türbesini çekicilik unsuru olarak belirtmektedirler. Ayrıca kentte bulunan müzeler ve medreseleri de tarihi çekicilik unsurları olarak belirtmektedirler.

3.2.4. Katılımcılara göre Çankırı İlinin doğal çekicilik unsurları

İç Anadolu Bölgesi ile Karadeniz Bölgeleri arasında geçiş oluşturan bir iklime sahip olan Çankırı her iki bölgeye ait karakteristik iklim özellikleri de görölebilmektedir.

Ilgaz Dağları, Çankırı'nın kuzeydoğusunda yer alır ve bölgenin en önemli doğal cazibe merkezlerinden biridir. Dağlar, kış aylarında kayak ve yaz aylarında doğa yürüyüşleri ve piknik için de ziyaretçi çeker. Çankırı, Kızılırmak Nehri'nin kenarında konumlanmıştır. Nehir çevresi, yürüyüş yapmak ve doğanın tadını çıkarmak isteyen ziyaretçiler için güzel bir alan sunar. Çankırı'da bulunan bu tabiat parkı, doğal çam ormanları ve yürüyüş parkurları ile ziyaretçilere dinlendirici bir ortam sunar (Kuter 2007a). Bir de kendine özel Hititler döneminden beri işletildiği tahmin edilen ülkemizin en büyük kaya tuzu rezervine sahip bir tuz mağarası vardır.

Araştırma kapsamında katılımcılara dördüncü soru olarak ‘‘Çankırı ilinin doğal çekicilik unsuru nelerdir?’’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ilde bulunan doğal çekicilik unsurları hakkındaki bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcılardan alınan cevaplar sonucu İlin mevcut doğal güzelliğinin oldukça ön planda olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle kentte bulunan tuz mağarası ve Ilgaz Dağı kayak merkezi şehir için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Tabi ki bu doğal güzelliklerin yanında ilde bulunan diğer mesire alanları, yaylalar ve göletlerde doğal çekicilik unsuru olarak belirtilmektedir. Katılımcılardan ‘‘**K2, K6, K7, K8, K11, K12, K15 ve K20**’’ bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir.

K2: ‘‘Çankırı bir tarafı Batı Karadeniz’e yakın olmasından dolayı ormanlık. Ilgaz Dağı olsun Kayak Merkezi, Yapraklı yaylası Eldivan yaylası buralarda doğal, yeşil, ormanlık alanlarımız çoktur.’’

K6: ‘‘Doğal dediğimiz zaman hemen aklıma Ilgaz geliyor. Ilgaz biliyorsunuz Uludağ, Bolu’dan sonra gelen en önemli kayak merkezidir. Erzurum palandökenden sonra da ilk beşte kayak merkezi olarak Türkiye de birçok misafirlerimizi hem yaz hem de kış tatil cazibesi haline geldi. Ilgaz dağına daha önem verilerek popülerliğinin artırılmasını düşünüyorum.’’

K7: ‘‘Doğal çekicilik unsurları en önemli kalem çünkü karşımızda herkesin bildiği büyük bir dağ oluşumu var bu dağda ki ormanlar ve doğal güzellik kullanılabilir. Doğal çekicilik olarak oldukça kuvvetli bir eli var Çankırı’nın.’’

K8: ‘‘Aslında en çekici durum doğal çekicilik. Merkez ve yörelerimiz de doğal çekiciliğimiz mevcut. Bunun için belediyelerimiz gerekli reklamlarımızı yapıyorlar.’’

Mesela Ilgaz olsun Yapraklı olsun Eldivan olsun buralarda doğal güzellikler gayet güzel ve çekicidir.”

K11: *“Doğal çekicilik unsurları da Ilgaz dağımız çok güzel bir doğal çekiciliği unsuru daha sonra tuz mağaramız var. Son zamanlarda baya bir ön planda olmaya başladı ve oralarda yapılan düzenlemeler sonrası talep de çoğaldı. Başka da doğal çekicilik olarak kaya mezarlıklarımız var çeşitli göletlerimiz var. Yapraklı ve Alpsarı Göletimiz var. İnsanlar hem oraya gidip baya bir vakitte geçirip gelebiliyorlar. Daha sonra peri bacalarımız var aslında çok bilinmiyor Orta ilçemiz de bulunur. Oralar da doğal çekicilik sayılabilir.”*

K12: *“Çankırı ilin de genelde Ilgaz ilçesi de kayak merkezi vardır. Orta ilçemiz de peri bacaları, Ilgaz da gene kaya mezarları vardır. Mesire alanları, yaylaları, gölleri bunlara örnek verilebilir.”*

K15: *“Doğal çekicilik biraz önce de söylediğim gibi mesire alanlarımız çok fazla, doğal güzelliklerimiz çok fazla o anlamda gezilip görülecek özellikle Ilgaz Dağımız turistik alan olarak ve mesire yerlerimiz ile turizme açılabilir ve orada alternatif turizm sektörleri ile de faaliyet gösteriyoruz.”*

K20: *“Çankırı ilinin doğal çekicilik unsurları Yapraklı yaylası, Ilgaz Dağı Milli Parkı bunun yanında Orta Sakaeli peribacaları. Ilgaz dağının eteklerinde Kırkpınar yaylası vardır. Bunun yanında Tepelice, Osman Gölü gibi yaylalar bulunmaktadır.*

Katılımcıların cevapları incelendiğin de doğal çekicilik olarak Ilgaz dağı doğal güzellikleri ve kış sporları merkezi olması itibariyle ilk akla gelen yer olmuştur. Bunun yanı sıra kendine özgü yapısıyla tuz mağarası da ikinci olarak akıllarına gelmiştir. Bunların yanı sıra Çankırı ilinin içinden geçen Kızılırmak nehri sebebiyle oluşan birçok gölette çekicilik unsurları arasındadır.

3.2.5. Katılımcılara göre Çankırı İlinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler

Son 2 yıldır Çankırı Belediyesi ve Valiliği tarafından ortaklaşa düzenlenen 2022 ve 2023 yılları ağustos ayında tuz festivali yapılmıştır. 29 yıldan beri Çankırı Eldivan ilçesinde düzenlenen kiraz festivali de turizm amaçlı etkinlikler arasında yer almaktadır. Bayramören ilçesinde Yamaç paraşütü de bunlardan bir tanesidir. Araştırma kapsamında

katılımcılara beşinci soru olarak “Çankırı ilinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ilde yapılan turizm amaçlı etkinlikler hakkındaki görüşlerine erişilme amaçlanmıştır. Yöneltilen bu soru çerçevesinde katılımcılardan alınan cevaplar incelendiğinde yöneticilerden bazıları yapılan turizm amaçlı etkinler ile İlin kendini gösterdiğini belirtmektedir. Katılımcılardan “K3, K8, K9, K13 ve K15” bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K3: “Çankırı ilinde Ilgaz ilçesinde Kayak turizmi yapılıyor bunun haricinde merkezde bulunan tuz mağarası hem sağlık için hem de gezi, ören yeri alanı olarak kullanılan unsurlarıdır.”

K8: “Turizm amaçlı yapılan en çok bilinen etkinlik Eldivan ilçemizde yapılan oraya özgü olan kiraz festivali turizm amaçlı yapıldığı söyleniyor ayrıca tuz festivalimiz var birkaç senedir özellikle reklam açısından gayet güzel olumlu karşılandı çevremizde. Ayrıca Ilgaz’da kayak turizmimiz var bu baya bir şehir dışından özellikle kış turizmi için gayet güzel yapılan etkinliklerdir.”

K9: “Festivallerimiz düzenleniyor. Düzenli olarak her sene il ve ilçelerimiz de ayrı ayrı hatta son dönemde düzenlenmeye başladı. Ciddi il dışında da katılımlarımız var katıldığımız programlar var bu konu hakkında tanıtımların geçmiş senelere bakılarak daha güzelleştğini düşünüyorum.”

K13: “İlimizde turizm amaçlı özellikle son zamanlarda tuz festivali yapılmakta ve yoğun ilgi görmektedir.”

K15: “En yakın zaman da mesela tuz festivalimiz oldu. O benim için çok önemli ve büyüktü. Şehirde kalınma, tanıtma amaçlı çok fazla misafir ağırladık. Benim için şu anda son beş yılda yapılan en önemli şey tuz festivali. Tuzfest diyebiliriz.”

Yine diğer katılımcıların cevapları incelendiğinde şehirde bulunan aktivitelere benzer cevaplar verilmiştir. Ancak ek olarak bulunan etkinliklerin tam anlamı ile yeterli olmadığını ve buna ek olarak geliştirilebilirliği hakkındaki düşüncelerini ifade etmektedirler. Bu konuda “K5, K10, K14 ve K19” şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir.

K5: “Turizm amaçlı bir dönem kayak festivalleri yapıyordu kış festivalleri yapıyordu yaz festivallerinde de tanıtılmaya çalışılıyordu yine İstanbul ve Ankara da il tanıtım günleri yapılıyor; İçişleri Bakanlığının yapmış olduğu tanıtım günleri var dolayısı ile buradaki işletmelerin turizm amaçlı fuarlara katılıp daha fazla gayret göstermesi önerimdir.”

K10: “Çankırı da son dönemlerde tuzfest var; mesela tuz feste de ayrı bir değinmek lazım demin doğal güzellik derken kaçırdığımız bir konu var tuz mağarası var Çankırı da. Çankırı’da bulunan tuz mağarası apayrı bir çekicilik unsuru olabilir doğal güzellik olarak iletmek istedim. Turizm amaçlı yapılanlar son iki yıldan beri tuzfest yapılıyor oda genelde şöyle oluyor gelen turistler yine aslında Çankırlı ama işte Ankara da yaşayan İstanbul’da yaşayan Çankırlı turistler geliyor genelde. Tabi bu festivalin biraz daha genişletilip yabancı turist ya da yabancı illerden gelen turistleri çekmek içinde değişik faaliyetler yapılabilir. Yine Çankırı’da turizm amaçlı yapılan faaliyetlerden bir tanesi bizim gene Bülbül pınarına yakın Eldivan ilçemizde her sene düzenlenen kiraz festivali çekici unsurlardan bir tanesi yani turizm amaçlı yapılan.”

K14: “Çok fazla bir etkinlik yok. Yazları sadece tuz festivalleri yapılıyor. İl dışından Çankırı halkı geliyor. Bunun için çalışmalar var. Tanıtıma yönelik çalışmalar devam ediyor. Bu tür tanıtımlar devam ederse Çankırı iyi bir konuma gelebilir.”

K19: “Öncelikle yeni dönemde yeni başkanımız sağ olsun turizm festivalleri yapılıyor; turizm festivallerinde tanıtılıyor. Mağaralar ziyaret ediliyor; Ilgaz’da kayak turizmi yapılıyor. Buralar otel konaklama var. Buralar da geliştirilebilir.”

Katılımcıların genel olarak turizm amaçlı etkinlikler arasında Tuzfest ve kiraz festivali ön plana çıkmaktadır. Bunların yanı sıra Bayramören ilçesinde bulunan yamaç paraşütü olduğunu düşünmektedirler. Bazı katılımcılar ise etkinliklerin az olduğunu ve bu yönde gerekli tanıtım ve yatırım ile turizm amaçlı yapılan etkinliklerin gelişebileceğini düşünmektedirler.

3.2.6. Katılımcıların Çankırı İlinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşündükleri

Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde bir il merkezidir. Şehre ulaşım, karayolu, demiryolu ve hava yolu gibi farklı seçeneklerle gerçekleştirilebilir. Çankırı'ya karayolu ile ulaşım oldukça yaygındır. Ankara'ya yaklaşık 130 kilometre uzaklıktadır. Çankırı'ya birçok büyük şehirden düzenlenen otobüs seferleri bulunmaktadır. Türkiye genelinde birçok otobüs firması, Çankırı'ya sefer düzenlemektedir. Çankırı'ya en yakın havalimanı Ankara Esenboğa Havalimanı'dır. Ankara'ya yakın oluşu, Çankırı bölgesine yatırım yapılabilecek cazip bir yer olmasına imkân sağlamaktadır. Böylelikle Çankırı potansiyellerini geliştirerek turizm alanında da kendini geliştirebilir ve yatırım yaparak ulaştırma alanında iyileştirme yaparak taleplere imkân sağlayabilecektir (www.kentselstrateji.com).

Araştırma kapsamında katılımcılara altıncı soru olarak ‘‘Çankırı ilinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz? ’sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların Çankırı ilinin turizm amaçlı ulaşılabilirliği hakkındaki bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Yöneltilen bu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde Kentin ulaşılabilirliği hakkında herhangi bir problemin olmadığı gayet kolay ve erişilebilir bir şehir olduğu belirtilmektedir. Tabi ki buna bağlı olarak ulaşılabilirliğin biraz daha reklam yetersizliği nedeni ile öne çıkmaması da katılımcılar tarafından belirtilmektedir. Katılımcılardan ‘‘**K1, K2, K3, K5, K6, K10, K11 ve K19**’’ bu konuda şu şekilde şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K1: “Esasında çok yakın. Kastamonu, Çankırı Ankara'ya çok yakınız ama çok fazla tanınmıyoruz işin doğrusu budur. Merkez olarak da biraz hep Ankara'ya yakınlığımız bizi etkiliyor diyoruz ama Bizde biraz Çankırılılar olarak elimizden çok fazla şeyler gelmesine rağmen yapmıyoruz.”

K2: “Ulaşılabilirliği gayet uygun. Ulaşılabilir bir konumda olmasından dolayı Çankırı hem Ankara olsun diğer iller olsun yakın mesafe de komşular fakat dediğim gibi gerekli tanıtım ve reklam yapılmadığı için göz önünde bulundurulmuyor.”

K3: “Ulaşılabilirlik olarak buranın yaşayan insanların veya buradaki yaşayan insanlarla bağlantısı olan insanların bildiği birkaç unsur vardır. Bunun haricinde biz Çankırı'yı şunun için gezelim, gidelim veya tur düzenleyelim diyebilecek insan

potansiyeli çok azdır. Bunun sebebi ulaşılabilirlik açısından bilinmezlik, reklam yetersizliği özellikle biraz önceki sorularda da bahsettiğimiz gibi Ilgaz ilçesinin bile bütünleşmiş bir Kastamonu Ilgaz diye geçen bilinçaltı bilgi vardır aslında coğrafi alan da Ilgaz Çankırı'nın ilçesi olarak geçmektedir.”

K5: “Ulaşılabilirliği aslında çok büyük bir avantaj. Ankara ya çok yakın Çankırı 120 kayak merkezi 180 km dolayısı ile İstanbul'a da artık otoyol olması sebebi ile dört saat dolayısı ile burasının ulaşılabilirliği çok iyi. Samsun tarafı, Karadeniz tarafı da tam orta yerde bulunuyor Çankırı bu yüzden ulaşılabilirlik oldukça iyi.”

K6: “Ulaşılabilirliği çok kolay. Yakın çevredeki özellikle Ankara ya bir saat on dakika mesafesi yakın illerindeki özellikle Kastamonu, Karabük, Çorum bu illerdeki potansiyelde düşünüldüğünde de baştaki Başkentimizin de çok yakın olmasından dolayı ulaşılabilirliği çok rahat hem kara hem de havayolu ile bu konuda bence önder illerden bir tanesidir.”

K10: “Çankırı işte dediğim gibi Ankara ya yakın olması aslında çok çabuk ulaşılabilir ama aynı zamanda Ankara'ya yakın olması da bir yönden demek ki dezavantaj oluşturup özellikle Çankırı'ya gelen kişinin illa önceden yani ulaşılabilirlik açısından düşündüğün zaman işi olan ya da daha önce bura ile bir bağlantısı olan kişiler genelde Çankırı'ya geliyor. Bide Çankırı ana hatta değil mesela Kastamonu yolu üzerinde Ankara, İstanbul hattı üzerinde bir yol değil onun için tabi Çankırı'ya gelen kişi ulaşmak için özel bir amacı ve özel bir isteği olması gerektiğini düşünüyorum. Ama tabi ki ulaşım açısından şu an sadece karayollarımız var ve de demiryolları da ara sıra Ankara'dan sefer yapıyor diye biliyorum. Ulaşılabilirliği aslında basit diyelim çünkü Ankara'ya yakın diyelim ondan.”

K11: “Ulaşılabilirliği hakkında aslında Çankırı bölge olarak ulaşılabilirliği kolay bir il ama bu ulaşılabilirliği sağlamak için daha çok insanı çekmek gerekiyor, yoksa ulaşım olarak karayolu da olur; İnsanlar tek başına çıkıp gelebilme olanağı da var. O açıdan bir sıkıntı yok bence. Çankırı ili için turizm açısından ulaşılabilirliği var ama önemli olan turizmin canlandırılabilmesi yoksa rahatlıkla ulaşılabilir diye düşünüyorum.”

K19: “Çankırı bir kere Türkiye'nin ortasında olduğu için ulaşımı kolay. Hiçbir yere zorluğu yok. Ankara'ya çok yakın. Gidip bence gezilmeli. Kastamonu'ya çok yakın

olduğu için denize de yakın, her yere çok yakın yani Doğu'ya da gitseniz yakın Batı'ya da çok yakın gezilip görülebilir.”

Çankırı ilinin Ankara'ya yakın olması sebebiyle ulaşılabilirlik açısından sorunu olmadığını neredeyse her katılımcı tarafından desteklenmiştir.

3.2.7. Katılımcıların Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşündükleri

Bir yerin turistik açıdan ilgi çekici olması o yerin turizm imajı ile bağlantılıdır. Destinasyon imaj kavramı da dikkate alındığında çeşitli amaçlar ile seyahat eden turistlerin davranışlarını bu durum etkileyecektir. Bu sebep ile imaj destinasyon seçiminde önemli bir etkidir. Ziyaret edilmek istenen destinasyonun güçlü bir imaja sahip olması, tekrar ziyaret etme kalitesini ve tavsiye davranışı üzerine de olumlu etkiler yarattığı ortaya koyulmaktadır.

Araştırma kapsamında katılımcılara yedinci soru olarak ‘‘Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşünüyorsunuz?’’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların kentin turizm açısından imajına yönelik görüşleri incelenmiştir. Çankırı, tarihi zenginlikleri, doğal güzellikleri ve kültürel mirasıyla birçok turistik potansiyele sahiptir. Ancak, bir yerin turizm imajını belirleyen faktörler sübjektif olabilir ve kişisel deneyimlere dayanabilir. Bu konu da maalesef Çankırı turizm çekicilikleri yeterli olsa da yeterli imajı oluşturamamış durumdadır. Son yıllarda bazı etkinlikler yapılsa da yerel yönetim, turizm işletmeleri ve topluluklar, bölgenin turizm imajını geliştirmek ve tanıtmak için çeşitli daha çok çaba sarf etmelidirler. Katılımcılara alınan cevaplar incelendiğinde yöneticilerden alınan cevaplar kentin imajının yetersiz ve geliştirilmesi yönündedir. Katılımcılardan ‘‘**K2, K3, K5, K6, K10, K11, K14 ve K15**’’ bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir.

K2: ‘‘Yeterli tanıtım yapılmadığı için körelmiş bir yerdir.’’

K3: ‘‘Hak ettiği yerde olmadığını düşünüyorum. Bunun için yeteri kadar çalışma olmamış, tanıtımları yapılamamış. Yakın çevre büyük illeri vardır. Kastamonu, özellikle Ankara burada bahsedildiğinde diğer illere gidişlerden Çankırı'dan daha çok bahsedilir ancak Çankırı'nın bu büyük şehirleri avantaj olarak kullanması için kendine

çekebileceği undurlar var. Bunların ön plana çıkartılıp tanıtım yapılmadığı için Çankırı'dan büyük şehre gidiş ancak aynı şekilde dönüş sağlanmamıştır.”

K5: *“İmajı personel bakımından sıkıntılı personel sıkıntısı var. Dolayısı ile bir Antalya bir deniz turizmi gibi değil. Ege gibi değil buralarda yetişmiş eleman sayısı çok az o yüzden de imaj ister istemez zayıflıyor. Eğitimli insanların çalışması burada imajı biraz daha fazlalaştırır diye düşünüyorum.”*

K6: *“Çok geliştirilmeli özellikle yurtiçi değil yurtdışında da fuarlara katılması gerekiyor. Yurt dışı fuarları yani Türkiye açısından ve il açısından da çok önemli bu tür fuarlara daha çok önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

K10: *“Evet işte bu konuda biraz şöyle diyelim. Çankırı ili turizm açısından zaten bundan son dönemlerde turizme değer vermeye başladılar ama turizm potansiyeli çok yüksek ya da turizmi ön plana çıkartılmış bir ilimiz değil maalesef. Bundan dolayı imajı tam oluşmamış diyelim o zaman. Yani biraz daha geliştirilmesi lazım ya da daha ön plana çıkartılması lazım buna ben çoğu zaman örnek olarak şunu veriyorum Çankırı'ya en yakın Kastamonu mesela Kastamonu şu an son dönemlerde özellikle son yirmi otuz yıldan itibaren turizme yaptığı yatırımlar turizm üzerine üniversitesinin bile ihtisaslaşması Kastamonu'yu bir yönde turizm potansiyeli yüksek bir il haline getirdi. Çankırı' da yavaş yavaş bu işlere başladı işte tuzfest gibi, sarımsaklı etin coğrafi işaretinin alınması ve yumurta tatlısının ki şu an Çankırı da on altı tane coğrafi işaretli ürün var bu ürünlerin çoğaltılması insanların ilgisini çekecektir. Tuzfestivalleri gibi etkinlikler insanların ilgisini çekecektir. Çankırı'nın gene çok özel Kızılırmak'ta yetişe pirincinin mesela nasıl Kastamonu siyez bulgurunu yaptıysa Çankırı da pirincinin reklamını yapıp belki o yönde ilgisini çekebilir. Dediğim gibi bazı yatırımlarla Çankırı ilinde turizm potansiyeli turizm imajı daha güzel oluşabilir. Özellikle kayak turizmi dedim gibi son yıllarda yapıldı ama daha geliştirilebilir diye düşünüyorum.”*

K11: *“İşte deminde söylediğim gibi turizm açısından imajı biraz daha desteklenmeli. Belediyeler tarafından Valilik tarafından hatta Üniversitelere belki belli bir bütçe ayrılıp hani turizm açısından çok güzel faaliyetler yapılabilir. Dediğimiz gibi tuz mağaramız var, tuz elimiz de büyük bir olanak onu daha güzel tanıtabiliriz. Ilgaz Dağımız var onlara daha güzel tanıtıp turizm açısından insanları çekebiliriz. Kiraz festivalimiz evet var ama çevre illerden insan çekebilmek daha büyük bir potansiyel*

sağlamış olur. Eğer bu güzel bir reklam ve dediğim gibi ve yapılacak olan yatırımlar ile daha güzel olacağını düşünüyorum. Daha etkili olacağını düşünüyorum.”

K14: “Sizlere açık konuşmak gerekirse ilin bir imajı bulunmuyor. Yani şöyle zaten ilde turizme dair herhangi bir yatırım veya çalışmanın yeterli olduğunu düşünmüyorum. İlde gerçekten güzel projeler olursa güzel bir imaja sahip olabilir ancak şu an baktığımız da ilin mevcut doğal kaynaklarına sahip çıkılmıyor. Yerel halk bile turizme dair herhangi bir bilgiye sahip değil o yüzden imajı benim için yeterli değildir.”

K15: “Tamamen bu konuda tanınmama kanaatindeyim. İlimiz reklam ve tanıtımında çok fazla eksikliği var. Tanıtıma kapalıyız. Daha mesela tuzfest gibi yılda birkaç tane festival ile daha fazla tanınacağımız kanaatindeyim.”

Katılımcılar genel olarak Çankırı ilinin turizm imajının eksik olduğunu düşünmektedirler. Turizm potansiyellerini arttırmak için tanıtım ve reklam faaliyetlerinin daha çok yapılması konusunda aynı fikirdelerdir.

3.2.8. Katılımcıların Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşündükleri

En önemli turizm işletmeleri konaklama işletmeleridir. Çankırı'da çeşitli oteller, pansiyonlar ve konaklama tesisleri bulunmaktadır. Bu işletmeler genellikle şehir merkezinde veya turistik bölgelerde konumlanmıştır. Şehirde yerel lezzetleri sunan çeşitli restoranlar ve kafeler bulunmaktadır. Yöresel mutfağın yanı sıra ulusal ve uluslararası mutfaklardan da seçenekler sunulmaktadır. Bu işletmelerin yakınında bulunan eğlence yerleri, terminal ve alışveriş merkezi Çankırı ilinde tamamlayıcı unsur olarak bulunmaktadır (Uluer, 2009). Araştırma kapsamında katılımcılara son soru olarak “Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ilde bulunan turizm işletmeleri faaliyetleri hakkındaki görüş ve bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Yöneltilen bu soru çerçevesinde alınan cevaplar incelendiğinde il ve ilin genelinde bulunan turizm amaçlı işletmelerin ve faaliyetlerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Gene bu soru kapsamında görüşmeler incelendiğinde aslında ilde bulunan işletmelere sadece iş seyahati için gelen misafirlere hizmet verdiği ve bunun yanı sıra çok fazla bir faaliyete ev sahipliği yapmadığı aynı zamanda da turizm işletmeleri için gerekli sahiplenme ve teşvik çalışmalarının

yapılmadığı belirtilmektedir. İlde bulunan Ilgaz dağı Kayak merkezinin aslında gerekli sahiplenme ve teşvik çalışmaları ile kış turizmi açısından daha da güzel faaliyetlere ev sahipliği yapabileceği belirtilmektedir. Aslında iyi bir tanıtım ve reklam ile canlandırılabilmesi ve canlandırma ile işletme faaliyetlerinin de artabileceği ön görüşünde bulunmaktadır. Ancak şu an için bulunan işletmelerin faaliyet açısından ihtiyaçları karşılamadığı belirtilmektedir. Katılımcılardan “**K3, K7, K8, K9, K12, K14, K19 ve K20**”bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K3: “*Turizm işletmeleri olarak burada iller arası veya uluslararası faaliyet gösteren bir turizm işletmesi yok. Genelde şehir oteli diye tabir ettiğimiz üç veya dört otel vardır. Bunlarda buraya fabrika, iş için genelde gelen insanları ağırlamak üzere kurulmuş işletmelerdir. Çankırı 'ya turizm için gidelim, şunu yiyelim ya da şurayı gezelim diye gelip konaklama yapan turist sayısı yeteri kadar değildir.*”

K7: “*Bu konuda çok üzgünüm yıllar öncesine göre daha geri seviyeye düştü. Ilgaz doruk otelin kapalı olması yıllardır diğer otellerinde kadın çayırı dediğimiz Yıldıztepe diğer adıyla bölgesindeki otellerinde tamamen kamu oluşumunda belediyeye geçmiş olması nedeni ile orda da bir tane bile turizm çalışanının çalışmıyor olması kötü ve geriye gidiş var.*”

K8: “*Şehir merkezindeki otellerimiz rutin otellerden zaten günlük konaklamalar için. Bizim en çok önem verdiğimiz şehir olarak kayak turizminin yapıldığı Ilgaz ilçesindeki turizm işletmeleri bunların aslında reklamlarının daha iyi yapılması yada kış geldiği zaman faaliyetlerinin daha çok arttırılması, sponsorların bulunması böylelikle turizm işletmeleri faaliyetleri daha fazla olabilir. Yani insanlar Ilgaz dediği zaman bir kayağın yapıldığını nasıl Uludağ'ı düşünüyorsa öyle bir yerin olduğunu yani insanlara bunu söylemeliyiz. Her türlü afiş reklam yapılması lazım. Yeterli mi? Bence yeterli değil tabi ki. Sanırım iki veya üç otel var bu işletmeler yetmez. Merkezdeki oteller de zaten standart oteller olduğu için zamanla tabi ki işletmelerin çoğaltılmasını desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.*”

K9: “*Turizm işletmeleri aslında şöyle şehir otellerinin amacı aslında bellidir zaten onlar dışarıdan gelen misafirleri konaklatıp rahat bir şekilde uğurlamaktır. Ama biz burada Ilgaz kayak merkezimiz de tabi ki bazı etkinlikler düzenlense de bunların yetersiz olduğunu görüyoruz.*”

K12: “Merkez de bulunan dört tane otel vardır. Otellerde turizm faaliyeti bulunmamaktadır. Sadece mevcut kapasiteye sahip tanıtıma elverişli üç ilçe vardır. Ilgaz kayak merkezi Kurşunlu kaplıca ve termal turizmi Yapraklı yayla turizmidir. Bu faaliyetler geliştirilebilir. Sadece yerel halk bilir buraları ve yetersiz kalıyor. Sonuçta da geliştirilebilir özellikler vardır.”

K14: “Zaten şehirde konaklama işletmeleri mevcut bu yüzden şehir otellerinde bile faaliyet yok. Faaliyet potansiyeline sahip tek bir ilçe bulunuyor oda Ilgaz kayak turizm merkezi ancak genellikle baktığımız da turizm kayak merkezi için herhangi ir faaliyette söz konusu değil. Bence sadece söylentilerden ibarettir. Herhangi bir çalışma yok tamamen yetersiz olduğunu düşünüyorum.”

K19: “Şimdi bu konaklama konusu şöyle söyleyeceğim. Merkez de dört tane ya da kaç tane otel olduğunu tam söyleyemiyorum ama otel sayısı az bunların tamamı konaklamaya yönelik. Bunların organizasyonu düğün, kına organizasyonlarına bakıyor. Şu an da bulunduğumuz Ilgaz’da ise kayak turizmi var ama çok fazla bir faaliyet yok. Genelde yatırımlar Kastamonu tarafına kaymış. Çankırı Ilgaz için gerekli yatırımı yapmadığı için otellerin gelişmiş bölümü Kastamonu tarafında bir de termal oteller var. Kurşunlu, Atkaracalar da onlarda sadece termal otele yönelik bir yatırım. Çok fazla turizme yönelik otellerin bir faaliyeti yoktur.”

K20: “Çankırı ilinde turizm işletmeleri olarak maalesef Ilgaz dağında birkaç otel bunun yanında işte termal Kurşunlu ilçesinde ve Çavundur Atkaracalar ilçesindeki termal oteller var. Bunlarında yeterli bilgi birikimine sahip kişiler tarafından yönetilmediğini görüyorum. Mesela örnek atıyorum Ilgaz dağın da bir tane otel Belediye tarafından işletilmektedir. Buda başındaki kişilerin turizm ile alakası olmayan kişiler olduğu görülmüştür. Bu işletmeler eğitilmiş personeli olmadığı için alandan gelen personel ile çalışmadığı için yeterli bir faaliyet gösterememektedirler.”

Katılımcılar genel olarak Çankırı merkezinde turizm işletmelerinin yetersiz ve az olduğunu düşünmektedirler. Ilgaz ilçesinde bulunan kış turizmi otelleri içinde özellikle yetersiz olduklarını düşünmektedirler. Bunu sebebi olarak Kastamonu ili tarafında Ilgaz dağı turistik merkezinin daha popüler olmasıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen katılımcı görüşleri analiz edildiğinde Çankırı ilinin turizm faaliyetleri açısından yeterli düzeyde fayda elde edemediği ve katılımcı ifadelerine göre ildeki turizm hareketliliğinin beklentinin altında kaldığı ortaya çıkmaktadır. Çankırı'da turizm faaliyetlerinin artması ve gelişmesi için her şeyden önce tanıtım ve reklam faaliyetlerine öncelik verilmesi gerekmektedir. Çünkü insanlar duymadıkları ve tanımadıkları yerlere gidip görme istediğinde bulunmamaktadır. Farklı kentlerden gelip doğu ve batı karadeniz illerine giden tur firmaları ile görüşmeler yapılarak tur güzergahına buranın da eklenmesi için çalışmalar yapılabilir. Ayrıca seyahat acenteleri ile bağlantılar kurularak etkinlikler talep edilebilir. Son dönemlerde tanıtım konusunda özellikle sosyal medyanın ön plana çıkması da göz ardı edilmemelidir. Katılımcı görüşleri sonucunda Çankırı ilinin güçlü ve özel yanlarının sosyal medya aracılığıyla hedef turist kitlesine duyurulması gerekliliği sonucu da ortaya çıkmaktadır.

Dede Korkut' un "Kız anadan öğrenir sofrayı düzmeyi, Oğlan babadan öğrenir sohbet gezmeyi" atasözüne ilham olan 1000 yıllık Türk kültürü 12. yüzyıldan beri Çankırı yöresinde bulunan ilçe, köy, mahalle ve bölgelerine göre yaren meclisleri yaşatılmaya devam edilmektedir. Yaren ocağı, insan yetiştirme, insanı hayata hazırlama, sosyal düzeni ve güvenliği sağlama, halk müziği, halk mutfağı, halk tiyatrosu, halk edebiyatı gibi ulusal kültür değerlerini yaşatma ve yeni kuşaklara aktarma görevini yüzyıllardır yerine getirmektedir. Cumhuriyet dönemine miras kalmayı başarmış ve günümüzde de Türkiye'de çeşitli yerlerde toplum yaşamına ciddi manada etki eden, toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir yere sahip olurken etkili uzlaştırıcı bir faktör olmayı da başarmıştır. Özellikle böyle bir kültürün turizm faaliyetlerine kazandırılması reklam ve tanıtım açısından çok önemlidir. Çankırı'ya gelen turistlere özel yaren meclisi programları yapıp, bu faaliyetlerin turistik bir cazibe haline getirilebileceği sonucuna varılmaktadır.

Taşmescid selçuklu döneminden kalma Cemaleddin Ferruh Şifahanesi ve Darülhadişi olarak birbirine bitişik inşa edilen bu iki yapı oldukça eski olduklarından hiçbir oynama yapılmadan tarihi gezilecek yerler arasında yer almalıdır. Bu yüzden Taşmescid'in ön plana çıkması ve sağlık alanındaki veya tarihi değerlere önem veren insanların dikkatini çekmesi için bu motif heykel ve tarihi yapıları sadece birkaç

düzenleme ve korumayla insanlara gösterilmelidir. Çankırı kalesi şu an hala faaliyet içinde ama pek fazla misafir ve turistler için bilinmeyen bir yer olarak ifade edilmektedir. Kalenin turizm bakımından hareketlenmesi için gerek heykeller gerek ufak bilgiler ve bol bol reklam yapılması, bu alanın cazibesini arttırmada etkili olabilir. Özellikle Emir Karatekin hazretlerinin türbesi bulunmaktadır. Aynı zamanda kaleye çıkarken eski Çankırı evlerinin yanından geçilmektedir. Kalede şu an için bulunan kafede kahvaltı, akşam yemeği ve geniş piknik alanları bulunmaktadır. Fakat kaleye çıkarken üst yapı imkanlarının eksikliği olarak ifade edilen yol sorunu turistlerin bu bölgeyi tercih etmemesinin başlıca nedenleri arasında görülmektedir. Çankırı kalesinin ulaşım sorununun çözülmesi halinde bölgenin önemli bir ziyaret alanı olacağı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca ilk etapta Kalede bulunan cam teras girişinin ücretsiz olması bölgenin ziyaretçi sayısının artmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Seyit Hacı Murad-ı Veli 11. ve 12. yüzyıllarda köyüne yerleşmesiyle köyün adına Seydi denilmiştir. Seydi kelimesi efendi olarak bilinmektedir. Seyit bir topluluğun ileri gelenleri tarafından peygamber efendimiz Hz. Muhammed soyundan gelenler ehli beyt anlamına gelmektedir. Seyid hacı muradı veli 12. yüzyılda Türkistan'dan gelerek hicaz Urfa ve Şam'da bulunduktan sonra Tosya ve Çankırı bölgesine yerleşen Aliyyübukanın oğludur. Türbesi Eldivan ilçesine bağlı Seydi köyünde bulunmaktadır Hacı Murad-ı Veli 1187 yılında Seydi köyünde yerleşmiş ve halkın eğitimi ile meşgul olmuştur. Hacı Murad-ı Veli alim kahraman Horasan eri olarak kısa sürede çevresinde itibar kazanmıştır. Özellikle ülkemizde Hacı Bektaş-ı Veli ve hacı Bayram Veli gibi zatlar horasan erenlerinden anılması çok önemlidir.

Çankırı Ilgaz da bulunan Yıldıztepe kayak merkezinin turizme daha fayda katkı sağlaması için reklamları yapılmalı, yapılan reklamlar sayesinde insanlar burayı tanıyıp gelmek istemelerine, merak etmelerine neden olabilir. Alpsarı Göletine turist çekme için göletin yanında kamp ve karavan için ayrı bir alan oluşturup özellikle bu karayolunu kullanan kişiler için cazip hale getirebilir. Kamp misafirleri için özel yöresel yemekler ve kahvaltı ürünleri ekleyip kamp yapan kişilere yiyecek ve içecek hizmetleri verilebilir. Özellikle kış aylarında düşen turist sayısı için kış bahçesi alanı kurulabilir. Alpsarı Göleti alanında bulunan aktiviteler arttırabilir. Şu an için mevcut ola gölet üzerinde binilen su bisikleti kullanılabilir. Bu aktiviteleri genişletip turistlerin ilgisini çekecek Atv motoru ile gezinti, paintball ve çocuklu aileler için macera parkı kurulabilir.

Bir de Alpsarı Göletine ulaşım için yoğun şekilde tabelalar koyulabilir. Tuz mağarası özellikle Türkiye’de emsali olmayan bir yapıdır. Tuz mağarasının reklamı yapılarak daha fazla turist çekilebilir.

Eldivan’da Bülbül pınarının kenarına yapay kiraz çiçeği ağaçlarını koymak, gelen turistler için oradaki bungalov evlerinde konaklamalarını sağlamak ve sabah kahvaltıda kiraz reçeli sunmak, öğle yemeği menüsünde salataya kiraz sirkesi kullanmak, akşam yemeğinde ana menünün yanında taze kaynatılmış kirazdan meyve suyu sunmak turistlerin dikkatini çok çekebilecek özelliklerdir. Bununla birlikte, parfüm, kolonya, kiraz reçeli, sirke, hediyelik eşyalar, meyve sularının satışları da çok dikkat çekici özelliklerdir. Özellikle yerlilerin yapacakları etkinlikten ziyade, turistlerin de yapacakları etkinlikler düzenlenirse bu özellik zaman geçtikçe daha çok turist çekebilir mesela, kiraz reçelinin, kiraz meyve suyunun ve kiraz sirkesinin yapımını gösterip sadece yerliler değil turistlerin de bunu yapmalarına izin vermek deneyimsel turizm kapsamında geliştirilebilir. Turist için bu çok anlamlı olur ve onları etkilersek dilden dile de dolanır. Onlardan ziyade diğer turistler içinde dikkat çekici olabilir. Son iki yıldan beri yapılan Çankırı Tuz festivalleride çok yoğun ilgi görmektedir. Özellikle Çankırı kökenli olup başka illerde yaşayan aileler ile akın etmektedirler. Böyle güzel bir etkinliğin tanıtımı daha iyi yapılırsa özellikle kökeni Çankırlı olmayan yerli turist çekilebilir.

Çankırı ulaşım sadece karayolu ile yapılmaktadır. Ama şehrin Ankara'ya yaklaşık 130 kilometre uzaklıktadır. Çankırı'ya en yakın havalimanı Ankara Esenboğa Havalimanı'dır. Ankara'ya yakın oluşu, Çankırı bölgesine yatırım yapılabilecek cazip bir yer olmasına imkân sağlamaktadır. Çankırı'ya birçok büyük şehirden düzenlenen otobüs seferleri bulunmaktadır. Türkiye genelinde birçok otobüs firması, Çankırı'ya sefer düzenlemektedir. Şehre ulaşım karayolu ve hava yolu gibi farklı seçeneklerle gerçekleştirilebilir. Çankırı'ya karayolu ile ulaşım oldukça yaygındır. Böylelikle Çankırı potansiyellerini geliştirerek turizm alanında da kendini geliştirebilir ve yatırım yaparak ulaştırma alanında iyileştirme yaparak taleplere imkân sağlayabilecektir. Çankırı ilinin Ankara'ya yakın olması sebebiyle ulaşılabilirlik açısından sorunu olmadığını neredeyse her katılımcı tarafından desteklenmiştir.

Katılımcılar genel olarak Çankırı ilinin turizm imajının eksik olduğunu düşünmektedirler. Çankırı turizm çekicilikleri yeterli olsa da yeterli imajı oluşturamamış

durumda olduğunu düşünmektedirler. Turizm potansiyellerini arttırmak için tanıtım ve reklam faaliyetlerinin daha çok yapılması konusunda aynı fikirdelerdir. Bu konu da son yıllarda bazı etkinlikler yapılsa da yerel yönetim, turizm işletmeleri ve topluluklar, bölgenin turizm imajını geliştirmek ve tanıtmak için çeşitli daha çok çaba sarf etmelidirler. Böylece Çankırı ili turizm potansiyeli açısından hak ettiği yere kavuşabilir.

Katılımcılar genel olarak Çankırı merkezinde turizm işletmelerinin yetersiz ve az olduğunu düşünmektedirler. Konaklama tesislerinin ve turistik alanların altyapısının güçlendirilmesi, temizlik, güvenlik ve diğer hizmet kalitesi unsurlarının iyileştirilmesi turist memnuniyetini artırabilir. Ilgaz ilçesinde bulunan kış turizmi otelleri içinde özellikle yetersiz olduklarını düşünmektedirler. Bunu sebebi olarak Kastamonu ili tarafında Ilgaz dağı turistik merkezinin daha popüler olmasıdır. Çalışma kapsamında katılımcılardan alınan cevaplar incelendiğinde hiçbir katılımcının ilde bulunan Tarihi İstiklal Yolu, Hüyük yer altı şehri ve Asker balıklardan söz etmediği tespit edilmiştir. Bu durum ilde bulunan yerel halkın ve katılımcı yöneticilerinin bilgi eksiği olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda il yönetiminin de kentte bulunan bu doğal ve tarihi unsurlar için herhangi bir çalışma yapılmadığı sadece süregelen zamanda her zaman yenilik ve gelişim çalışmalarından söz edildiği ancak bu yeniliklerin hiçbir zaman tamamlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Şehirde turizm amaçlı tek gelişim gösteren Tuzfest etkinliğidir. Yapılan bu etkinliğe katılım çok büyüktür. Ancak düzenlenen bu festivale katılanların çoğu ilde yaşayan yerel halk ve gene il dışından gelen Çankırlı vatandaşlardır. Yapılan bu etkinlik sadece yerel halk tarafından yoğun ilgi görerek desteklenmektedir. Turizm sektöründeki personelin eğitimi, misafirperverlik ve turizm yönetimi konularında nitelikli elemanların yetiştirilmesi önemlidir. Turizmin geliştirilmesi süreci uzun vadeli bir çaba gerektirir ve çeşitli paydaşların katılımını içerir. Yerel halkın ve turizm sektörünün aktif katılımı, sürdürülebilir turizmin sağlanmasına yardımcı olabilir.

Yıldıztepe kayak merkezi ve çevresi, kış aylarında kayak, snowboard ve diğer kış sporları için uygun bir destinasyon olarak tanıtılabilir. Ilgaz Dağları gibi doğal güzelliklerin vurgulanmasıyla doğa turizmi ve macera turizmi geliştirilebilir. Yürüyüş rotaları, kamp alanları ve doğa sporlarına uygun tesislerin oluşturulması cazibe oluşturabilir. Çankırı, turistlere çeşitli deneyimler sunacak şekilde turistik ürünlerini çeşitlendirebilir. Örneğin, geleneksel el sanatları atölyeleri, yöresel mutfak turları, doğa yürüyüşleri gibi çeşitli turistik deneyimler sunulabilir. Çankırı'nın turistik değerleri,

tarihi ve doğal güzellikleri etkili bir Őekilde tanıtılmalıdır. Bu, online platformlarda, turizm fuarlarında ve diğer tanıtım etkinliklerinde gerćekleŐtirilebilir. ankırı'nın tarihi ve kültürel mirası turistlere tanıtılmalıdır. Tarihi kalıntılar, müzeler, kaleler, camiler ve diğer önemli kültürel noktalar ziyaretćiler için cazip hale getirilebilir. ankırı'nın turistik faaliyetleri ve değerleri, sosyal medya ve dijital pazarlama araçları kullanılarak geniŐ kitlelere tanıtılabilir. Hikye anlatımı, video içerikleri ve interaktif içeriklerle çeŐitli dijital platformlarda turistik faaliyetlerin tanıtımı yapılabilir. Bu stratejilerin etkili bir Őekilde uygulanması, yerel yönetim, turizm sektörü, sivil toplum kuruluŐları ve yerel halkın iŐ birliği içinde çalıŐmasını gerektirmektedir.

Yerel yönetim, işletmeler, sivil toplum kuruluşları ve turizm sektörü temsilcileri arasında iş birliği önemlidir. Ortak projeler, etkinlikler ve tanıtım kampanyaları düzenleyerek birlikte çalıŐmak, turizmin gelişimine katkı sağlar. Turistik etkinlikler, festivaller ve kültürel aktiviteler, ankırı'nın turistik çekiciliğini artırabilir. Bu etkinlikler, yerel kültürü, el sanatlarını ve gelenekleri tanıtım amacıyla düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Turdi, A. (1982) “*Halkın Sanat Okulu Uygur Halk Mekrepleri*”, II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, N: 40, Cilt: IV, Ankara, s. 560.
- Acar, D. (2021). *Turizmin tarihi kökenleri-III: Antik Çağ'da Yunan ve Roma uygarlıkları. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 32(1), 119-125.
- Adveren, S. (2011). *İç Anadolu Bölgesi'ndeki Kaplıca ve Termal Tesislerin Türk Sağlık Turizmi İçerisindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Akça, H. (2004). *Dünyada ve Türkiye'de Kırsal Turizm*. Standart Dergisi, Eylül: 61-70.
- Akkuş, G. (2019). Ilgaz dağında kış turizm talebi ve gelişimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-27.
- Akova, O., Atsız, O. ve Çifçi, İ. (2017). *Hacı Bektaş Veli İnanç Destinasyonunda Yerel Halkın Turizm Gelişimine İlişkin Algı ve Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*, 4th International Congress of Touris & Management Researches, 12-14 Mayıs 2017, Girne.
- Akyüz, E. (2008). *Sağlık Turizmi Çerçevesinde Mağara Turizmi: Çankırı İli-Polonya Krakow Bölgesi Örnekleri Karşılaştırmalı Analizi*. Uzmanlık Tezi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Altaş, N. T., Çavuş, A. ve Zaman, N. (2015). Türkiye'nin Kış Turizmi Koridorunda Yeni Bir Kış Turizm Merkezi: *Konaklı*, Marmara Coğrafya Dergisi, 31:345-365.
- Alphan, E. (2017). *Turistik Destinasyonlarda Yerel Yiyecek Tüketimine Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altınay, R. (2004). “*Çankırı Halk Müziği ve Yaran Geleneğinde Müzik Hakkında Tarihsel Bir inceleme*”, II. Çankırı Kültürü Bilgi şöleni Bildirileri, Çankırı, s. 86-96.
- Ateşoğlu, İ. ve Bayraktar, S. (2011). *Ağızdan Ağıza Pazarlamanın Turistlerin Destinasyon Seçimindeki Etkisi*. Zkü Sosyal Bilimler Dergisi, 7(14):95- 108.

- Avcı M., Tecimen M. ve Tecimen E. (2017). Sürdürülebilir Bir Anlayış İle İnanç Turizmine Kutsal Mekânların Kazandırılması: Hacı Murad Veli Türbesi Örneği, 1. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kognresi 28-27, Kastamonu.
- Aydınözü, D., İbret Ü. ve İmat F. (2015). *Jeolojik Miras Açısından Değerlendirilmesi Gereken Bir Yöremiz: Boyabat Sultansuyu Bazalt Sütunları*, Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, (137-146).
- Ayhan, B. (1984). Çankırı Tarih, Coğrafya, Ekonomi. Nevin Yayınevi Ankara.
- Bahar, O., (2000). *Turizm talebini etkileyen faktörler ve bu faktörlerin güney ege turizmi açısından incelenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Bahar, O ve Kozak, M. (2014). *Turizm Ekonomisi*, 6 Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bahar, O. ve Baldemir, E., (2007). *Uluslararası ticaret ile uluslararası turizm arasındaki nedensellik ilişkisi: Türkiye örneği*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 4, s.55-66.
- Balcı, S. Dağlar, H. Kara M. ve Avcı, Ö. (2003). *Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Bölgesel Örnekleri*. Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konulu Konferansı. Çankırı.
- Barut, C. (2013). *Bitlis ilinin ekonomik kalkınmasında turizm arz potansiyelinin değerlendirilmesi*, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Bozok, D. ve Yılmaz, G. (2008), *Eko Turizm* Editörler: Hacıoğlu, N, ve C. Avcıkurt, *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Nobel Yayın Dağıtım, S.111-136.
- Creswell, J. W. (2018). Nitel Araştırma Yöntemleri. (Çev.: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Siyasal Kitabevi.
- Çakıcı A. (2004). *Water Research, Removal Of Surfactants By Powdered Activated Carbon And Microfiltration* 38(8), 2004, 2117-2124.
- Çamoğlu M. (2019). *Çankırı İlinde Tarımsal Desteklemelerin Üretim Artışına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, G. (2008). *Dünya'da Golf Turizmi ve Türkiye'de Golf Turizmi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, G. (2014). *Bir Macera Turizmi Olarak Kaya Tırmanış Sporuna ve Antalya-Geyikbayırı'nın Potansiyeli*. Doğu Coğrafya Dergisi, 19(31):83-100.
- Çoban, Z. (2015). *Kocaeli İlinin Turizm Potansiyeli ve Karşılaşılan Sorunlar*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çontu, M. (2006). *Alternatif Turizm Çeşitleri ve Kızılcahamam Termal Turizmi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Dağdeviren, A. (2019). Çankırı Gastronomi Turizmine İlişkin Yerel Paydaşların Görüşleri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7 (4), 3124-3139. DOI: 10.21325/jotags.2019.519
- Doğan, H. Z., (2004). *Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri*, 2. Baskı, Detay Yayıncılık. Ankara.
- Emekli, G., İbrahimov, A. ve Soykan, F. (2006). *Turizmde Küreselleşme ve Coğrafi Yaklaşımlar ve Türkiye*. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15:1-16.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko) Turizm*. Ankara: Genel Yayın ve Dağıtım.
- Erduran, F. (2006). Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın Koruma ve Kullanım İlkeleri Açısından Turizm Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 37(2), 225-233.
- Eryılmaz, S. (2023). *Türkiye'de turizm sektöründe dijital dönüşüm*, Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halis demir Üniversitesi, Niğde.
- Guba, E. G. and Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(105), 163-194.
- Gökdeniz, A., Dinç, Y., Aşık, N., Münger, L. ve Taşkıran, H. (2009). *Türkiye'de İç Turizm Pazarı ve İç Turizmde Önemli Bir Destinasyon Olan Ayvalık'ta Müşteri arz ve Talebine Yönelik Ampirik Bir Araştırma Işığında Geliştirme Stratejileri*. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22):216-231.
- Gökkaya, S., ve Demirkol, Ş. (2017). *Turizm alanındaki meslek kuruluşlarının Türk turizm endüstrisinin gelişimine katkısı nedir?* *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(12), 241-256.
- Gökmen, B. (2007). *Çankırı İli Coğrafyası*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Ankara.
- Gökmen B. (2011). *Çankırı İli Coğrafyası*, Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları, Çankırı.
- Gülhan, G. (2007), *Doğal ve Kültürel Değerlere Sahip Alanlarda Turizm Potansiyellerinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Selçuk Ve Çevresi Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Gündoğan, G. S. ve Körmeçli, P. Ş. (2023). Çankırı İli Tabiat Turizmi Kapsamında Yeşil Alan Rotası Analizi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 24(2), 140-150.

- Hacıoğlu, N., Avcıkurt, C. (2005). *Leisure Preferences Of Residents in Nevsehir, A Historical City In Central Turkey*, World Leisure Journal, 47(3), 17–27.
- Hazar, A. (2009). *Rekreasyon ve Animasyon*. Detay Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- Hussein, A.T. ve Saç, F. (2008). *Genel Turizm Gelişimi-Geleceği*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- İçöz, O. ve Metin K. (2002), *Turizm Ekonomisi*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.
- İncekara, A., Bocutoğlu E., Öztürk K., Okutan A. ve Berber M. (1997). *Karadeniz Bölgesinde Yayla Turizminin Geliştirilmesi Bölgesel Gelişme ve Çerçeveye Uyumlu Yapılaşma*, İstanbul Ticaret Odası Yayını, (27), 1–137.
- Kaderoğlu, M. (2007) *Áşık Edna Murat'ın Hayatı-Edebî Şahsiyeti-Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi.Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kara, M. (2006). *Çankırı'nın Turizm Potansiyeli ve Çankırı Yaranı'nın Turizme Kazandırılması*. Çankırı Araştırmaları Dergisi, 1(1), 271-281.
- Karaçar, E. (2013). *Yerel Çekiciliklerin Turizme Kazandırılmasına Yönelik Yöre Halkının Tutumları: Çankırı Tuz Mağarası Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaçar, E. ve Göker, G. (2016). Turizm Destinasyon Çekiciliği Unsuru Olarak Yiyecek İçecek Hizmetleri Üzerine Bir İnceleme, Çankırı Örneği. Journal of Recreation and Tourism Research, 3(2), 73-76.
- Karaman S. ve Usta K. (2006). *İnanç Turizmi Açısından İznik ve Bir Uygulama Çalışması*, 3. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22.
- Kırış, R. Ayhan, Ç. ve Yurdaer M. (2002), *Ekoturizm İçin Mekân ve Yerel Toplulukların Katılımının Planlanması (Akseki İbradı Havzası Örneği)*, Iı. Turizm Şurası Bildirileri Kitabı, C.3.
- Kıvılcım, B. (2020). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Seyahat Acentelerinin Ekoturizm Faaliyetleri: Doğu Karadeniz Bölgesinde Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kiremit, A.Ş. (2008). *Turizmin Gelişiminde Bir Alternatif Olarak Medikal Turizm: Bir Sağlık Kuruluşunda Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kozak, N. (2012). *Genel Turizm Bilgisi*. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir. I. Baskı
- Kozak N., Kozak M.A., Kozak M. (2011). *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*.10. Basım. Detay Yayıncılık

- Kozak, N. (2010). *Turizm Pazarlaması*, Detay Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- Kozak N. (2010). *Genel Turizm İlkeler- Kavramlar*, Ankara, Detay Yayınları.
- Kozak, N. Akoğlan Kozak, M. ve Kozak, M., (2015). *Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar*, Yenilenmiş 18. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kördeve, M.K. (2016). *Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış Ve Türkiye"nin Sağlık Turizmindeki Yeri*, Uluslararası Sağlık Yönetimi Ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 2(1):51-61.
- Kuter, N. (2007a). *Çankırı Kenti ve Çevresinin Turizm Açısından Değerlendirilmesi*. ZKÜ Bartın Orman Fakóltesi Dergisi. 9 (11). 71–77
- Kuter, N. (2007b). *Çankırı Kenti Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuter, N. (2007c). Kentsel Estetik ve Çankırı Örneği. Kastamonu University Journal of Forestry Faculty, 7(1), 38-53.
- Kutvan, A.B. ve Kutvan, S.A. (2013). *Turizm Planlamasında Destinasyon Çekiciliklerinin Ölçümü: Bir Yöntem Yaklaşımı*. International Journal of Economic and Administrative Studies, 6:159- 184.
- Küçük, A. M. (2013). *İnanç Turizmi Açısından Türkiye’de Dini Mekânlar*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Külepci, Ö. C. (2009). *Çankırı Çavundur Termal Kaynaklarının Yörenin Turizm Potansiyeli Kapsamında Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lordkipanidze, M. Han B. Backman M. (2005). *The Entrepreneurship Factor İn Sustainable Tourism Development*, Journal Cleaner Production, 23(3), Ss 787–798.
- Mason, M. (2010, August). Sample Size and Saturation in Phd Studies Using Qualitative Interviews. In Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research (Vol. 11, No. 3).
- Marcouiller, D.W. ve Prey, J. (2005). The tourism supply linkage:recreational sites and their related natural amenities, *The Journal of Regional Analysis and Policy*, 35(1): 23-32.
- Nazik, L., (2003). *The Extent Of Pleistocene Ice Cap, Glacial Deposits And Glaciokarst İn The Aladaglar Massif: Central Taurids Range, Southern Turkey*, Congress, Reno, Nevada, 23-30

- Oktayer, N., Susam, N. ve Çak, M. (2007). *Türkiye’de Turizm Ekonomisi*, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2007-69, İstanbul.
- Okumuş, B., Okumus, F., Bob M. (2007), *Incorporating Local and International Cuisines in the Marketing of Tourism Destinations: The Case of Hong Kong and Turkey*, *Tourism Management*, 28, 1: 253–261.
- Olalı, H., Timur A, (1988), *Turizm Ekonomisi*, Ofis Ticaret Matbaacılık, İzmir.
- Ongun, U., ve Türkoğlu, M. (2016). *Isparta İli Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine Yönelik Teorik Bir Çalışma*. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (1), 145-161.
- Orams, M. (2002). *Feeding Wildlife As A Tourism Attraction: A Review Of Issues And Impacts*. *Tourism Management*, 23(3), 281-293.
- Ortaç, H. S. (2010). *Çankırı Kızılırmak İlçesi Kuzeykışla ve Güneykışla Köyü Kilim Dokumaları*. *Milli Folklor*, 22(86).
- Özcan, Z. K., Aydın, V., ve Derer, E. (2016). *Antalya’daki Paydaşlar Açısından Sağlık Turizminin Kamu Politikası Perspektifinde Değerlendirilmesi*, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016 Özel Sayı, 868-885.
- Özgüç, T. (1988). *Inandiktepe: Eski Hitit Çağında Önemli Bir Kült Merkezi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özgüç N. (1983). *Turizm Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Yayını, No:3267, Edebiyat Fakültesi Yayını, No: 3203, Günay Matbaası, İstanbul.
- Özgüç, N. (1998). *Turizm Coğrafyası Özellikler-Bölgeler*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Özgür, E.M., (2000). *Türkiye Coğrafyası*, Hilmi Usta Matbaacılık, Ankara
- Özdemir, G., (2007). *Destinasyon Yönetimi ve Pazarlama Temelleri: İzmir için Bir Destinasyon Modeli Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özdönmez M., İstanbullu T., Akesen A. ve Ekizoğlu, A., (1996). *Ormancılık Politikası*. İ.Ü. Yayın No: 3968, Orman Fakültesi Yayın No:435, Isbn:975-404-429-5, İstanbul.
- Öztürk, Y. (2020). *Yerel Halkın Bölge Turizmine Bakış Açılarının ve Farkındalıklarının Belirlenmesi Üzerine Çankırı’da Bir Araştırma*. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(3), 427-443.
- Öztürk, S. ve Aydoğdu, A. (2012). *Ilgaz Dağı Milli Parkı’nın Rekreatyonel Olanakları*, *I. Rekreatyon Araştırmaları Kongresi*, 12-15.

- Öztürk, Y. ve Tecimen, M. (2017). Halkın Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Çankırı Örneği. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-14.
- Öztürk Y. ve Yazıcıoğlu İ. (2002). *Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma*. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi 30-49.
- Pedersen, A. (2002). *World heritage manuals*. Paris: UNESCO World Heritage Centre.
- Sargın S. (2006). *Yalvaç'ta İnanç Turizmi*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 16(2): 1-18. S. 3.
- Rashid, R. (2020). *Sustainable Development Goals In Tourism And Hospitality Industry, Master's Thesis*, Marmara University Institute for Graduate Studies in Social Sciences.
- Richards, G. (2001). *El Desarrollo Del Turismo Cultural en Europa*, Estudios Turísticos, 3-14.
- Seçilmiş, C. ve Sarı, Y. (2010). *Türkiye'de İllerin Turizm Gelişmişlik Endeksinin Oluşturulmasına Yönelik Bir Araştırma*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Vol. 9(32), 117-132.
- Seferbey, D., İzmirlioğlu, N. ve Güzel S., (2005), *Bitlis İli Çevre Durum Raporu: 2000-2005*, T.C. Bitlis İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Bitlis.
- Sevindi, C. (2013). *Ekoturizm ve Kuş Gözlemciliği Açısından Kuyucuk Gölü Kuş Cennet*(Arpaçay- Kars).Türk Coğrafya Dergisi, 61:63-76.
- Smith, S. L. J. (1988). *Defining Tourism: A Supply-Side View*, Annals Of Tourism Research, 15(2):179-190.
- Soykan, (2004). *Turizm Potansiyelini Saptamanın Önemi Ve Bir Yöntem Önerisi*. 1.Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi (Pp. 11-31).
- Sönmez, B. (2012). *Türk turizminin dünya turizmindeki yeri türkiye ekonomisine etkileri*, Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Stolk M. (2009). *Sun, Sea, Sand, Safari, And Surgery Medical Tourism To South Africa. Student At Nhtv Breda*, University Of Applied Sciences Itmc International Tourism Management And Consultancy Degree Program, Netherlands. (Supervisor: Tomas Mainil).
- Swarbrooke, J. (1998). *Sustainable tourism management*, Cabi Publishing.

- Şafak, İ. (2003). *Türkiye'deki Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri*. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2:133-148.
- Şimşek, A. ve Akkuş, Ç. (2021). Destinasyon Rekabetçiliğinde İmaj, Değer ve Kalite: Şehirlerarası Bir Karşılaştırma. *Alanya Akademik Bakış*, 5(1), 111-126.
- Tandoğan, V. B. (1996) *Yat İşletmelerinde Çalışan Personelin Hizmet Kalitesi / Turizm İşletmelerinde Hizmet Kalitesi*, Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Hafta sonu Seminerleri.
- Tan, A. (2013). *Samsun Kenti ve Yakın Çevresinin Doğal ve Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Turizm Potansiyeli Açısından İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tuna, İ. (2019). *Yerli Turistlerin Tatil Tercihleri İle Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Tülek, B. ve Atik, M. (2021). Çankırı Kalesi'nin Tarihi Kentsel Peyzaj Yaklaşımı (HUL) ile Değerlendirilmesi. *Artium*, 9(1), 21-27.
- Türksoy, A. ve Yürük E. Ö. (2008), "Özel İlgi Turizmi" Editörler: Hacıoğlu N, Ve C. Avcıkurt, *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Nobel Yayın Dağıtım, s.255–275.
- Tökü, E. Y. (2017). *Turizm ve Türkiye'de Sağlık Turizmi: Bir Nitel Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uluer, E. (2009). *Bitlis İlinin Turizm Potansiyeli; Kamu ve Özel Sektör Yöneticilerinin Kanaatlerinin Araştırılması*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya
- Unur, K. (2000), *Av Turizminin Hukuksal Açısından İncelenmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 2.
- Üçok, H. (2002). *Çankırı Tarih ve Halkıyatı*, Ankara, Okuyan Adam Yayınları.
- Ünal, A. ve Demirel, G. (2011). *Sağlık Turizmi İşletmelerinden Yararlanan Müşterilerin Beklentilerinin Belirlenmesine Yönelik Bolu İlinde Bir Araştırma*, *Electronic Journal Of Vocational Colleges*, 12, 106-115.
- Ünlüönen, K., Tayfun, A. ve Kılıçlar, A. (2014). *Turizm Ekonomisi*, 4. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yanardağ, M. Ö. ve Avcı, M. (2012), *Turizm sektöründe istihdam sorunları; Marmaris, Fethiye, Bodrum ilçeleri üzerine ampirik bir inceleme*, Ege Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi Cilt 3, Sayı 2, 43-44.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B. (2006), *Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası*, 2. Baskı, Sakarya Kitabevi.
- Zengin, B. (2008), “*Yayla Turizm*”, Editörler: Hacıoğlu N, Ve C.Avcıkurt, *Turistik Ürün Çesitlendirmesi*, Nobel Yayın Dağıtım S. 137-162.
- Zengin, B. (1999). *Turizm Coğrafyası*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi [Saü] Basımevi.
- Wang, S., Fu, Y.-Y., Cecil, A. and Avgoustis, S. H. (2006). *Residents' Perception of Cultural Tourism And Quality of Life- A Longitudinal Approach*, Tourism Today, Fall 2006, 47-61.

İnternet Kaynakları

- <https://cankiri.tarimorman.gov.tr/Link/38/Cankiri-Hakkinda>Erişim Tarihi: 07.07.2023
- <https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70596/tarihce.html>Erişim Tarihi: 07.07.2023
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecekyer/tas-mescit-cemalddin-ferruh-dar-ul-hadis>Erişim Tarihi: 07.07.2023
- <http://www.cankiri.gov.tr/tuz-magarasi>Erişim Tarihi: 07.07.2023
- <https://cankiri.bel.tr/public/tarihi-merkez/cankiri-kalesi/15>Erişim Tarihi: 07.07.2023
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecekyer/bulbul-pinari-mesire-yeri>Erişim Tarihi: 07.07.2023
- <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/kulturenvanteri/haci-muradi-vel-turbes>Erişim Tarihi: 15.08.2023
- <https://www.turbeler.org/detay/311-hac%C4%B1-murad-%C4%B1-veli-hz>Erişim Tarihi: 15.08.2023
- <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/cankirinin-peribacalari-ziyaretcilerini-bekliyor/1473160>Erişim Tarihi: 15.08.2023
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecekyer/sakaeli-kaya-mezarlarivi-peri-bacasi-olusumlari>Erişim Tarihi: 15.08.2023
- <https://cankiri.tarimorman.gov.tr/Belgeler/KutuMenu/Cankiri%20stratejik%20plan.pdf>Erişim Tarihi: 15.08.2023
- https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ank%C4%B1r%C4%B1#%C4%B0klimi,bitki_%C3%B6rt%C3%BCs%C3%BC_ve_yabani_hayatErişim Tarihi: 15.08.2023

<http://www.cankiri.bel.tr/sayfa-1061/cankiri-kalesi.php>Erişim Tarihi: 20.09.2023

<https://cankiri.bel.tr/tarihi-merkez/kaya-mezarlari/4>Erişim Tarihi: 20.09.2023

<https://cankiri.bel.tr/tarihi-merkez/indagi-kaya-mezarlari-ve-salman-hoyuk/5>Erişim Tarihi: 20.09.2023

<https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70617/medreseler.html>Erişim Tarihi: 20.09.2023

<https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70613/muzeler-ve-orenyerleri.html>Erişim Tarihi: 20.09.2023

<https://cankiri.bel.tr/tarihi-merkez/tarihi-camasirhane/21>Erişim Tarihi: 20.09.2023

<https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70623/kopruler.html>Erişim Tarihi: 15.10.2023

<https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70637/sit-alanlari.html>Erişim Tarihi: 15.10.2023

<https://cankiri.bel.tr/haberler/cankirinin-el-sanatlari-bugday-pazari-medresesinde-yasatiliyor>Erişim Tarihi: 15.10.2023

<https://www.etkindusunceakademisi.org/cankiri-halk-oyunlari-ve-halay/>Erişim Tarihi: 15.10.2023

<https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70610/giyim.html>Erişim Tarihi: 20.11.2023

<https://www.gezinomi.com/gezi-rehberi/cankiri-mutfaginin-yoresel-yemekleri.html>Erişim Tarihi: 20.11.2023

<http://www.cankiri.gov.tr/mutfak>Erişim Tarihi: 20.11.2023

<https://gezilecekyerlertr.com/cankiri-yemekleri/>Erişim Tarihi: 20.11.2023

<https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70621/av-ve-yaban-hayati.html>Erişim Tarihi: 20.11.2023

<http://www.cankiri.gov.tr/dagcilik>Erişim Tarihi: 20.11.2023

p-content/uploads/18_Cankiri_vizyonplani_small.pdfErişim Tarihi: 20.11.2023

<https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-242827/nerede-kalinir.html> Erişim tarihi: 15.12.2023

<https://www.cografya.gen.tr/tr/cankiri/iklim.html>Erişim Tarihi:15.12.2023

<http://www.cankiri.gov.tr/ulasim> Erişim Tarihi:15.12.2023

<https://www.catso.org.tr/Portals/311/dosyalar/cankiri-turistik-el-kitabi>Erişim Tarihi:15.12.2023

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecekyer/huyuk-yeralti-sehri>Erişim Tarihi:15.12.2023

<https://cankiri.tarimorman.gov.tr/>Erişim Tarihi: 16.12.2023

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcılara ilişkin bilgiler.....	81
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Resim 1: Yıldıztepe kayak merkezi.....	50
Resim 2: Çankırı taşmescit.....	51
Resim 3: Tuz mağarası	52
Resim 4: Çankırı kalesi	54
Resim 5: Hacı murad veli türbesi.....	55
Resim 6: Sakaeli kaya mezarları ve peri bacaları	56
Resim 7: Çankırı asker balıklar	57
Resim 8: Hüyük yeraltı şehri.....	58
Resim 9: Hüyük yeraltı şehri.....	58
Resim 10: Tarihi istiklal yolu	59
Resim 11: Tarihi istiklal yolu	60

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Sayın katılımcı bu çalışma bilimsel çalışmalara veri sağlamak maksadıyla yürütülmektedir. Araştırmada katılımcıların bilgileri kesinlikle gizli tutulacaktır ve bilimsel yayınlar dışında kullanılmayacaktır.			
ÖĞRENCİ BETÜL TAŞALAN		ÖĞRETİM ÜYESİ Dr. Öğretim Üyesi SAMET GÖKKAYA	
Görüşmeye Katılanların Demografik Özelliklerini Belirlemeye İlişkin Anket Formu			
Cinsiyetiniz	☐ Erkek	☐ Kadın	
Yaşınız	☐ 18-23 ☐ 24-29	☐ 30-35 ☐ 36-41	☐ 42-47 ☐ 48 ve Üzeri
Medeni durumunuz	☐ EVLİ	☐ BEKAR	
Eğitim durumunuz	☐ İlköğretim ☐ Lise	☐ Önlisans ☐ Lisans	☐ Lisansüstü
Sektör deneyimi	☐ 1-5 ☐ 6-10	☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 21-25 ☐ 26-30	☐ 31 ve Üzeri
Yöneticilik deneyimi	☐ 1-5 ☐ 6-10	☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 21-25 ☐ 26-30	☐ 31 ve Üzeri
İşletmedeki göreviniz:			
Araştırma Kapsamında Kullanılan Mülakat Soruları			
1. Çankırı İlinin mevcut turizm potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?			
2. Çankırı İlinin kültürel çekicilik unsurları nelerdir?			
3. Çankırı İlinin tarihi çekicilik unsurları nelerdir?			
4. Çankırı İlinin doğal çekicilik unsurları nelerdir?			
5. Çankırı İlinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler nelerdir?			
6. Çankırı İlinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?			
7. Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşünüyorsunuz?			
8. Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?			

Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Mülakat Transkripsiyon Örneği

Betül Taşalan: Çankırı İlinin mevcut turizm potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?

Katılımcı: Çankırı ilinde turizm potansiyeli olarak bir Ilgaz dağı var. Bir de günlük yerli turistlerin geldiği tuz mağarası. Bunun dışında Çankırı ilinde pek fazla turizm potansiyeli yok. Bir de Bayramören’de yamaç paraşütü yapılmaktadır. Bunun dışında pek bir şey yok Çankırı ilinde.

Betül Taşalan: Çankırı İlinin kültürel çekicilik unsurları nelerdir?

Katılımcı: Çankırı ilinin kültürel çekicilik unsurları olarak yaren kültürü vardır. Lonca sisteminden bu yana. Bir de tescilli yemekleri vardır.

Betül Taşalan: Çankırı İlinin tarihi çekicilik unsurları nelerdir?

Katılımcı: Çankırı ilinin tarihi çekicilik unsuru olarak Çankırı müzesi vardır. Çankırı müzesinde Roma, Bizans ve tarih öncesi, sulak yerler kazısında yapılan fosiller bulunmaktadır. Bayramören de bir ahşap köprü vardır. Yine Çerkeş ilçesinde birkaç tane tarihi eser vardır. Çankırı’ da Sultan Süleyman dönemin de yapılmış Büyük Camii günümüzde faaliyettedir. Selçuklular döneminden kalma Şifa Hane olarak kullanılmış günümüzde Taşmescid olarak kullanılmaktadır. Bunlardır.

Betül Taşalan: Çankırı İlinin doğal çekicilik unsurları nelerdir?

Katılımcı: Çankırı ilinin doğal çekicilik unsurları Yapraklı yaylası, Ilgaz Dağı Milli Parkı bunun yanında Orta Sakaeli peribacaları. Ilgaz dağının eteklerinde Kırkpınar yaylası vardır. Bunun yanında Tepelice, Osman Gölü gibi yaylalar bulunmaktadır.

Betül Taşalan: Çankırı İlinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler nelerdir?

Katılımcı: Çankırı ilinde turizm amaçlı Ilgaz dağı kış turizmi etkinlikleri. Çankırı’nın bir tuz şehri olması nedeni ile Çankırı Belediyesi tarafından ve Valiliği tarafından ortaklaşa düzenlenen Çankırı tuz festivali. Bunun yanında Bayramören yamaç paraşütü etkinlikleri düzenlenmektedir.

Betül Taşalan: Çankırı İlinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Katılımcı: Çankırı ilinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında Ankara’ya bir buçuk saat olması kolaydır. Yine Ilgaz dağının ulaşılması yönünden de D100 karayolu

Ilgaz'dan geçmektedir. Batı ve Doğu burada birleşmektedir. Yani ulaşılabilirliği oldukça kolaydır.

Betül Taşalan: Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Katılımcı: Çankırı ilinin turizm açısından imajı yeterli tanıtım ve reklam olmadığı için İlin turizm açısından imajının düşük olduğunu görüyorum.

Betül Taşalan: Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Katılımcı: Çankırı ilinde turizm işletmeleri olarak maalesef Ilgaz dağında birkaç otel bunun yanında işte termal Kurşunlu ilçesinde ve Çavundur Atkaracalar ilçesindeki termal oteller var. Bunlarında yeterli bilgi birikimine sahip kişiler tarafından yönetilmediğini görüyorum. Mesela örnek atıyorum Ilgaz dağın da bir tane otel Belediye tarafından işletilmektedir. Buda başındaki kişilerin turizm ile alakası olmayan kişiler olduğu görülmüştür. Bu işletmeler eğitilmiş personeli olmadığı için alandan gelen personel ile çalışmadığı için yeterli bir faaliyet gösterememektedirler.

Ek 3: Etik Kurul Kararı

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal ve Beşerî Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
Kararları

TOPLANTI TARİHİ:24.11.2023
TOPLANTI NO : 2023/08

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu toplanmış ve aşağıdaki kararı almıştır.

Madde 5:

23.10.2023 tarih ve 287128 sayılı Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA' nın Etik Kurul form ve ekleri görüşüldü.

Karabük Üniversitesi öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA' nın danışmanlığında yürütülen "Turizmden Bağımsız Arzların Turizm Potansiyeline Yönelik Değerlendirilmesi: Çankırı Üzerine Bir Alan Araştırması" konulu çalışma kapsamında uygulanmak üzere ekte sunulan çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

ASLI GİBİDİR

Prof. Dr. Mahittin KAPANŞAHİN
Sosyal ve Beşerî Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Betül TAŞALAN, 2019 yılında Alanya Alaadin Keykubat Üniversitesi Turizm İşletmeciliği bölümünden mezun olmuştur. Antalya ve Çankırı'da turizm sektörünün çeşitli kademelerinde çalışmış olup, şu anda bankacılık sektöründe müşteri iletişim merkezinde görev almaktadır.